

Utvalg: Kontrollutvalet i Stord kommune
Møtestad: Formannskapssalen, Stord rådhus
Dato: 25.02.2019
Tidspunkt: 14.00

Dersom nokon av medlemmene ikkje kan møte og må melde forfall, vert dei bedne om å gjere dette så tidleg som råd er ved **å ringa** til Hogne Haktorson tlf. 911 05 982.

Til varamedlemar er denne innkallinga å sjå på som ei orientering.
Dersom det vert aktuelt at varamedlemar må møta, vil det bli gjeve nærmare beskjed.

Det er planlagt at Hogne Haktorson møter frå sekretariatet, på dette møtet.

Fredrik Litleskare
kontrollutvalsleiar

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikkje underskrift.

Kopi: Vararepresentantar til kontrollutvalet
Ordførar
Revisor
Rådmann

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
PS 1/19	Godkjenning av innkalling og sakliste		
PS 2/19	Godkjenning av protokoll frå forrige møte		
PS 3/19	Årsmelding 2018 for kontrollutvalet i Stord kommune		2016/85
PS 4/19	KPMG presenterer interimstrevisjonsrapport for 2018		2015/178
PS 5/19	Forvaltningsrevisjon av rus- og psykiatritenestene - status i arbeidet		2018/77
PS 6/19	Kurs i regi av KPMG		2016/2
PS 7/19	Møteplan 2019 for kontrollutvalet i Stord kommune		2016/40
PS 8/19	Årsrapport frå skatteoppkrevjaren og kontrollrapport frå Skatteetaten for 2018 - Stord kommune		2016/55
PS 9/19	Gjennomgang av møteprotokollar i Stord kommune		2015/177
PS 10/19	Referatsaker		
RS 1/19	Forvaltningsrevisjonsrapport om offentlege anskaffingar og kontraktsoppfølging - partsbrev		2017/108
RS 2/19	Tilsynsrapport Stord sjukeheim oktober 2018		2014/298
RS 3/19	Tilsynsrapport Rehabiliteringssenteret oktober 2018		2014/298
RS 4/19	Rekneskapsresultat 2018 for kontroll og tilsynsarbeidet i Stord kommune		2015/179
RS 5/19	Budsjett 2019 for kontroll og tilsynsarbeidet i Stord kommune		2015/179
RS 6/19	Psykisk utviklingshemma - Tolgasaka		2016/2
RS 7/19	Mediaklipp i Sunnhordland febr. 19 om orientering i formannskapet		2016/91
RS 8/19	Invitasjon til høring - ny kontrollutvalgs- og revisjonsforskrift		2019/11
RS 9/19	FKT - Høringsutkast - Veileder - Kontrollutvalgets påse-ansvar overfor regnskapsrevisor		2019/13
RS 10/19	Forum for kontroll og tilsyn - Medlemsinformasjon februar 2019		2019/13
RS 11/19	NKRF kontrollutvalgskonferanse 30.-31. jan. 19 - program		2016/2

PS 1/19 Godkjenning av innkalling og sakliste

PS 2/19 Godkjenning av protokoll frå forrige møte

Stord kommune

Sekretariat for kontrollutvalet

Arkivsak: 004
Arkivnr: 2016/85-13
Sakshandsamar: Hogne Haktorson

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Kontrollutvalet i Stord kommune	3/19	25.02.2019

Årsmelding 2018 for kontrollutvalet i Stord kommune

Samandrag

Sekretariatet har utarbeidd forslag til utvalet si årsmelding for 2018. Årsmeldinga skal gje eit oversyn over kva kontrollutvalet har arbeidd med i året som gjekk.

Føremålet med årsmeldinga skal og vera å melda tilbake til kommunestyret, som er kontrollutvalet sin oppdragsgjevar, resultata av utvalet sitt arbeid. Årsmeldinga peikar både på handsaming av saker som er slutført frå kontrollutvalet si side og på kva som må følgjast opp vidare framover.

Konklusjon:

Årsmeldinga frå kontrollutvalet må reknast som ein del av den lovpålagte rapporteringa frå utvalet til kommunestyret. Sekretariatet meiner difor at det vil vera rett at kommunestyret godkjenner årsmeldinga i eiga sak, slik det og har vore gjort dei siste åra.

Forslag til innstilling

Kommunestyret godkjenner årsmelding frå kontrollutvalet for 2018.

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikkje underskrift.

Vedlegg

1 Årsmelding 2018 for kontrollutvalet i Stord kommune

Besøksadresse: Agnes Mowinckelsgt. 5 - Postadresse: Postboks 7900. 5020 Bergen - Telefon 55 23 90 00

Mobil 91105982 - E-postadresse: Hogne.Haktorson@hfk.no eller kontrollutvalet@hfk.no

Bankironr. 5201 06 74239 - Foretaksnr. NO 938 626 367 mva.

ÅRSMELDING 2018

FOR KONTROLLUTVALET

I

STORD KOMMUNE

Kontrollutvalet i Stord kommune

Foto: Hogne Haktorson

1 **Føremål og oppgaver for kontrollutvalet**

Føremålet med kontrollutvalet sitt arbeid er å medverke til at det vert allmenn tillit til at kommunen sine oppgaver vert løyst på best mogleg måte, og i samsvar med gjeldande lover og forskrifter. I «Forskrift om kontrollutval i kommunar og fylkeskommunar» finn ein i kap. 3 «Alminnelige regler om kontrollutvalgets ansvar og oppgaver». I § 4 står det mellom anna:

«Kontrollutvalget skal føre det løpende tilsyn og kontroll med den kommunale forvaltningen på vegne av kommunestyret, herunder påse at kommunen har en forsvarlig revisjonsordning.»

2 **Samansetjing av kontrollutvalet**

Kontrollutvalet for perioden 2015 – 2019 har hatt ulik samansetnad denne valperioden, men samansetnaden har vore stabil siste to åra:

Medlemmar i 2017 og 2018:

Fredrik Litleskare (H)	leiar, og kommunestyremedlem
Peggy Husevik Bærøy (V)	Nestleiar.
Odd Ståle Larsen (Frp)	medlem
Anna Herborg Førland Ap)	medlem
Tarjei Haga (Ap)	medlem

3 **Om verksemda til kontrollutvalet i 2018**

- Kontrollutvalet i Stord kommune hadde 5 møter i 2018 og handsama 55 saker.
- Ordførar har møterett i kontrollutvalet.
- Rådmann og andre tilsette i kommunen har møtt når dei har vorte innkalla.
- Kontrollutvalet har fått tilgang til den informasjonen det vart bede om.

4 Sekretariatsordninga

I kommunelova § 77 pkt.10 står det at kommunestyret skal sørge for sekretærbistand til kontrollutvalet. Sekretærfunksjonen kan ikkje leggest til kommunen sin administrasjon.

Utdrag frå § 20 i Forskrift om kontrollutvalg - «Kommunestyret skal sørge for at kontrollutvalget har sekretærbistand som til enhver tid tilfredstiller utvalgets behov. Sekretariatet skal påse at de saker som behandles av kontrollutvalget er forsvarlig utredet og et utvalgets vedtak blir iverksatt. Sekretariatet skal være uavhengig av kommunens administrasjon og av den eller de som utfører revisjon for kommunen. Sekretariatsfunksjonen kan ikke legges til kommunens administrasjon.»

Sekretariat for kontrollutvalet i Hordaland fylkeskommune utfører sekretariatstenesta for kontrollutvalet i Stord kommune. Hogne Haktorsen har vore sekretær på møta.

Sekretariat for kontrollutvalet i Hordaland fylkeskommune er også sekretariat for kontrollutvalet i fylkeskommunen, samt kontrollutvala i desse kommunane: Kvinnherad, Bømlo, Fitjar, Tysnes, Ulvik, Eidfjord, Kvam, Ullensvang, Odda, Voss, Fusa, Øygarden, Sund, Samnanger, Vaksdal og Askøy. Dessutan for kontrollutvalet til Bergen kirkelige fellesråd.

I 2015 vedtok kommunestyret å lysa sekretariatstenester for kontrollutvalet ut på anbod. Etter anbudskonkurranse gjorde kommunestyret slikt vedtak i møte 24.11.16 (sak PS 86/16):

«Hordaland fylkeskommune vert vald til leverandør av sekretariatsteneste for kontrollutvalet i perioden 01.01.2017 til 30.07.2020, med opsjon på ytterlegare 2 år».

5 Revisjonstenesta og revisjonsordninga

Revisjonstenesta.

Kontrollutvalet skal på vegne av kommunestyret ha tilsyn med den kommunale forvaltninga. Utvalet må halda seg orientert om kva saker revisjonen arbeider med og føra tilsyn med at revisjonsarbeidet er å jour og føregår i samsvar med forskrift og vedtak.

Stord kommune har nytta kjøp av revisjonstenester som revisjonsordning frå 01.01.2006. Revisjonsordninga vart vurdert av kontrollutvalet og kommunestyret hausten 2016, og kommunen valde å halda fram med denne revisjonsordninga.

Kontrollutvalet har handtert konkurranse om revisjonstenester for perioden 01.07.2017 til 30.06.2021. Utvalet innstilte på KPMG, og kommunestyret engasjerte KPMG for noverande avtaleperiode.

KPMG har lagt fram revisjonsmelding, slik kravet er, samt rapportar og annan informasjon om revisjonen sitt arbeid.

På grunnlag av revisjonen sine rapportar, rekneskapsplan og annan informasjon, har utvalet ført tilsyn med at forvaltninga er i samsvar med gjeldande lover, forskrifter og vedtak. Utvalet skal vidare i samarbeid med revisjonen gjennomføra ei systematisk vurdering av bruk og forvaltning av dei kommunale midlar, med utgangspunkt i oppgåver, ressursbruk og oppnådde resultat (forvaltningsrevisjon).

Til dagleg er det den valde revisor som utfører tilsynet og kontrollen mot kommunen, men kontrollutvalet har eit eige ansvar med å sjå til at arbeidet vert tilfredstillande utført. Kommunelova stiller krav om at utvalet sjølv må visa ei aktiv haldning. For å få utført det arbeid utvalet er pålagt, er ein avhengig av god kommunikasjon med kommunestyret, administrasjonen i kommunen og revisor. Samarbeidet har vore godt med dei aktuelle aktørane. Ansvarleg revisor har vore partner i KPMG Willy Hauge. I tråd med regelverket er eigenvurdering for at KPMG er uavhengig i høve til Stord kommune, lagt fram for kontrollutvalet.

6   *Arbeid med forvaltningsrevisjon.*

Plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2016 – 2020

Forskrift om kontrollutval i kommunar og fylkeskommunar § 10 om Plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon lyd slik:

”Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon. Planen vedtas av kommunestyret eller fylkestinget selv som kan delegere til kontrollutvalget å foreta endringer i planperioden.
Planen skal baseres på en overordnet analyse av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger, med sikte på å identifisere behovet for forvaltningsrevisjon på de ulike sektorer og virksomheter.”

Deloitte AS, på bestilling frå kontrollutvalet, leia arbeidet i 2016 med analyse og plan for forvaltningsrevisjon i Stord kommune. I analysearbeidet vart både administrativ og politisk leing involvert. Vidare vart kontrollutvalet i sterk grad involvert, m.a. i 2 prosessmøte, som til slutt enda opp i at utvalet laga innstilling til kommunestyret på plan for forvaltningsrevisjon for 2016 – 2020. Planen vart vedteken i kommunestyremøte 24.11.2016 (Sak PS 84/16).

6.1   *Gjennomføring av prosjekt innan forvaltningsrevisjon*

Forvaltningsrevisjon er eit verktøy som kommunestyret og kontrollutvalet skal nytta for å sikre at kommunen på best mogleg måte tek omsyn til innbyggjarane sine behov og rettar. Forvaltningsrevisjon er ein av dei pålagde oppgåvene til kontrollutvalet. I forskrift for kontrollutval står det at «*Kontrollutvalget skal påse at kommunens eller fylkeskommunens virksomhet årlig blir gjenstand for forvaltningsrevisjon.*»

6.2   *Forvaltningsrevisjon av prosjektstyring og oppfølging av investeringar.*

Kontrollutvalet bestilte 04.04.17. **Forvaltningsrevisjon av prosjektstyring og oppfølging av investeringar.**

Det var førre revisor, Deloitte, som gjennomførte prosjektet. Av ulike årsaker var det noko forseinking undervegs, men utvalet handsama forvaltningsrevisjonsrapporten 15.05.18 i sak PS 27/18, der det vart gjeven slik innstilling:

1. *Kommunestyret ber rådmannen syta for å følgja opp dei 11 tilrådingane inkl. underpunkt, slik dei står oppført i forvaltningsrevisjonsrapport om prosjektstyring og oppfølging av investeringar, kapittel 6 om konklusjon og tilrådingar.*
2. *Kommunestyret ber og om at rådmannen lagar ein prioritert handlingsplan til kontrollutvalet innan 1.10.2018, som viser kva tiltak som skal setjast i verk for å følgja opp tilrådingane i rapporten, når tiltaka skal setjast i verk og kven som skal ha ansvaret for iverksettinga.*

Kommunestyret hadde saka oppe 24.05.18 som sak PS 21/18. Forvaltningsrevisor Line Margrethe Johansen frå Deloitte informerte om revisjonen, og kommunestyret vedtok samrøystes innstillinga frå kontrollutvalet.

Handlingsplan frå rådmannen vart handsama av kontrollutvalet 29.10.18 i sak PS 50/18, der det vart fatta slik vedtak:

1. *Kontrollutvalet ser positivt på det arbeidet som er gjort i samband med forvaltningsrevisjon av prosjektstyring og oppfølging av investeringsprosjekt.*
2. *På bakgrunn av framdriftsplanen vidare, herunder revisjon av prosjekthandbok med tilhøyrande rutinar / prosedyrar og malar, ber kontrollutvalet om ny status på arbeidet i form av skriftleg tilbakemelding innan 8.4.2019.*

Kontrollutvalet vil informera på nytt om oppfølgingsarbeidet i årsmelding for 2019.

6.3 Forvaltningsrevisjon av offentlege anskaffingar og kontraktsoppfølging.

Kontrollutvalet bestilte 01.03.18. **Forvaltningsrevisjon av offentlege anskaffingar og kontraktsoppfølging.**

Etter fleire milepelsrapporteringar var rapporten klar for handsaming av kontrollutvalet 29.10.18 i sak PS 51/18. Utvalet gav slik innstilling:

På bakgrunn av forvaltningsrevisjon innan «Offentlege anskaffingar og kontraktsoppfølging» ber kommunestyret rådmannen syta for:

1. At kommunen må sikre bruk av anskaffingsprotokoller kor dette er eit lovkrav, og desse må gje utfyllande informasjon i samsvar med anskaffingsregelverket, herunder
  - a. Kommunen må betre dokumentasjon rundt anskaffingar.
  - b. Kommunen må sikra at ein ved val av leverandør gjev ei tilstrekkeleg grunngjeving til alle som deltek i konkurransen. Grunngjevinga må innehalde ei konkret vurdering som gjer leverandørane i stand til, på objektivt grunnlag, å forstå kva forhold det er som har gjort at oppdragsgjevar har bedømt det valte tilbod som best ut frå tildelingskriteria.
2. At einingane set i system vurdering av å nytte innkjøpskoordinatoren og innkjøpskonsulenten for å kvalitetssikre det rettslege aspektet i anskaffingsprosessane.
3. At kommunen bør sørge for at det er tydeleg overfor prosjektleiarane kva prosedyrar som skal brukast i kontraktsoppfølgingsarbeidet.
4. Å laga ein prioritert handlingsplan til kontrollutvalet innan 15.3.2019 som viser kva tiltak som skal setjast i verk for å følgja opp tilrådingane i rapporten, når tiltaka skal setjast i verk og kven som skal ha ansvaret for iverksettinga.

Kommunestyret hadde saka oppe 18.12.18 som sak PS 62/18. Forvaltningsrevisor Ole Willy Fundingsrud frå KPMG informerte om revisjonen, og kommunestyret vedtok samrøystes innstillinga frå kontrollutvalet.

Kontrollutvalet vil informera på nytt om oppfølgingsarbeidet i årsmelding for 2019.

6.4 Forvaltningsrevisjon innan tenestetilbodet som gjeld rus og psykiatri.

Kontrollutvalet bestilte hausten 2018 **Forvaltningsrevisjon innan tenestetilbodet som gjeld rus og psykiatri overfor aldersgruppa 13 – 30 år.**

Revisjonen vart først bestilt i møte 10.09.18. Etter innspel om tilsyn frå Fylkesmannen same år innan dette tenesteområdet, vart det gjort ei ny vurdering av bestillinga. Utvalet var likevel samde i møte 29.10.18 om at revisjonen skulle bestillast, men at det og måtte takast omsyn til Fylkesmannen sitt tilsyn ved ferdigstilling av prosjektplan.

I prosjektplanen står no dette om føremålet:

Formålet med forvaltningsrevisjonen er å undersøke om kommunen sikrar at personar med psykiske plagar/lidingar og/eller rusavhengigheit får eit heilskapleg og koordinert tilbod. Forvaltningsrevisjonen vil rette seg mot tenestetilbudet til innbyggjarane i aldersgruppa 13-30 år.

Forvaltningsrevisjonen vil vere forbetningsorientert, og vil ha som formål å gi tilrådingar om tiltak dersom forvaltningsrevisjonen avdekkjer forbetningsområder.

Med bakgrunn i prosjektet sitt føremål har revisjonen formulert følgjande problemstillingar:

1. Kva tenester og tilbod har kommunen til personar med psykiske plagar/lidingar og/eller rusavhengigheit, og korleis er desse organisert?

2. I kva grad sikrar Stord kommune at personar med psykiske plagar/lidingar og/eller rusavhengigheit får eit heilskapleg og koordinert tenestetilbod? Herunder vil vi undersøke:

a. Kva rutinar har kommunen for samarbeid og koordinering mellom tenestene internt i kommunen og mellom kommunen, spesialisthelsetenesta og fastlegane?

b. Korleis fungerer samarbeidet og koordineringa mellom tenestene internt i kommunen og mellom kommunen, spesialisthelsetenesta og fastlegane?

c. Kva rutinar og prosedyrar har kommunen for å sikre brukarane sine rettigheter til individuell plan og koordinator?

3. Korleis sikrar kommunen at det fattast vedtak om tenester i samsvar med lovkrav? Herunder vil vi undersøke om det er avklart ansvar og mynde til å fatte vedtak etter lovkrav og kva rutinar kommunen har på området.

Rapporten vil truleg vera klar til handsaming i kontrollutvalet sitt møte i mai 2019, og rapporten vil bli sendt kommunestyret for handsaming etter det.

6.5 Oppfølging av tidlegare gjennomførte forvaltningsrevisjonar

Kommunestyret handsama rapport ifm. **Forvaltningsrevisjon av barnevernstenesta** i møte 23.06.16 (sak PS 38/16). Her vart fire oppfølgingspunkt samrøystes vedtekne.

Ved årsskiftet 2017/2018 gjensto oppfølging av eine punktet:

- Tenesteanalyse som inkluderer kapasiteten i barnevernstenesta, der oppfølging var antyda at skulle vera ferdig vinter 2018.

Dokumentasjon på dette vart lagt fram for kommunestyret 27.09.18 i sak PS 41/18 og for kontrollutvalet 29.10.18 i RS 20/18.

Med dette seier kontrollutvalet seg no ferdig med oppfølging av denne revisjonen.

6.6 Notat.

Kommunestyret hadde notat om eigedomen Evjestrandsfjell i møte 20.10.16., sak PS 69/16.

Ved årsskiftet 2017/2018 gjensto, etter kontrollutvalet si meining, oppfølging av eine punktet:

- *Kommunestyret ønskjer, på bakgrunn av notat og øvrig sakstiltfang, at kommunen ser på kommunalt regelverk for sal av eigedommar på nytt.*

Sak om dette vart lagt fram for kommunestyret 27.09.18 i sak PS 38/18 og for kontrollutvalet 29.10.18 i sak PS 49/18.

Kontrollutvalet fatta slik samrøystes vedtak:

1. *Kontrollutvalet takkar for oppfølging av kommunestyret sitt vedtak 20.10.16 i sak PS 69/16 om eigedomen Evjestrandsfjell.*
2. *Etter kommunestyret sitt vedtak 27.09.2018 i sak PS 38/18, der reviderte retningslinjer for sal av fast eigedom og bygningsmasse i Stord kommune vart samrøystes vedteke, seier kontrollutvalet seg ferdig med saka.*

7   *Arbeid med selskapskontroll. Plan for selskapskontroll for perioden 2016 – 2020*

Forskrift om kontrollutval i kommunar og fylkeskommunar § 13 Selskapskontroll lyd slik:

"Kontrollutvalget skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens interesser i selskaper m.m. Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan for gjennomføring av selskapskontroll. Planen skal baseres på en overordnet analyse av kommunens eller fylkeskommunens eierskap ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger, med sikte på å identifisere behovet for selskapskontroll på de ulike sektorer og med de ulike selskapene. Planen skal vedtas av kommunestyret eller fylkestinget selv som kan delegeres til kontrollutvalget å foreta endringer i planperioden. Kontrollutvalget avgjør selv hvem som på dets vegne skal gjennomføre selskapskontroll."

Deloitte AS, på bestilling frå kontrollutvalet, leia i 2016 arbeidet med analyse og plan for selskapskontroll i Stord kommune. I analysearbeidet vart både administrativ og politisk leiing involvert. Vidare vart kontrollutvalet i sterk grad involvert, m.a. i 2 prosessmøter, som til slutt enda opp i at utvalet laga innstilling til kommunestyret på plan for selskapskontroll for 2016 – 2020. Planen vart vedteken i tråd med innstillinga i kommunestyremøte 24.11.2016 (Sak PS 85/16).

7.1   *Prosjekt innan selskapskontroll, oppfølgingsarbeid og bedriftsbesøk.*

Det vart ikkje gjennomført selskapskontroll eller bedriftsbesøk i 2018, men utvalet har hatt referatsaker om:

- Revidert eigarskapsmelding for Stord kommune 2018 – 2019
- Eigarstrategi for Stord kommunale eiedomsselskap AS
- Representantskapsmøte 2018 i Samarbeidsrådet.

8   *Arbeid med rekneskapsrevisjon. Den økonomiske situasjonen i Stord kommune.*

Rekneskap for Stord hamnestell for 2017:

Rådmann og økonomisjef var tilstades, og svara på spørsmål frå kontrollutvalet, då årsrekneskapen vart handsama i møte 15.05.18. som sak PS 28/18.

Rekneskapen for 2017 synte driftsinntekter på kr. 12.182.975 og eit rekneskapsmessig driftsresultat på kr. 3.380.349. Det gjev eit driftsresultat på 27,75 % (Sett opp mot sum driftsinntekter).

Følgjande uttale vart fatta:

1.   *Kontrollutvalet støttar KPMG i deira brev til leiinga nr. 01 om at Stord Hamnestell så fort som mogleg må rette opp i tilhøvet rundt for lite betaling av utgåande meirverdiavgift til Skatteetaten.*
2.   *Kontrollutvalet støttar seg elles til KPMG sin uttale om den økonomiske situasjonen for Stord hamnestell for året 2017, og har ikkje øvrige merknader til denne enn dei som er omtalt i saksframlegget.*
3.   *Uttalen vert send kommunestyret via formannskapet*

Årsrekneskap for Stord kommune for 2017:

Kontrollutvalet handsama i møte 15.05.2018, i sak PS 29/18, årsrekneskapen i Stord kommune for 2017. Rådmann Magnus Mjør og økonomisjef Hege Etterlid orienterte i saka og svara på spørsmål frå kontrollutvalet. Det vart mellom anna gjeve slik uttale til rekneskapen:

Av rekneskapen for 2017 har kontrollutvalet merka seg at netto driftsrekneskap er positivt med kr. 17.272.292 dvs. netto resultatgrad på 1,20 % (Sett opp mot sum driftsinntekter).

Gjennomsnitt for alle kommunane i Noreg (utanom Oslo) ligg ifølgje opplysningar frå SSB på netto resultatgrad på 3,8 % i 2017. Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) tilrår at ein frå og med 2014 bør ha netto resultatgrad på 1,75% (tidlegare 3,0%) for å ha ei forsvarleg økonomisk drift.

Kontrollutvalet hadde slik oppsummering/tilrådingar i sin uttale:

- *Totalt sett har Stord kommune ei særstør lånegjeld og eit disposisjonsfond monaleg under tilrådingar frå Riksrevisjonen*
- *Netto driftsresultat er også under tilrådinga både frå TBU og Riksrevisjonen for 2017.*
- *Likestilling og intern kontroll er greitt framstilt i årsmeldinga. Forhold som gjeld etikk og diskriminering bør vera lettare tilgjengeleg i framtidige årsmeldingar.*
- *Endeleg årsmeldinga må vera klar og levert revisjonen innan den nasjonale fristen som er 31. mars.*
- *Endeleg årsrekneskap må ikkje endrast etter at revisor har avlagt si årsberetning*

9 Skatteoppkrevjarfunksjonen

Kontrollutvalet handsama årsrapport for 2017 og kontrollrapport vedkomande skatteoppkrevjarfunksjonen i Stord kommune i sitt møte 01.03.18. som sak PS 10/18.

Det er gledeleg at skatteoppkrevjaren nok eit år oppnådde resultatkravet på 5% arbeidsgjevarkontrollar ift. tal arbeidsgjevarar i kommunen.

Skatteoppkrevjarkontoret fekk god tilbakemelding i kontrollrapport frå Skatteetaten for 2017.

Kontrollutvalet gav slik uttale:

1. *Kontrollutvalet merkar seg at Skatteetaten konkluderer med at Stord kommune har ein skatteoppkrevjarfunksjon som i det alt vesentlege vert utført på ein tilfredstillande måte.*
2. *Årsrapport frå skatteoppkrevjaren i Stord kommune og kontrollrapport frå Skatteetaten for 2017 vert teke til orientering og oversendt kommunestyret til orientering.*

10 Eksterne tilsyn.

Det er også eksterne instansar som har tilsyn med kommunane. I 2018 var det bl.a. slike tilsyn med Stord kommune:

- Fylkesmannen - tilsyn med Stord kommune sine helse- og omsorgstenester og sosiale tenester i NAV til personar med samtidig rusmiddelproblem og psykisk lidning.
- Fylkesmannen – tilsyn med Stord kommune sine helse- og omsorgstenester til heimebuande eldre.
- Kystverket – tilsyn ved Leirvik hamn.

11 Andre saker / orienteringssaker i kontrollutvalet i 2018 (Ikkje uttømande)

- Status for etikkarbeidet i Stord kommune, med informasjon frå ordførar og rådmann.
- Informasjon om lokalt arbeid for å tilpassa seg ny personvernlovgjeving frå sommaren 2018, som følgje av ny EU lovgjeving.
- Budsjettbrev frå Fylkesmannen i Hordaland
- Rekneskapsrapport for kontroll- og tilsynsarbeidet i 2017
- Budsjettstode for kontrollutvalet sitt budsjett for 2018
- Forslag til budsjett for kontroll og tilsyn i Stord kommune for 2019
- Årsmelding 2017 for kontrollutvalet
- Melding om budsjettrevisjonar og tertialrapportar
- Henvendingar frå innbyggjarar.

12 Forum for Kontroll og Tilsyn (FKT)

FKT er ein landsomfattande organisasjon som har som oppgåve å vera møte- og kompetanseplass for kontrollutvala og deira sekretariat. Kontrollutvalet i Stord kommune er medlem i FKT. Deltaking på deira samlingar er omtala i neste punkt.

FKT har utarbeida ein vegleiar til «Kva kan ein forvente av oppgåveutføring og kompetanse frå sekretariatet» i 2018. Kontrollutvalet i Stord kommune gav uttale til forslag til vegleiar. Nyheitsbrev frå FKT med aktuelle tema for kontrollutvalet sitt arbeid er og lagt fram som melding til kontrollutvalet.

13 Opplæring

Som del av revisjonsavtalen sin fastpris, skal revisor tilby lokale kurs etter bestilling frå kontrollutvalet. Såleis gjennomførte KPMG to kurs på Stord i 2018:

Ifm. kontrollutvalet sitt møte 18.04.18. var det kurs om samfunnsansvar og antikorrupsjon, med forvaltningsrevisor Ole Willy Fundingsrud som førelesar. Her deltok kontrollutvalet saman med fleire frå kommuneadministrasjonen og politisk valde.

Under kontrollutvalet sitt møte 10.09.18 var det kurs for kontrollutvalet om forvaltningsrevisjon, med Håkon Lindberg som førelesar.

Vidare har heile utvalet påmeldt folkevaldopplæring for dei kommunale kontrollutvala i Hordaland, som Hordaland fylkeskommune v/ sekretariat for kontrollutvalet arrangerte i januar 2018.

Kontrollutvalet sin leiar, Fredrik Litleskare, deltok på NKRF sin kontrollutvalskonferanse på Gardermoen i februar 2018. Han deltok og på FKT sin fagkonferanse med årsmøte, på same stad, i mai 2018.

14 Kontrollutvalet på Stord kommune si heimeside

Kontrollutvalet nyttar elektronisk innkalling til møter og utsending av saker. For å samordna kontrollutvalet si sakshandsaming med øvrige politiske møter, er det viktig å henta aktuelle dokument, og å kunna finna opplysningar lett tilgjengeleg på heimesida til kommunen.

Stord kommune har tilrettelagt og tilpassa heimeside på ein relativt god måte for kontrollutvalet sine saker.

Stord, 25.02.2019

Fredrik Litleskare
Kontrollutvalsleiar

Stord kommune

Sekretariat for kontrollutvalet

Arkivsak: 216
Arkivnr: 2015/178-87
Sakshandsamar: Hogne Haktorson

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Kontrollutvalet i Stord kommune	4/19	25.02.2019

KPMG presenterer interimsrevisjonsrapport for 2018

Bakgrunn for saka:

Kontrollutvalet i Stord kommune har ansvar for at det vert gjennomført rekneskapsrevisjon i kommunen, jf. kommunelova § 77.4, der det m.a. står:

«Kontrollutvalget skal påse at kommunens eller fylkeskommunens regnskaper blir revidert på en betryggende måte.»

Vidare har kontrollutvalet ansvar for å sjå til at kommunen har ei forsvarleg revisjonsordning, jf. forskrift om kontrollutvalg § 4, der det m.a. står:

«Kontrollutvalget skal føre det løpende tilsyn og kontroll med den kommunale eller fylkeskommunale forvaltningen på vegne av kommunestyret eller fylkestinget, herunder påse at kommunen eller fylkeskommunen har en forsvarlig revisjonsordning.»

Drøfting:

Interimsrevisjon kan forklarast slik:

Interimsrevisjon er den revisjonen som vert gjennomført i løpet av året for å kontrollera at dei interne kontrollane fungerer som føresettt gjennom året. I interimsrevisjonen går revisor gjennom og testar rutinar, transaksjonar og rapportering innan utvalde område.

Interimsrevisjonsrapporten bygger på revisjonsplan for 2018 frå KPMG AS, som vart presentert på kontrollutvalet sitt møte 10.09.2018.

Besøksadresse: Agnes Mowinckelsgt. 5 - Postadresse: Postboks 7900. 5020 Bergen - Telefon 55 23 90 00

Mobil 91105982 - E-postadresse: Hogne.Haktorson@hfk.no eller kontrollutvalet@hfk.no

Bankgironr. 5201 06 74239 - Foretaksnr. NO 938 626 367 mva.

I dette møtet vil KPMG AS presentera oppsummeringa av dette arbeidet. Dette vil, til liks med presentasjon av revisjonsplanen, vera ein lekk i å sjå til at kommunen sine rekneskapar vert revidert og at kommunen har ei forsvarleg revisjonsordning.

På bakgrunn av det som kjem fram i presentasjonen bør kontrollutvalet, slik sekretariatet ser det, få høve til å koma med forslag til fokusområde i årsrevisjonen som skal gjennomførast framover, dersom dei ønskjer det, sjølv om det er revisjonen som avgjer kva som skal vera med.

Oppsummering av interimrevisjonsarbeidet ligg ved. Av følgjeskrivet går det fram at utkast til rapportering har vore framlagt for økonomiavdelinga og kommentarar frå dei er innarbeidde i presentasjonen. Vedlagt oppsummering vil ligga til grunn for orientering i utvalsmøtet.

Konklusjon:

Dersom det ikkje kjem fram noko spesielt i møtet vert det tilrådd at kontrollutvalet tar oppsummeringa etter interimrevisjon 2018 frå KPMG AS til orientering.

Forslag til vedtak

Kontrollutvalet tar oppsummering etter interimrevisjon 2018 frå KPMG AS til orientering.

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikkje underskrift.

Vedlegg

1 KPMG oppsummering etter interimrevisjon 2018

Stord kommune. 2018

Oppsummering etter interimrevisjon

Innhold

Innhold

Status etter interim	3
Fokusområde for 2018 revisjonen	4
Observasjonar intern kontroll	5

Status etter interim

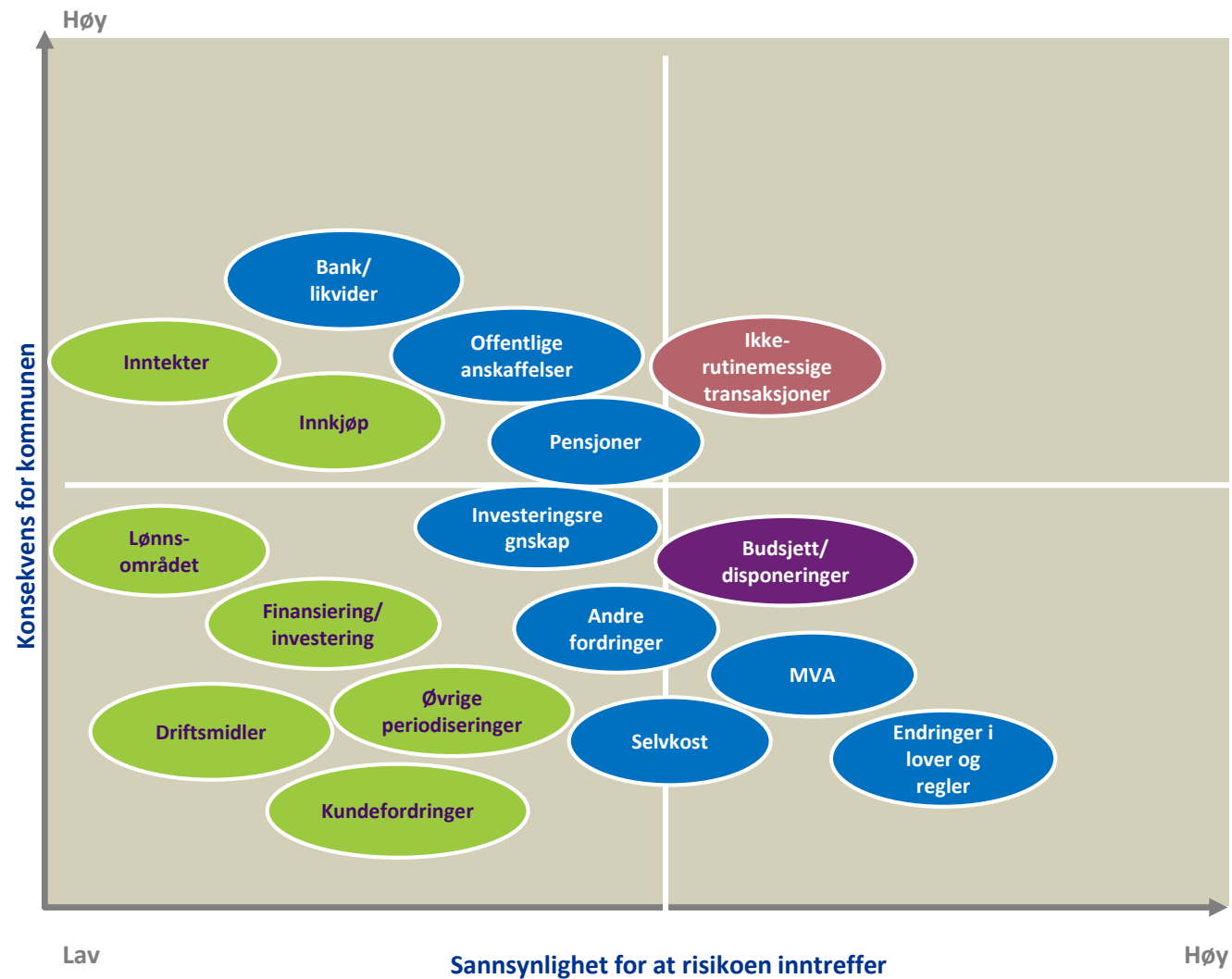
- Vi har utført planleggingshandlinger i samsvar med revisjonsplanen.
- Vi har gjennomgått kjerneprosessar saman med nøkkelpersonell innanfor ulike driftsinntekter, lønsutgifter, innkjøp og bank.
- Vi har gjennomgått transaksjonsflyt og internkontroll i kjerneprosessar
- Vi har identifisert fokus-/risikoområde som vil krevje oppfølging fram mot årsslutt (sjå eige ark).
- Vi har sendt utkast til “observasjonar og tilrådingar” til økonomiavdelinga i kommunen og motteke kommentarar. Kommentarar frå økonomiavdelinga er markert grønt på side 5 og 6.

Fokusområde - finansrekneskapen

Kommunen har fleire ulike operasjonelle risikoar. I revisjonen har vi fokus på dei tilhøve som potensielt kan påverke postar i årsrekneskapen.

Misligheter dukkar stadig opp i media; det viktigaste er eit godt kontrollmiljø.

Observasjonar intern kontroll

Område	Observasjon	Risiko	Tilråding og tilbakemelding frå økonomiavdeling
Bank – Kontroll over bankkontoar og kontantkassar	Det finst bankkontoar og kontantkassar knytta til Stord kommune som ikkje inngår i kommunen sin årsrekneskap og som ikkje er ein del av kommunen sin interne kontroll.	Tilhøvet inneber ein risiko for uautoriserte utbetalingar og eventuelt manglande innbetalingar.	<p>Vi rår til at kommunen kontaktar bankforbindelsar og innhentar ein fullstendig oversikt over bankkontoar i kommunen sitt namn.</p> <p>Vi rår vidare til at kommunen tar ein gjennomgang av transaksjonane knytt til desse kontoane og tar ei vurdering om dei er knytt til kommunen si verksemd og skal inn i rekneskapen.</p> <p>Kommunen bør gjennomføre ein tilsvarande gjennomgang for kontantkassar i kommunen sine einingar.</p> <p><i><u>Tilbakemelding frå økonomiavdelinga i Stord kommune:</u></i> <i>Dette arbeidet pågår både når det gjeld omtalte bankkontoar og kontantkassar, og vil bli ferdigstilt i løpet av våren 2019.</i></p>
Bank- Kredittkort	Kommunen har kredittkort som tilsette kan disponere i verksemda for kommunen si rekning og risiko.	Det er viktig at desse korta kun vert brukt til kostnadar som ikkje krevjer reskontroføring etter bokføringslova. Vidare må alle belastningar på korta dokumenterast ved attesterte og godkjente bilag. I motsett fall må belastninga på korta trekkjast i løn for den tilsette.	<p>Vi rår til at korta vert erstatta av kort for dei tilsette si rekning og ansvar. Utgiftene kan dei igjen få refundert av kommunen ved presentasjon av kvitteringar med tilfredsstillande dokumentasjon.</p> <p><i><u>Tilbakemelding frå økonomiavdelinga i Stord kommune:</u></i> <i>Pr i dag har kommunen berre to slike kort, og krava som blir fakturerte må dokumenterast med kvitteringar for alle fakturapostar før faktura kan attesterast og tilvisast i samsvar med etablert rutine og på lik linje med alle andre faktura.</i></p>

Observasjonar intern kontroll

Område	Observasjon	Risiko	Tilråding og tilbakemelding frå økonomiavdeling
Bank – administratorrettar nettbank	Alle utbetalingar frå kommunen sine bankkontoar skal i følge etablert rutine godkjennast av to ulike personar. Kommunen har tre tilsette som har administrasjonsrett i nettbank åleine.	Manglande arbeidsdeling på bankområdet aukar risikoen for misligheter og feil. Vidare er det risiko for manuell overstyring av kommunen sitt etablerte system og rutinar knytt til dobbel signatur for utbetalingar og tilgangar til kommunen sine bankkontoar.	Vi rår til at ingen tilsette har administratorrett til nettbank åleine. <i><u>Tilbakemelding frå økonomiavdelinga i Stord kommune:</u></i> <i>Ønskje om dobbel signatur for administratorendringar er meldt bankforbindelsen vår.</i>
Arbeidsdeling – manuelle hovedbokposteringar	Alle bilag skal attesterast og tilvisast av to ulike personar i samsvar med etablert rutine. Det er mogeleg for enkeltpersonar å foreta manuelle føringar i rekneskapssystemet utan å følge etablert rutine med attestasjon og tilvising.	Det er høgare risiko knytta til manuelle bokføringar. Dette på grunn av at denne type posteringar vil vere nærliggjande å ta i bruk dersom nokon skulle ha som mål å manipulere rekneskapen for eiga eller andre si vinning.	Vi rår til at kommunen foretar ei vurdering av risikoen som finst og implementerer kontroll(ar) som er i stand til å avdekkje eventuell rekneskapsmanipulasjon via manuelle hovedbokposteringar og som såleis adresserer den risikoen som finst. <i><u>Tilbakemelding frå økonomiavdelinga i Stord kommune:</u></i> <i>Alle utbetalingar skal vera attestert og tilviste med godkjende signaturar i samsvar med etablerte rutine som gjeld alle utbetalingar - enten det er faktura eller manuelle billag. Den som utbetale følgjer opp at dette er i orden. Alle innbetalingar skal vera dokumenterte med tilsagnsbrev eller anna dokumentasjon for innbetalinga.</i>

kpmg.com/socialmedia

kpmg.com/app

© 2019 KPMG AS, a Norwegian limited liability company and member firm of the KPMG network of independent firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved.

The information contained herein is of a general nature and is not intended to address the circumstances of any particular individual or entity. Although we endeavor to provide accurate and timely information, there can be no guarantee that such information is accurate as of the date it is received or that it will continue to be accurate in the future. No one should act on such information without appropriate professional advice after a thorough examination of the particular situation.

Arkivsak: 217
Arkivnr: 2018/77-25
Sakshandsamar: Hogne Haktorson

Saksframlegg**Saksgang**

Utval	Saknr.	Møtedato
Kontrollutvalet i Stord kommune	5/19	25.02.2019

Forvaltningsrevisjon av rus- og psykiatritenestene - status i arbeidet Bakgrunn for saka:**Kontrollutvalet gjorde slikt vedtak i møte 29.10.18., sak PS 52/18:**

1. Kontrollutvalet stadfester at det vert gjennomført forvaltningsrevisjon innan tenestetilbodet som gjeld rus og psykiatri overfor aldersgruppa 13 – 30 år.
2. Utvalet har slike merknader til prosjektplan frå KPMG av september 2018: Vurdera om det kan føretakast justeringar som evt. gjer at forvaltningsrevisjonen skil seg enno meir frå tilsyn på saksfeltet som fylkesmannen hadde våren 2018.
3. Forslag til justert prosjektplan vert å levera til sekretariatet så snart som råd. Den må innehalda føremål, problemstillingar, evt. avgrensingar, leveringstidspunkt og ressursbruk
4. Kontrollutvalet gjev leiar i utvalet, i samråd med sekretariatet, fullmakt til å godkjenne prosjektplanen
5. Utvalsmedlemmane får høve til å gje innspel til utkast til prosjektplan, før godkjenninga, men med relativt kort tidsfrist
6. Prosjektplanen vert lagt fram for kontrollutvalet til orientering i neste utvalsmøte.

Ferdiggjering av bestillinga

Vedtaks punkt 3, 4 og 5 vart følgt opp i etterkant av møtet, og revisjonen har no slik:

Føremål og problemstillingar

Formålet med forvaltningsrevisjonen er å undersøke om kommunen sikrar at personar med psykiske plagar/lidingar og/eller rusavhengigheit får eit heilskapleg og koordinert tilbod. Forvaltningsrevisjonen vil rette seg mot tenestetilbudet til innbyggjarane i aldersgruppa 13-30 år.

Forvaltningsrevisjonen vil vere forbettringsorientert, og vil ha som formål å gi tilrådingar om tiltak dersom forvaltningsrevisjonen avdekkjer forbettringsområder.

Med bakgrunn i prosjektet sitt føremål har revisjonen formulert følgjande problemstillingar:

- 1. Kva tenester og tilbod har kommunen til personar med psykiske plagar/lidingar og/eller rusavhengigheit, og korleis er desse organisert?*
- 2. I kva grad sikrar Stord kommune at personar med psykiske plagar/lidingar og/eller rusavhengigheit får eit heilskapleg og koordinert tenestetilbod? Herunder vil vi undersøke:*
  - a. Kva rutinar har kommunen for samarbeid og koordinering mellom tenestene internt i kommunen og mellom kommunen, spesialisthelsetenesta og fastlegane?*
  - b. Korleis fungerer samarbeidet og koordineringa mellom tenestene internt i kommunen og mellom kommunen, spesialisthelsetenesta og fastlegane?*
  - c. Kva rutinar og prosedyrar har kommunen for å sikre brukarane sine rettigheter til individuell plan og koordinator?*
- 3. Korleis sikrar kommunen at det fattast vedtak om tenester i samsvar med lovkrav? Herunder vil vi undersøke om det er avklart ansvar og mynde til å fatte vedtak etter lovkrav og kva rutinar kommunen har på området.*

Drøfting:

Etter avtale med sekretariatet har KPMG sendt slik statusoppdatering:

"Revisjonen er godt i rute med forvaltningsrevisjonen. Revisjonen har hatt eit godt samarbeid med kommunen og vår kontaktperson. Det blei gjennomført i alt 9 intervju. Revisjonen har vektlagt å snakke med eit breidt spekter av tenesteytarar i kommunen, og både leiarar og tilsette. Det er også samla inn nødvendig dokumentasjon frå kommunen. Det som gjenstår er å slutføre analysen av datagrunnlaget og ferdigstille rapporten. Rådmann vil få rapporten til uttale slik han ynskjer med 2x2 veker frist for verifisering av fakta og uttale til rapporten. Rapporten vil som avtalt leverast og presenterast til kontrollutvalsmøtet i mai. "

Dette følgjer av e-post 08.02.19 frå forvaltningsrevisor Håkon Lindberg. Han er tilgjengeleg pr. telefon på kontrollutvalsmøtet. Det er partner Willy Hauge som er tilstades frå KPMG i møtet 25.02.19.

Av omsyn til sakshandsamingstid for sekretariatet og lesetid for kontrollutvalet, vert vanlegvis leveringsfrist sett til tre veker før utvalsmøte der rapporten skal presenterast. I forslag til vedtak er det lagt opp til det, med utgangspunkt i forslag til dato for utvalsmøte i mai, jmf. anna sak til møtet.

Prosjektplan, jmf. pkt. 6 i kontrollutvalet sitt vedtak i sak PS 52/18, følgjer som vedlegg til saka.

Konklusjon:

Dersom det ikkje kjem fram særskilte opplysningar, som t.d. krev justering ift. prosjektplan eller leveringstid, vert det tilrådd at kontrollutvalet tar informasjonen til orientering.

Forslag til vedtak

Kontrollutvalet ønskjer at revisjonsrapport er klar frå KPMG si side innan 23.04.2019, ferdig verifisert og med rådmannen sin uttale vedlagt og/eller innarbeidd i rapporten.

Kontrollutvalet tar elles informasjonen til orientering.

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikkje underskrift.

Vedlegg

- 1 Prosjektplan vedr. rus- og psykiatritenestene

Prosjektplan

Rus- og psykiatritenestene

Forvaltningsrevisjon
Stord kommune

November 2018

www.kpmg.no

Innhold

1. Innleiing	3
1.1 Bakgrunn	3
1.2 Førebuing	3
2. Formål, problemstillingar og kriterium	6
2.1 Formål	6
2.2 Problemstillingar	6
2.3 Revisjonskriterium	6
3. Tilnærming	7
3.1 Metode	7
3.2 Aktivitets- og framdriftsplan	7
4. Utførandre revisorar	9
4.1 Prosjektteam	9
5. Honorar	10

1. Innleiing

1.1 Bakgrunn

Kontrollutvalet i Stord kommune vedtok i møtet 10.09.18 sak 42/18 å bestille ein prosjektplan for eit forvaltningsrevisjonsprosjekt om kommunen sitt tenestetilbod innan rus og psykiatri frå KPMG. Rus og psykiatri er eit prioritert forvaltningsrevisjonsprosjekt i plan for forvaltningsrevisjon. Overordna analyse peikar på at det er risiko for brot på regelverket og risiko for manglande kvalitet i tilbodet. Risikoen vurderast som høg.

Kontrollutvalet ynskte at forvaltningsrevisjonen fokuserer på tenestetilbodet til aldersgruppa 13-30 år innanfor rus og psykiatri. Fylkesmannen gjennomførte tilsyn innan rus og psykiatri våren 2018. Dette vil tas hensyn til i den grad det er mogleg ved gjennomføringa av undersøkinga slik at overlappet blir minimert.

1.2 Førebuing

Det er eit mål å etablere ein god prosjektplan som stiller opp relevante og vesentlege problemstillingar for forvaltningsrevisjonen. KPMG har gjennomført ein prosess for å konkretisere formål og problemstillingar. Vi har innhenta oversikt gjennom følgjande dokument:

- ✓ Nasjonale føringar og satsing innanfor psykisk helse og rus på regjeringen.no og nav.no
- ✓ Informasjon om tenestetilbod på nettsida til kommunen
- ✓ Kommunale planar: "Stord kommune – årsmelding 2017/Eining for psykisk helse og rus", "Budsjett og økonomiplan 2018-2021", "Plan for rehabilitering, helse og omsorg 2012-2021"

I den følgjande delen presenterer vi kort resultatet av den førebuande analysen, vår tolking av informasjonen og anbefaling til fokus i revisjonen.

1.2.1 Nasjonale satsingar og føringar innanfor psykisk helse og rus

Samhandlingsreformen legg til grunn at kommunane skal ta eit større ansvar for behandling og oppfølging av pasientar. Dette gjeld også for pasientar innan psykisk helse og rus. Som eit ledd i samhandlingsreformen har det vore ei nasjonal satsing på arbeid med psykisk helse i befolkninga. Dette viser seg i Opptappingsplanen for psykisk helse frå 2008. Her blei kommunane tilført midlar for å byggje opp tilbod for behandling og førebygging av psykiske problem.

Nasjonal satsing på arbeid, psykisk helse og rus¹ rettar innsats mot arbeidsretta tiltak i opptappingsplanen. Satsinga har som mål at fleire med psykiske helseproblem skal få hjelp til å komme i lønna arbeid eller aktivitet, eller hjelp til å mestre jobben dei allereie har. Innsatsen fordrar tett samarbeid med arbeidsgivarane.

Meld. St. 26 (2014-2015) "Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet" understrekar at kommunen sitt ansvar for å tilby nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstenester omfattar alle pasientgrupper, inkludert pasientar med psykisk sjukdom og rusmiddelproblem. Dette er også bakgrunnen for at desse bruker- og pasientgruppene er særskilt nemnd i ny lov om kommunale helse- og omsorgstenester. Utfordringsbiletet tilseier at det er behov for heving av kapasitet og kvalitet på alle nivå i kommunene. Dette gjelder blant anna førebygging, tidleg innsats gjennom lavterskeltilbod, oppfølging av personar med lettare og moderate lidningar, heva prioritering og fortsatt omstilling i spesialisthelsetenesta og betre oppfølging etter utskriving. For å legge til rette for eit kompetanse- og kapasitetsløft må brukarar og pasientar involverast og vere sentrale i utforminga av tenestene.

---

¹ Dette refererer til arbeid med grunnlag i Nasjonal strategiplan for arbeid og psykisk helse (2007-2012), vidareført i Oppfølgingsplanen for Arbeid og psykisk helse (2013- 2016).

Regjeringa vil styrke tenestetilbodet til personar med rusproblem og personer med psykiske helseutfordringar. Gjennom føringar i Meld. St. 26 vil regjeringa mellom anna:

- ✓ tydeleggjere at plikta om å tilby augeblikkeleg hjelp døgntilbod i kommunane også omfattar brukarar med psykisk sjukdom og/eller rusproblem.
- ✓ å innføre betalingsplikt for utskrivingsklare pasientar i psykisk helsevern og tverrfagleg spesialisert rusbehandling
- ✓ rekruttere fleire psykologar i kommunane
- ✓ styrkje kompetansen om rus i den kommunale helse- og omsorgstenesta

1.2.2 Rus- og psykiatritenester i Stord kommune

Stord kommune sine rus- og psykiatritenester har sidan 2016 vore organisert i fagavdelinga "psykisk helse og rus" under kommunalsjef for rehabilitering, helse og omsorg (RHO). "Andre fagavdelingar under RHO er NAV kommune, legetenesta, institusjonstenester, habilitering og rehabilitering.

"Psykisk helse og rus" har fylgjande tilbod:

- ✓ Dagsenter
- ✓ Oppfølging i bustad
- ✓ Støttesamtalar
- ✓ Lågterskel helsestasjon
- ✓ Legemiddelassistert rehabilitering
- ✓ Tilbod om individuell plan og koordinator
- ✓ Kurs

I tillegg er eining for førebyggjande tenester underlagt kommunalsjef oppvekst og utdanning (OUT). OUT jobbar med forebygging av psykisk helse og rus, og består av blant anna pedagogisk- psykologisk- teneste (PPT). Tildelingskontoret vurderar behovet for og fattar vedtak om alle kommunale oppfylggingstenester, deriblant tjenester innan psykisk helse og rus.

I høve kommunen sitt auka ansvar for rus og psykiatritenester er det oppretta eit nettverk mellom fleire kommunar, KS (kommunenenes sentralforbund) og Distriktpsikiatrisk senter(DPS)/Valen Sjukehus som jobbar for eit tettare samarbeid. Her er det utarbeida eit felles verdigrunnlag for rus- og psykisk helsearbeid i nettverket. Nettverket har hatt fokus på kvalitetsarbeid og gode pasientforløp. Det er etablert eit fast samhandlingsforum mellom "psykisk helse og rus" og spesialisthelsetenesta. Det har vore arbeide med eit forbettringssystem (FIT) der brukarane involverast aktivt i eiga behandling.

I "budsjett og økonomiplan 2018-2021" kjem det fram andelen personar med psykiske problem og rusvanskar har auka i Stord kommune. "Plan for rehabilitering, helse og omsorg 2012-2021" identifiserer dette som ei utfordring for folkehelsa. Samtidig er det ei utfordring at kommunen manglar oversikt over helsa til innbyggjarane, og faktorar som påverkar dette. RHO-tenestene opplever at ressursane er små i høve til behovet, noko som fører til at helsefremjande og førebyggjande arbeid må vike for andre nødvendige oppgåver. Ei anna utfordring er eit veksande behov for spesialisert kompetanse innan psykiatri og rus og ei trong for strengare prioritering av oppgåver.

Kommunen har satt seg som mål at det skal vere mindre enn 150 pr. 1000 personar mellom 15-29 år som har psykiske symptom/liding.

I samband med psykiatrireforma har døgnplassane ved Valen sjukehus vorte nedbyggt. Ynskjet er at mest mogleg av bistanden til personar med rusvanskar og psykiske lidingar skal bli gitt nærast mogleg heimen. Kommunen oppgjev at dei i den anledning har satsa på å bygge opp heimetenesten med kompetanse på området og tilbod til personar med rus- og psykiske lidingar.

1.2.3 Forslag til tilnærming i forvaltningsrevisjonen

Det er viktig både for det enkelte menneske og samfunnet rundt at kommunen har eit godt tenestetilbud innan rus og psykiatri. Basert på dei innleiande undersøkingane og kontrollutvalget sine ynskjer foreslår vi at forvaltningsrevisjonen konsentrerer seg om følgjande:

Gi ei god oversikt over kommunen sine tilbod til personar med psykiske plagar/lidingar² og/eller rusavhengigheit, kva omfanget av tenestene/brukarar er, og korleis tenestene er organisert.

Gode rus- og psykiatritenester føreset samhandling mellom fleire områder i kommunen, og med eksterne instansar. Vi foreslår derfor at forvaltningsrevisjonen vektlegg å undersøke i kva grad kommunen *legg til rette* for eit heilskapleg og godt koordinert tenestetilbod til brukarane av rus- og psykiatritenestene, jf. helse- og omsorgstjenesteloven. Herunder vil vi undersøke kva rutinar kommunen har for samarbeid mellom tenestene internt i kommunen og mellom kommunen og spesialisthelsetenesta og fastlegane og korleis dette samarbeidet opplevast og fungerer i arbeidskvardagen. Vår forundersøking tilseier at samarbeid med fastlegane og spesialisthelsetenesta er vesentleg for kommunen. Samstundes vil vi legge vekt på korleis brukarane oppfattar tilgjengeleg behandling og oppfølging.

Kommunen har plikt til å tilby personar med langvarige og samansette behov ein individuell plan og koordinator. Vi foreslår at revisjonen undersøker om kommunen har prosedyrar og rutinar som sikrar brukarane ein individuell plan og koordinator.

Forvaltningsrevisjonen kan også undersøke korleis kommunen sikrar at vedtak om tenester fattast i samsvar med lovkrav. Her er det relevant å sjå på om det er avklart ansvar og mynde til å fatte vedtak og om kommunen har klare rutinar for å fatte vedtak.

---

² Ifølge Folkehelseinstituttet er det vanleg å skille mellom psykiske plagar (vanskar) og psykiske lidingar. Psykiske plagar refererer til tilstandar som opplevast som belastande, men ikkje i den grad at det er karakterisert som diagnoser. Psykiske lidingar inneber at bestemte diagnostiske kriterier er oppfylt.

2. Formål, problemstillingar og kriterium

2.1 Formål

Formålet med forvaltningsrevisjonen er å undersøke om kommunen sikrar at personar med psykiske plagar/lidingar og/eller rusavhengigheit får eit heilskapleg og koordinert tilbod. Forvaltningsrevisjonen vil rette seg mot tenestetilbudet til innbyggjarane i aldersgruppa 13-30 år.

Forvaltningsrevisjonen vil vere forbetningsorientert, og vil ha som formål å gi tilrådingar om tiltak dersom forvaltningsrevisjonen avdekkjer forbetningsområder.

Opplevingar av samarbeid med sentrale eksterne instansar vil i hovudsak bli belyst frå kommunen sin ståstad. Samstundes vil også synspunkt frå eksterne samarbeidspartar bli innhenta.

2.2 Problemstillingar

På bakgrunn av formålet blir følgjande problemstillingar foreslått:

1. Kva tenester og tilbod har kommunen til personar med psykiske plagar/lidingar og/eller rusavhengigheit, og korleis er desse organisert?
2. I kva grad sikrar Stord kommune at personar med psykiske plagar/lidingar og/eller rusavhengigheit får eit heilskapleg og koordinert tenestetilbod? Herunder vil vi undersøke:
  - a. Kva rutinar har kommunen for samarbeid og koordinering mellom tenestene internt i kommunen og mellom kommunen, spesialisthelsetenesta og fastlegane?
  - b. Korleis fungerer samarbeidet og koordineringa mellom tenestene internt i kommunen og mellom kommunen, spesialisthelsetenesta og fastlegane?
  - c. Kva rutinar og prosedyrar har kommunen for å sikre brukarane sine rettigheter til individuell plan og koordinator?
3. Korleis sikrar kommunen at det fattast vedtak om tenester i samsvar med lovkrav?

Herunder vil vi undersøke om det er avklart ansvar og mynde til å fatte vedtak etter lovkrav og kva rutinar kommunen har på området.

2.3 Revisjonskriterium

Til problemstillingane stiller vi opp revisjonskriterium. Revisjonskriteria er dei krav og normer som tilstand og/eller praksis i kommunen målast mot. Revisjonskriterium må vere aktuelle, relevante og gyldige for kommunen. Sentrale kjelder til å utleie revisjonskriterium vil vere:

- ✓ Kommunelebens § 23 om administrasjonssjefens internkontroll, samt god praksis for internkontroll
- ✓ Helse- og omsorgstjenesteloven
- ✓ Pasient- og brukarrettighetsloven
- ✓ Helsedirektoratet sin rettleiar "Saman om mestring", 2014
- ✓ Samarbeidsavtalar

3. Tilnærming

3.1 Metode

For å kunne svare på problemstillingane vil vi nytte dokumentanalyse og intervju.

I første omgang vil vi samle inn relevant dokumentasjon frå kommunen. Vi vil hente inn dokumentasjon som kan gi informasjon om organiseringa av og tilbodet og tenestene kommunen har på området rus og psykiatri. Vi vil også hente inn informasjon om korleis kommunen legg til rette for samhandling mellom ulike deltenester i kommunen og med andre instansar. Det vil også samlast inn dokumentasjon på ansvar, mynde og rutinar for bruk av individuell plan og sakshandsaming i samband med at vedtak om tenester fattast.

Vi vil gjennomføre intervju med relevante informantar. Formålet med intervju er å få utfyllande informasjon om tematikken samt om praksis. Vi vil gjennomføre intervju med nøkkelpersonar i kommunens arbeid med psykisk helse og rus. Vi vil blant anna intervju kommunalsjef for rehabilitering, helse og omsorg (RHO), einingsleiarar for psykisk helse og rus, førebyggjande tenester og tildelingskontoret, ein ansatt i ein kommunal bolig med brukarar med psykisk helse og/eller rusproblematikk, ein representant fra heimetjenesta som arbeidar med brukarar med psykisk helse- og rusvanskar og nokon frå brukarråd/brukarrepresentantar som kan gi informasjon om korleis brukarane oppfattar tilgjengeleg behandling og oppfølging.

I tillegg vil vi moglegvis intervju ein fastlege og ein representant for spesialisthelsetjenesta då desse er sentrale samarbeidspartnarar. Val av personer for intervju vil bli avtalt nærare med kommunen. Formålet med intervju er å få utfyllande informasjon og forklaringar til oversendt dokumentasjon. Ved gjennomføring av intervju utarbeidar vi intervjuguidar. Frå kvart intervju skriv vi referat som vi sender til kvar enkelt respondent til verifisering (gjennomlesing og eventuell korrigerings).

Informasjonen som samlast inn frå dokument og intervju vil bli gjennomgått og analysert opp mot revisjonskriterier. Dette vil nyttast for å gi svar på problemstillingane i forvaltningsrevisjonen.

Det vil utarbeidast ein skriftleg sluttrapport som reiegjer for undersøkinga, funn og anbefalingar. Utkast til rapport vil sendast på høring til relevante aktørar før det utarbeidast ein sluttrapport. Sluttrapportering til kontrollutvalget vil skje ved framstilling av ein revisjonsrapport. Rapporten vil leverast etter KPMG sin standardmal for forvaltningsrevisjonsrapportar. Det vil vere ein raud tråd gjennom rapporten, og rapporten vil vere kvalitetssikra og etterprøvbar.

3.2 Aktivitets- og framdriftsplan

Vi vil bruke 220 timer på oppdraget, fordelt på hovedaktivitetene planlegging, gjennomføring og rapportering.

Figuren under viser forslag til aktivitets- og framdriftsplan:

		Oktober		November				Desember				Januar					Februar					Mars				
Faser + aktiviteter	Timer	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1 Forberede																										
1.1 Forundersøkelse																										
1.2 Etablere prosjektplan																										
1.3 Godkjenning prosjektplan KU																										
2 Starte opp																										
2.1 Sende oppstartsbrev																										
2.2 Oppstartsmøte																										
2.3 Revisjonskriterier																										
2.4 Dokumentliste																										
2.5 Intervjuplan																										
3 Gjennomføre																										
3.1 Dokumentanalyse																										
3.2 Intervjuguide																										
3.3 Intervjuer																										
3.4 Analyse																										
3.5 Kvalitetssikring																										
3.6 Rapportutkast																										
4 Rapport																										
4.1 Ferdigstille rapportutkast																										
4.2 Høring rapportutkast (1-2 u.)																										
4.3 Oversending av rapport																										
4.4 Presentasjon KU																										
	220																									

Aktivitets- og framdriftsplanen viser at arbeidet med forvaltningsrevisjonen kan starte opp i november etter at prosjektplanen blir godkjent og vedtatt av kontrollutvalet. I tidsrommet november til januar vil vi samle inn og analysere data. Rapportskriving og høring av rapporten vil skje februar – mars. Levering av endeleg rapport til kontrollutvalet sitt sekretariat, og presentasjon av rapporten til kontrollutvalet, vil vere klar i slutten av mars. Dette kan tilpassast noko avhengig av møteaktiviteten til kontrollutvalet i 2019.

Vårt forslag til gjennomføringsplan føreset at kommunen sender etterspurt dokumentasjon til oss innan rimeleg tid, samt at vi får tilgang til personar, dokumentasjon og data.

4. Utførandre revisorar

4.1 Prosjektteam

KPMG sitt team i forvaltningsrevisjonen består av følgjande:

Oppdragsansvarleg: Ole W. Fundingsrud

Prosjektleiar: Håkon Lindberg

Prosjektmedarbeidarar: Magnus Heggen og Magnus Hjellum

5. Honorar

I henhold til avtale.

Kontakt oss

Ole Willy Fundingsrud

Direktør

T +47 40 63 96 92

E ole.willy.fundingsrud@kpmg.no

Håkon Lindberg

Associate

T +47 47 28 25 16

E Hakon.Lindberg@kpmg.no

kpmg.no

© 2018 KPMG AS, a Norwegian limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved.

This proposal is made by KPMG AS, a limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent firms affiliated with KPMG International, a Swiss cooperative, and is in all respects subject to the negotiation, agreement, and signing of a specific engagement letter or contract. KPMG International provides no client services. No member firm has any authority to obligate or bind KPMG International or any other member firm vis-à-vis third parties, nor does KPMG International have any such authority to obligate or bind any member firm.

Stord kommune

Sekretariat for kontrollutvalet

Arkivsak: 085
Arkivnr: 2016/2-68
Sakshandsamar: Hogne Haktorson

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Kontrollutvalet i Stord kommune	6/19	25.02.2019

Kurs i regi av KPMG

Bakgrunn for saka

I kontrakten som er inngått mellom KPMG og Stord kommune, går det fram av vedlegg B kravspesifikasjon punkt 3.3 opplæring:

«REVISOR skal leggje fram for kontrollutvalet forslag om, og halde kurs for utvalet sine medlemmar, politisk nivå og/eller for medarbeidarar i administrasjonen. Tema skal avtalast med kontrollutvalet ved det einskilde høve. Omfang skal reknast til 1 kursdag pr. år. Slike kurs skal som ein hovudregel haldast i kommunen.»

Sekretariatet har motteke oversikt over forslag til kurs og kursinnhald frå KPMG. Oversikten er vedlagt saka. Her er gjort merksam på at KPMG, i forkant av kursgjennomføringa, vil detaljere kurs og kursinnhald ytterlegare.

Drøfting

KPMG gjennomførte to «halvdagskurs» på å 2 timar i 2018 i tilknytning til kontrollutvalsmøter:

- Samfunnsansvar og antikorrupsjon, gjennomført 18.04.18.
  - Her deltok kontrollutvalet saman med fleire frå kommuneadministrasjonen og politisk valde.
- Forvaltningsrevisjon, gjennomført 10.09.18.
  - Kurset var for kontrollutvalet sine medlemmar.

KPMG har altså levert forslag til kurs som kan vera aktuelle å halde for kontrollutvalet og/eller administrasjonen i Stord kommune. Oversikten ligg ved saka. I oversikten går det fram at dei kan tilby kurs innan:

Besøksadresse: Agnes Mowinckelsgt. 5 - Postadresse: Postboks 7900. 5020 Bergen - Telefon 55 23 90 00

Mobil 91105982 - E-postadresse: Hogne.Haktorson@hfk.no eller kontrollutvalet@hfk.no

Bankironr. 5201 06 74239 - Foretaksnr. NO 938 626 367 mva.

1. Forvaltningsrevisjon av kommunen sitt arbeid opp i mot antikorrupsjon
2. Forvaltningsrevisjon av kommunen sitt arbeid med etikk
3. Forvaltningsrevisjon av kommunen sitt arbeid med offentlege anskaffingar og oppfølging av kontraktar
4. Framtidas internkontroll i kommunar
5. Rekneskap i kommunar

Sekretariatet har slike merknader om forslaga:

Tema 1. Her er stort slektskap til kurs KPMG hadde i 2017. Dessutan heldt Deloitte kurs om same tema eit par år før det.

Tema 2. Kontrollutvalet har jamleg sak om «Status for etikkarbeidet i Stord kommune». Sist var det i møte 01.03.2018, der ordførar og rådmann orienterte. Då vart det bl.a. vedteke at «Det er ønskeleg med ny orientering om etikkarbeidet i løpet av 2019». Dette forhindrar derimot ikkje at ein kan ha kurs om same tema, men ein må vurdere kor føremålstenleg det er sett opp mot informasjon kontrollutvalet får i dei jamlege orienteringane.

Tema 3. Kontrollutvalet har nyleg gjennomført «Forvaltningsrevisjon av offentlege anskaffingar og kontraktsoppfølging». Den vart handsama av kommunestyret 18.12.18., og rådmannen har frist 15.03.19 på å koma med handlingsplan.

Tema 4. Internkontroll er eit viktig ansvarsfelt som kommunen har. Rådmannen har eit særskilt ansvar her, så slik tema bør i så fall vera både for kontrollutval og kommuneadministrasjon, evt. og for politisk valde utover kontrollutvalsmedlemene.

Tema 5. Førre revisor, Deloitte, hadde kurs for kontrollutvalet om kommunerekneskapar to gonger i denne valperioden, sist i møte 16.05.17, der og økonomisjefen deltok.

Andre merknader:

Er det andre tema kontrollutvalet ønskjer å ha kurs innan, som ein vil drøfta med KPMG? Skal ein spørja om kommuneadministrasjonen ønskjer å nytta noko av denne kurskvoten, i tillegg til at dei blir invitert med på kurs som kontrollutvalet arrangerer? Det normale til no har vore at slike kurs har hatt ein varighet på 2 timar og dei har vore halde i samband med eit kontrollutvalsmøte.

Konklusjon

Sekretariatet tilrår at kontrollutvalet diskuterer kva kurs dei vil at KPMG skal gjennomføre i 2019. Vidare bør utvalet be sekretariatet ta seg av det praktiske med organisering og avvikling av kursa, gjerne i samarbeid med kommuneadministrasjonen. Det bør og drøftast om noko av «kurskvoten» skal tilbydast kommuneadministrasjonen.

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalet ber om at KPMG gjennomfører kurs innan.....,dato:.....
2. Sekretariatet vert beden om å ta seg av det praktiske med organisering, kunngjering og avvikling av kurset, gjerne i samarbeid med kommuneadministrasjonen.
3. Kontrollutvalet tilbyr at kommuneadministrasjonen, om ønskeleg, kan be KPMG om å halda eit 2-timarskurs i tema som er relevant for dei. Administrasjonen tar direkte kontakt med KPMG om dette, og står for planlegging og gjennomføring sjølve.

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift.

Vedlegg

1 Møte kurs og kursinnhold av 08.02.19.

Stord kommune, kontrollutvalet
v. Hogne Haktorson

Deres ref

Vår ref

08.februar 2019

Moglege kurs og kursinnhald

Nedanfor vert tema for moglege kurs/kursinnhald kort skildra. Det gjerast merksam på at KPMG i forkant av kursgjennomføring, vil detaljere kurs og kursinnhald ytterligare.

- **Forvaltningsrevisjon av kommunen sitt arbeid opp i mot antikorupsjon**

Kurset vil ha eit tredelt føremål:

- Skildre og utdjupe antikorupsjon, innhald og omfang
- Skildre og utdjupe kva forvaltningsrevisjon er
- Synleggjere og skildre korleis forvaltningsrevisjon kan gjennomførast av kommunar sitt arbeid opp imot antikorupsjon. I denne delen vil vi nytte faktiske døme frå gjennomført forvaltningsrevisjon

- **Forvaltningsrevisjon av kommunen sitt arbeid med etikk**

Kurset vil ha eit tredelt føremål:

- Skildre og utdjupe etikk, innhald og omfang
- Skildre og utdjupe kva forvaltningsrevisjon er
- Synleggjere og skildre korleis forvaltningsrevisjon kan gjennomførast av kommunar sitt arbeid opp imot etikk. I denne delen vil vi nytte faktiske døme frå gjennomført forvaltningsrevisjon

- **Forvaltningsrevisjon av kommunen sitt arbeid med offentlege anskaffingar og oppfølging av kontraktar**

Kurset vil ha eit tredelt føremål:

- Skildre og utdjupe sentrale element i lov og forskrift for offentlege anskaffingar, samt sentrale element kring kontraktsoppfølging
- Skildre og utdjupe kva forvaltningsrevisjon er
- Synleggjere og skildre korleis forvaltningsrevisjon kan gjennomførast av kommunar sitt arbeid opp imot offentlege anskaffingar. I denne delen vil vi nytte faktiske døme frå gjennomført forvaltningsrevisjon

Offices in:

KPMG AS, a Norwegian limited liability company and member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity.

Statsautoriserede revisorer - medlemmer av Den norske Revisorforening

KPMG Confidential

Oslo	Elverum	Mo i Rana	Stavanger
Alta	Finnsnes	Molde	Stord
Arendal	Hamar	Tromsø	Straume
Bergen	Haugesund	Trondheim	Tynset
Bodø	Knarvik	Skien	Sandefjord
Drammen	Kristiansand	Sandnessjøen	Ålesund

- ***Framtidas internkontroll i kommunar***

Kurset vil ha eit tredelt føremål:

- Kva er trendar og utvikling innafor internkontroll og styring
- Kva er status for kommunal internkontroll
- Tilrådingar for utforming av framtidas internkontroll

- ***Rekneskap i kommunar***

Kurset vil ha eit tredelt føremål:

- Grunnleggande forståing av rekneskapsprinsipp
- Grunnleggande forståing av samanhengar i rekneskapen
- Synleggjere og skildre kva ein kan lesa ut i frå ein rekneskap

Med hilsen
for KPMG AS

Willy Hauge (sign)
Partner

Fundingsrud, Ole Willy (sign)
Director

Stord kommune

Sekretariat for kontrollutvalet

Arkivsak: 033
Arkivnr: 2016/40-28
Sakshandsamar: Hogne Haktorson

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Kontrollutvalet i Stord kommune	7/19	25.02.2019

Møteplan 2019 for kontrollutvalet i Stord kommune

Samandrag

Det er praktisk at møtetider i kontrollutvalet er tilpassa saker som ev. skal vidare til formannskapet og kommunestyret. Årsrekneskapen for Stord hamnestell er og innom Komite for næring, miljø og kultur.

Utkast til møteplan for kontrollutvalet:	Merknad:	Aktuelle møter, dersom saker skal vidare til:	
		Form. / Kom. NMK	Kommunestyret
25.02.2019			04.04.2019
10.04.2019			09.05.2019
14.05.2019	Uttale til kommunerekneskapen og rekneskap Stord hamnestell	Kom NMK 29.05.2019 Form. 05.06.2019	20.06.2019
11.09.2019	Budsjett 2020 for KUV Revisjonsplan		Dato 2. halvår ikkje lagt ut på heimesida
27.11.2019	Interimsrevisjonsrapport		

Forslag til vedtak

Kontrollutvalet legg opp til denne møteaktiviteten for 2019:

Dato:	Merknad:
25.02.2019	
10.04.2019	
14.05.2019	
11.09.2019	
27.11.2019	

Besøksadresse: Agnes Mowinckelsgt. 5 - Postadresse: Postboks 7900. 5020 Bergen - Telefon 55 23 90 00

Mobil 91105982 - E-postadresse: Hogne.Haktorson@hfk.no eller kontrollutvalet@hfk.no

Bankgironr. 5201 06 74239 - Foretaksnr. NO 938 626 367 mva.

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift.

Stord kommune

Sekretariat for kontrollutvalet

Arkivsak: 232
Arkivnr: 2016/55-23
Sakshandsamar: Hogne Haktorson

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Kontrollutvalet i Stord kommune	8/19	25.02.2019

Årsrapport frå skatteoppkrevjaren og kontrollrapport frå Skatteetaten for 2018 - Stord kommune

Bakgrunn

Viser til utdrag frå brev av 21.02.2005, frå Skattedirektoratet:

"Kommunenes behandling av skatteregnskapene etter at kontroll og revisjon er overtatt av staten.

- Staten er nå gitt det totale ansvaret for kontroll og revisjon med skatteoppkreverfunksjonen. Riksrevisjonen har ansvaret for den formelle revisjonen av skatteregnskapet, mens oppfølgingen av den interne kontroll hos skatteoppkrever, utføres av regionale kontrollenheter lokalisert ved fem skattefogdkontor. Det er i denne forbindelse stilt spørsmål vedrørende kommunens behandling av skatteregnskapet.*

Kommunestyret / kontrollutvalget skal etter det som er sagt over ikke lenger behandle selve skatteregnskapet, men får ved kontrollrapporten en tilbakemelding på om skatteoppkreverfunksjonen blir utført på en tilfredsstillende måte. Rapporten inneholder også eventuelle forslag til tiltak og forbedringspunkter. Skattedirektoratet stiller ingen krav til formell behandling av kontrollrapporten i kommunestyret/kontrollutvalget, men forutsetter at kommunen følger opp eventuelle tiltak og forbedringspunkter. Skattedirektoratet anser det likevel som naturlig at skatteoppkrever oversender skatteregnskapet og kopi av sin halvårige redegjørelse til kommunestyret / kontrollutvalget."

Skattedirektoratet har vidare i brev dagsett 02.05.07 svara dette på førespurnad når det gjeld kontrollutvalget sin innsynsrett og tilsynsrolle knytt til skatteoppkrevjarfunksjonen:

"Ut i fra en vurdering av de aktuelle hjemler mener Skattedirektoratet at kontrollutvalget kan kreve å få seg forelagt nøkkeltall som vist i vedlagte skjema fra skatteregnskapet. Til tross for at kontrollutvalget ikke har instruksjonsmyndighet over skatteoppkreverne bør kontrollutvalget ha adgang til å bemerke forhold vedrørende samlede restanser og arbeidsgiverkontroll så lenge dette er et ledd i utvalgets arbeid med kontroll av revisjon og den økonomiske forvaltning i kommunen og fylkeskommunen."

Besøksadresse: Agnes Mowinckelsgt. 5 - Postadresse: Postboks 7900. 5020 Bergen - Telefon 55 23 90 00

Mobil 91105982 - E-postadresse: Hogne.Haktorson@hfk.no eller kontrollutvalet@hfk.no

Bankgironr. 5201 06 74239 - Foretaksnr. NO 938 626 367 mva.

Kommunal- og regionaldepartementet har i brev dagsett 01.06.07 kommentert skattedirektoratet sin uttale på denne måten:

"Departementet har gått gjennom Skattedirektoratets vurdering av spørsmålene. Vi slutter oss til Skattedirektoratets vurdering og avklaring av de konkrete spørsmålene som er reist."

Drøfting

Med bakgrunn i disse utsegnene frå skattemyndigheitene vert rapportar vedkomande skatteoppkrevjarfunksjonen i Stord kommune lagt fram til drøfting:

- Kontrollrapport 2018 vedkomande skatteoppkrevjarfunksjonen for Stord kommune, frå Skatteetaten, datert 05.02.2019.
- Årsrapport for 2018 frå skatteoppkrevjaren i Stord kommune, datert 20.01.2019, med skatterekneskap og forklaring til skatterekneskapen.
- Skatteetaten sin rapport etter stadleg tilsyn av skatteoppkrevjarfunksjonen i Stord og Fitjar kommune, 05.04.2018

Kommunane Stord og Fitjar har sams skatteoppkrevjarkontor, med 2,8 årsverk i 2018 som i 2017.

Kontrollrapport 2018 vedkomande skatteoppkrevjarfunksjonen i Stord kommune frå Skatteetaten konkluderer med at skatteoppkrevinga i det alt vesentlege vert utført på ein tilfredstillande måte.

Etter fleire år der ein har klart resultatkravet på 5% arbeidsgjevarkontrollar jmf. tal arbeidsgjevarar i kommunen / kontrollordninga, er resultatet denne gongen på 4,6%.

Det vart 22.03.2018 gjennomført stadleg kontroll av skatteoppkrevjarfunksjonen i Stord og Fitjar kommunar. Kontrollen omfatta desse hovudområda:

- internkontroll ved skatteoppkrevjarkontoret,
- skatterekneskapen
- innkrevjingsarbeidet

Det var ingen funn som gjorde at det vart gjeve pålegg eller tilrådingar etter denne kontrollhandlinga.

Kontrollrapport frå Skatteetaten, årsrapport frå skatteoppkrevjar og rapport etter stadleg kontroll ligg som vedlegg til denne saka.

Skatteoppkrevjaren er ikkje invitert til å delta på dette møtet. Om ønskjeleg kan ho koma for å orientera, dersom kontrollutvalet ønskjer det på eit seinare tidspunkt.

Konklusjon

Kontrollrapporten frå Skatteetaten konkluderer med at skatteoppkrevjarfunksjonen i Stord kommune totalt sett, og i det alt vesentlege, er i samsvar med gjeldande krav og regelverk. På bakgrunn av dei framlagde årsrapportane vert kontrollutvalet invitert til å gje ein uttale om skatteoppkrevjarfunksjonen i kommunen.

Forslag til uttale

1. Kontrollutvalet merkar seg at Skatteetaten konkluderer med at Stord kommune har ein skatteoppkrevjarfunksjon som i det alt vesentlege vert utført på ein tilfredstillande måte.
2. Årsrapport frå skatteoppkrevjaren i Stord kommune, kontrollrapport frå Skatteetaten for 2018 og rapport etter stadleg kontroll vert teke til orientering og oversendt kommunestyret til orientering.

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift.

Vedlegg

1   Årsrapport og kontrollrapportar ifm. skatteoppkreving 2018 i Stord kommune

Organisering Skatteoppkrever Margin Skatteinnfang
Arbeidsgiverkontroll Skatteregnskap
Innfordring

Årsrapport

Årsrapport for 2018

**Skatteoppkreveren i
Stord kommune**

1. Generelt om skatteoppkreverens virksomhet	3
1.1 ....Skatteoppkreverkontoret – organisering, ressurser og kompetanse	3
1.1.3 Ressurser og kompetanse	3
1.2 Internkontroll	4
1.3 Skatteutvalg	4
1.4 Skattekontorets kontroll av skatteoppkreverfunksjonen	4
2. Skatteregnskapet	4
2.1 Avleggelse av skatteregnskapet	4
Skatteavregningen	5
Skatteoppkreverkontoret har ansvaret for registrering, utbetaling og kontroll av skatteregnskapet.	5
Vi passer på at avregningene går riktig for seg og i tillegg er det og en del oppgaver knyttet til dødsbo og utenlandske adresser, for at korrekt utsendelse av skatt til gode skal bli korrekt.	5
2.2 Vurdering av skatteinngangen	5
Total skatte- og avgiftsinngang i regnskapsåret	5
2.3 Margin	7
Margin for ligningsåret 2017	8
Kommentarer til marginavsetningen.....	8
3. Innfordring av krav	8
3.1 Restanseutviklingen.....	9
Skattehjelpen	10
3.2 Innfordringens effektivitet.....	11
3.3 ....Særnamskompetanse	12
4. Arbeidsgiverkontroll.....	12
4.1 Organisering av arbeidsgiverkontrollen	12
4.2 Planlagte og gjennomførte kontroller.....	12
4.3 Resultater fra kontrollene.....	12
4.4 Vurdering av kontrollaktiviteten.....	12
4.5 Samarbeid med andre kontrollaktører	13
4.6 Gjennomførte informasjons- og veiledningstiltak.....	13

1. Generelt om skatteoppkreverens virksomhet

Skatteoppkreverne skal i henhold til Skatteoppkreverinstruksen § 2-9 nr. 1 utarbeide en årsrapport i samsvar med retningslinjer gitt av Skattedirektoratet. I henhold til § 3-3 nr. 2 skal skatteoppkreveren også utarbeide et årsregnskap som vedlegges årsrapporten.

Årsrapporten skal omhandle hvordan oppgavene skatteregnskap, innkreving og arbeidsgiverkontroll er ivarettatt ved skatteoppkreverkontoret.

Skatteoppkreverens arbeids- og ansvarsområde følger av lov av 17. juni 2005 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav, samt forskrifter, instruksjer og retningslinjer fastsatt med hjemmel i lov.

Skatteavdelingens arbeidsområde består i å innkreve skatter og avgifter for kommune, stat, fylke og folketrygd, føre skatteregnskap og foreta avregningsoppgjør etter gjeldende lover og forskrifter, foreta regnskapskontroll hos arbeidsgivere og fremlegge søknader om ettergivelse for skatteutvalget. Skatteoppkreveren har namsmannskompetanse for egne krav, og har derfor myndighet til å gjennomføre de fleste innfordringstiltak.

Skatteoppkreverkontoret genererer store kontantstrømmer. I 2018 er samlet innkrevd beløp på vel 2,3 milliarder kroner.

Ved gjennomføringen av disse arbeidsoppgavene er vi underlagt Finansdepartementets, Skattedirektoratets og Skatt vests faglige instruksjonsmyndighet

1.1 Skatteoppkreverkontoret – organisering, ressurser og kompetanse

Organisering

Oppgavene ved kontoret er organisert som følger:

- 1 saksbehandler jobber med føring og oppfølging av regnskapsføringen, avregningsoppgjør, oppfølging av innrapportert A-melding, oppfølging av utleggstrekk og informasjonsvirksomhet.
- 1 saksbehandler foretar bokettersyn.
- Skatteoppkreveren tar innkrevingen samt deler sin stilling mellom de ulike ansvarsområdene etter behov.

1.1.3 Ressurser og kompetanse

Ressurser

For 2018 er det 2,8 årsverk ved skatteoppkreverkontoret som benyttes til skatteoppkreverfunksjonen.

Tabellen viser ressursbruk ved skatteoppkreverkontoret, fordeling av årsverk per område

	Årsverk	%-andel fordelt
Skatteregnskap	0,5	17,86 %
Innfordring	1,1	39,29 %
Arbeidsgiverkontroll	1,0	35,71 %
Administrative oppgaver	0,2	7,14 %
SUM	2,8	100 %

Vurdering av ressursituasjon og kompetanse

Medarbeiderne ved kontoret har en solid kompetanse og i tillegg prioriteres det aktuelle kurs og møter.

Skatteregnskap

Kontoret er delt opp slik at 1 saksbehandler jobber 0,5 % med føring av skatteregnskapet.

Innfordring

Når det gjelder innfordring og søknadsbehandling er denne fordelt på 1,1 stilling.

Arbeidsgiverkontroll

Fra 01.01.2017 har kontoret 1 saksbehandler som tar seg av arbeidsgiverkontrollen.

Av hittil utførte kontroller har det vært en svært god avdekking i beløp og andre forelegg, noe som er en indikasjon på at det er et stort behov for kontroll og oppfølging av arbeidsgivere.

Administrative oppgaver utgjør 0,2 % av kontorets oppgaver.

Skatteoppkreverkontoret har hatt en medarbeider i 100 % stilling som har vært sykemeldt første halvår av 2018, men vi fikk ekstra ressurs i 0,5 % stilling. Av 2,8 årsverk har 2,3 vært benyttet i første halvdel av 2018.

1.2 Internkontroll

I følge Skatteoppkreverinstruksens § 2-2 skal skatteoppkreveren sørge for at kontoret har en tilfredsstillende internkontroll.

Kontoret har gode rutiner for internkontroll/kvalitetssikring i det daglige arbeidet. Kontoret har rutinebeskrivelse for alle hovedarbeidsområder, og sammen med brukerveiledningen som er i SOFIE gir dette en god oversikt over arbeidsoppgavene ved kontoret.

Kontoret følger også jevnt med på skatteinngangen og innkrevingsresultater, og iverksetter tiltak dersom det er nødvendig for å justere kursen. Det er fastsatte innkrevingsmål for de ulike skattene og avgiftene, og utviklingen i forhold til målsetningen følges opp månedlig. Ved behov analyseres restansmassen for å finne gode tiltak for å kunne oppnå målsetningene.

I tillegg prioriteres det at de ansatte ved kontoret deltar på kurs og samlinger slik at en får medarbeidere med høy kompetanse på sine arbeidsfelt.

1.3 Skatteutvalg

Skatteoppkreverkontoret i Stord har behandlet 1 søknad om lemping av skatter og avgifter i 2018, der saken ble avslått.

1.4 Skattekontorets kontroll av skatteoppkreverfunksjonen

Skattekontoret har gjennomført stedlig kontroll av skatteoppkreverfunksjonen, jf. rapport datert 22.03.2018.

Det er ikke gitt pålegg eller tilrådinger ved gjennomførte kontorkontroller.

2. Skatteregnskapet

Skatteoppkreverens arbeid med skatteregnskapet innbefatter regnskapsføring, regnskapsavleggelse, behandling av inn- og utbetalinger, krav, periodisk oppgjør og fordeling til skattekreditorene.

2.1 Avleggelse av skatteregnskapet

Skatteoppkreveren bekrefter at skatteregnskapet for 2018 er ført, avstemt og avlagt i samsvar med gjeldende forskrifter og retningslinjer, jf. Instruks for skatteoppkrevere av 8.april 2014 § 3-3 nr. 2.

Det er i 2018 ikke mottatt pålegg knyttet til regnskapsføring.

Skatteavregningen

Skatteoppkreverkontoret har ansvaret for registrering, utbetaling og kontroll av skatteregnskapet.

Vi passer på at avregningene går riktig for seg og i tillegg er det og en del oppgaver knyttet til dødsbo og utenlandske adresser, for at korrekt utsendelse av skatt til gode skal bli korrekt.

Kontoret har ansvar for kontroll og utsendelse tilgodebeløp for både personlige og upersonlige skatteyttere. Dette gjelder både ordinære oppgjør, oppgjør etter endring i a-meldinger og oppgjør som fremkommer etter klager/ endringssaker. Endringssaker for de siste tre årene, kjøres stort sett hver helg. De eldre årene kjøres en gang i måneden.

De siste årene har arbeidet med retur av utbetalinger vært prioritert. Vi forsøker, etter ønske fra Skattedirektoratet, å redusere antall giroutbetalinger. Det er obligatorisk å tilskrive / kontakte alle skatteyttere med tilgodebeløp som overstiger beløpsgrensene. Vi har i tillegg tilskrevet / kontaktet alle skatteyttere med utenlandske adresser som ikke har bankkonto. Dette har ført til økning av innhenting av dokumentasjon for bankkontoer og registrering av innenlandske- og utenlandske bankkontoer. Noe som er tidkrevende arbeid, men reduserer kostnader og øker sikkerheten for våre kunder. En vesentlig oppgave for kontoret er derfor registrering av bankkontoer for utbetaling.

2.2 Vurdering av skatteinngangen

År	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Antall innbyggere	17957	18161	18425	18685	18775	18 821	18 780*
Antall arbeidsgivere	569	563	584	574	616	600	**
Antall lønns/tr. oppgaver	19002	15513	16027	16017	12 494	11 566	**
Skatteøre	11,6	11,6	11,4	11,35	11,8	11,8	11,8
Kommunens andel fra forsk.	29,09	29,15	29,06	28,99	30,77	30,71	30,86

*Foreløpige tall for 2018

**Tall for 2018 foreligger ikke

Tabellen viser at det i 2018 har vært nedgang i befolkningen.

Tall for antall arbeidsgivere har gått ned fra 2016 til 2017. Tall for 2018 foreligger ikke. Antall arbeidstakere i kommunen har gått ned fra 2016 til 2017.

Fastsatt skatteøre for kommunen er 11,8, uendret fra 2017. Kommunens andel av skatteinntekten gikk opp fra 30,71 % i 2017 til 30,86 % i 2018.

Det vedlagte årsregnskapet viser skatteinngangen for regnskapsåret 2018.

Total skatte- og avgiftsinngang i regnskapsåret

	2018	2017	Endring i kr 2017/2018	Endring i % 2017/2018
Arbeidsgiveravgift	(351 646 127)	(372 708 197)	21 062 070	-5,65 %
Finansskatt lønn	(181 761)	(95 387)	(86 374)	90,55 %
Kildeskatt	(35 494)	0	(35 494)	100,00 %
Personlige skatteyttere	(1 661 793 919)	(1 625 607 506)	(36 186 413)	2,23 %
Tvangsmulkt	(1 087 495)	(995 974)	(91 521)	9,19 %
Upersonlige skatteyttere	(298 483 397)	(114 518 686)	(183 964 711)	160,64 %
Renter	(581 452)	(2 711 548)	2 130 096	-78,56 %
Innfordring	692 643	480 542	212 101	44,14 %
Sum innkrevet	(2 313 117 002)	(2 116 156 756)	(196 960 246)	9,31 %
Fordelt til Folketrygden – arbeidsgiveravgift	351 646 126	372 708 198	(21 062 072)	-5,65 %
Fordelt til Folketrygden – medlemsavgift	492 841 788	481 296 852	11 544 936	2,40 %
Fordelt til Fylkeskommunen	110 455 432	106 296 803	4 158 629	3,91 %
Fordelt til Staten	814 067 844	657 983 285	156 084 559	23,72 %
Fordelt til Kommunen	517 095 725	497 783 579	19 312 146	3,88 %
Krav som er ufordelt	1	(1)	2	-200 %
Plassering mellom kommuner	27 010 086	88 040	26 922 046	
Sum fordelt	2 313 117 002	2 116 156 756	196 960 246	9,31 %

Tabellen over viser at det i 2018 har blitt innkrevd ca. 2,3 milliarder kr. Dette er ca. 196 mill. kr mer enn i 2017. Det vil si en oppgang på 9,31%.

Sum innkrevet.

Ser vi på de enkelte innkrevde skatteartene, så viser disse følgende:

Arbeidsgiveravgift.

Nedgangen i arbeidsgiveravgift er på 5,65 %. Nedgangen antas å ha sammenheng med at antall arbeidsgivere og arbeidstakere har gått ned.

Personlige skatteyttere.

Denne skattegruppen består av forskuddstrekk, forskuddsskatt og restskatt. Økningen her er på ca. 2,23 %. Økningen har bakgrunn i lønnsøkning.

Selskapsskatt.

Selskapsskatten har gått opp med 160,64 % fra året før. En del av grunnen til dette kan være at arbeidslivet i kommunen har tatt seg opp att, etter nedturen i 2017.

Renter/innfordringsutgifter.

Det har i 2018 vært en nedgang i innbetalte renter med 78,56 %. Det har vært en økning i innfordringsutgifter, som følge av at det har vært igangsett flere innfordringsaktiviteter.

Sum fordelt.

Innkrevde skatter og avgifter er fordelt som følger:

Fordelt til folketrygden – arbeidsgiveravgift/medlemsavgift

Av samlet skatteinntekt for 2018 på 2,3 milliarder kr ble 844 mill. kr fordelt til folketrygden. Dette er en nedgang på 9,5 mill. kr i forhold til 2017. Overføringen til folketrygden består av innbetalt arbeidsgiveravgift og medlemsavgift fra arbeidstakerne. Veksten har vært i innbetaling av medlemsavgift fra arbeidstakerne, mens innbetaling av arbeidsgiveravgift har gått ned. Se kommentarer over under arbeidsgiveravgift.

Fordelt til fylkeskommunen.

Fylkeskommunens andel av skatteinntektene var i 2018 på 110 mill. kr. Dette er en økning på kr 4 158 629 (3,91 %). Bakgrunnen for økningen er generell lønnsøkning.

Fordelt til kommunen.

Kommunens skatteinntekter økte med 3,88 % fra 2017 til 2018. Økningen har sammenheng med generell lønnsøkning og at kommunens andel av skatteinntektene ble økt fra 2017 til 2018.

Fordelt til staten.

Statens inntekter økte med 23,72 % sammenlignet med året før. Hovedårsaken er at innkrevd selskapsskatt økte med ca. 184 mill. kr.

Total skatte- og avgiftsinngang i forhold til foregående regnskapsår

Mnd	Innbetalt skatt i 2018	Budsjett inng. 2018	Innbetalt skatt i 2017	Avvik budsjett – reell inngang	Avvik inngang 2017/2018	
Jan	68 589 915	68 248 152	63 524 064	341 763	5 065 851	7,97 %
Feb	890 432	1 624 956	533 851	-734 524	356 581	66,79 %
Mar	86 163 243	92 080 840	84 131 882	-5 917 597	2 031 361	2,41 %
Apr	3 164 319	2 166 608	1 427 245	997 711	1 737 074	121,71 %
Mai	93 081 853	104 538 836	93 385 379	-11 456 983	-303 526	-0,33 %
Jun	2 364 428	3 249 912	1 457 376	-885 484	907 052	62,24 %
Jul	66 113 807	65 539 892	60 752 048	573 915	5 361 759	8,83 %
Aug	1 357 249	5 958 172	6 275 564	-4 600 923	-4 918 315	-78,37 %
Sep	94 423 332	95 330 752	91 906 749	-907 420	2 516 583	2,74 %
Okt	4 911 626	2 166 608	1 628 222	2 745 018	3 283 404	201,66 %
Nov	94 867 176	97 497 360	89 547 115	-2 630 184	5 320 061	5,94 %
Des	1 168 349	3 249 912	3 214 078	-2 081 563	-2 045 729	-63,65 %
Sum	517 095 728	541 652 000	497 783 574	-24 556 272	19 312 154	3,88 %

Tabellen over viser kommunens andel av skatteinntektene i 2018 sammenlignet med 2017 samt budsjettet skatteinngang. Vi ser at samlet skatteinngang ble på 517 mill. kr. I rådmannens

budsjettsforslag ble det foreslått å budsjettere med en skatteinngang på 541 mill. kr. Finansdepartementet gjorde et anslag for Stord kommune 2018 på 523 mill. kr. Kommunens skatteinngang for 2018 har vært preget av følgende forhold:

- Skatteøre som var på 11,8 i 2017 ble ikke endret i 2018.
- Befolkningsnedgang med ca. 0,22 % fra 2017 til 2018.
- Beregninger fra SSB anslår at lønnsøkningene i 2018 har vært ca. 2,8 %, noe som har vært med på å øke kommunens inntekter tilsvarende.
- Lav rente har ført til en økning i låneopptak i befolkningen, dette tilsier at de får mer i fratrekk og dermed betaler mindre i skatt.
- Marginoppgjøret gikk i minus med 18,8 mill. kr ved dette oppgjøret, og kommunen ble trukket etter fordelingstallene for skattekreditorene.
- Utskrevet restskatt økte fra 2017 til 2018 med 11 mill. kr, noe som antas å ha gitt ca. 3 mill. kr i ekstra skatteinntekter for kommunen.

Avregningsoppgjøret

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Antall personlige skatteyttere	14 349	13 746	14 286	15 074	15 137	17 028	14 710
Sum utlignet skatt i mill. kr	1 426	1 443	1 493	1 608	1 660	1600	1616

Ved siste avregningsoppgjør ble det registrert 14 710 skatteyttere i Stord. Det ble ved skatteoppgjøret for 2017 utlignet 1 616 mill. kr i skatt.

Med unntak av juli ble det fra 26. juni lagt ut nye skatteoppgjør ukentlig frem til 24.10.2018, hvor siste skatteoppgjør for inntektsåret 2017 ble foretatt. Deretter er det sendt ut korrigerte skatteoppgjør etter klagebehandling og endringer ukentlig.

Skatteoppgjørene følges fortløpende opp på en god måte, og det gis tilbakemelding til Skatt vest der hvor vi finner at det er åpenbare feil eller mangler.

2.3 Margin

Ved hvert periodisk oppgjør i inntektsåret og de seks første månedene i året etter inntektsåret skal skatteoppkrever holde tilbake en bestemt prosent av innbetalt forskuddstrekk og forskuddsskatt som margin. Marginen skal brukes til oppgjør med skattytere som får til gode skatt ved avregning.

Tabellen under viser marginavsetning for inntektsårene 2017 og 2018.

	per 31.10.2018 (inntektsåret 2017)	per 31.12.2018 (inntektsåret 2018)
Innestående margin	0	120 662 664
For mye avsatt margin		
For lite avsatt margin	18 640 508	
Procentsats	8	8

Margin for ligningsåret 2017

MARGINAVSETNING 2017	Beløp
Avsatt margin for ligningsåret 2017	137 733 118
Overskytende forskudd	156 545 912
For lite avsatt margin for 2017	-18 812 794

Av tabellen over fremgår det at det for ligningsåret 2017 ble avsatt kr 137 733 118 i marginavsetning. Marginavsetning gjøres slik at skatteoppkreveren kan møte forventede utbetalinger av tilgodebeløp ved skatteoppgjøret.

I Stord har man valgt å avsette 8 % av skatteinntektene fra personlige skatteyttere for å møte forventede utbetalinger av tilgodebeløp.

Av tabellen fremgår det videre at det ble utbetalt kr 156 545 912 i tilgodebeløp til kommunens skatteyttere ved skatteoppgjøret for ligningsåret 2017 sommeren/høsten 2018.

Som det fremgår av tabellen over var det avsatt kr 18 812 794 for lite for å møte utbetalingene av tilgodebeløp. Dette blir fordelt mellom skattekreditorene i forhold til fordelingstillene.

Marginprosent

Prosentats marginavsetning: 8 %. Prosentatsen har ikke vært endret.

Kommentarer til marginavsetningen

MARGINAVSETNING 2018	Beløp
Avsatt margin for ligningsåret 2018	120 664 515
Brukt margin for ligningsåret 2018	1 851
Innestående margin pr. 31.12.2018	120 662 664

Oversikten over viser at pr. utgangen av 2018 var det avsatt kr 120 662 664 for å møte utbetaling av tilgodebeløp ved skatteoppgjøret til sommeren/høsten 2019. På samme tid i fjor var det avsatt kr 116 345 821. De siste årene har Stord skatteoppkreverkontor satt av 8 % av innbetalingene fra forskuddspliktige i marginavsetning. Da tidligere års marginavsetning har gitt underskudd i marginoppgjøret anbefales det at marginavsetningen økes til 10 %.

3. Innfordring av krav

I henhold til skatteoppkreverinstruksen § 4-3 skal innfordring iverksettes uten unødig opphold etter forfall, og gjennomføres etter en helhetlig vurdering. Ved vurdering av innfordringstiltak skal skatteoppkreveren legge avgjørende vekt på tiltak som enkeltvis eller samlet bidrar til at oppgjør kan skje hurtig og effektivt, samtidig som det overfor skyldner blir utvist den hensynsfullhet og varsomhet som forholdene tillater.

3.1 Restanseutviklingen

Totalt restanser og berostilte krav

Tabellen viser totale restanser og berostilte krav for 2018 og 2017, samt endring fra i fjor for restanse og berostilte krav.

Skatteart	Restanse 31.12.2018	Herav berostilt restanse 31.12.2018	Restanse 31.12.2017	Herav berostilt restanse 31.12.2017	Endring i restanse Reduksjon (-) Økning (+)	Endring i berostilt restanse Reduksjon (-) Økning (+)
Sum restanse pr. skatteart	44 399 147	56 851	42 830 300	56 851	1 568 847	0
Arbeidsgiveravgift	3 538 475	0	3 734 954	0	-196 479	0
Artistskatt	0	0	0	0	0	0
Finansskatt	0	0	476	0	-476	0
Forsinkelsesrenter	3 814 827	97	3 721 534	97	93 293	0
Forskuddsskatt	58 872	0	167 664	0	-108 792	0
Forskuddsskatt person	5 869 568	0	6 386 403	0	-516 835	0
Forskuddstrekk	2 428 238	0	2 071 935	0	356 303	0
Gebyr	0	0	0	0	0	0
Innfordringsinntekter	871 848	0	761 673	0	110 175	0
Inntekt av summarisk fellesoppgjør	0	0	0	0	0	0
Kildeskatt	0	0	0	0	0	0
Restskatt	903 609	0	760 713	0	142 896	0
Restskatt person	25 430 977	56 754	23 959 333	56 754	1 471 644	0
Tvangsmulkt	1 482 733	0	1 265 615	0	217 118	0
Sum restanse diverse krav	2 745	0	2 745	0	0	0
Diverse krav	2 745	0	2 745	0	0	0
Sum restanse pr. skatteart inkl. diverse krav	44 401 892	56 851	42 833 045	56 851	1 568 847	0

Samlet utestående beløp ved utgangen av 2018 var i overkant av 44 mill. kr.

Kommentarer til restansesituasjonen og utviklingen i restanser

Samlet utestående restanse var ved årsskiftet på vel 44 mill. kr. Av dette er kr 56 851 berostilte krav. Dette er krav som man ikke regner med å kunne innkreve i uoverskuelig framtid, men hvor kravet er opprettholdt mot skyldner. Samlet utestående krav er økt med kr 1 568 847 i løpet av 2018.

Restskatt, person

I overkant av 57 % av samlet utestående krav er restskatt, person. Utestående restskatt er på 25 mill.kr. Dette er en økning fra i fjor på 1 471 644 kr.

Tett oppfølging av utestående, samarbeid med Skattehjelpen og kontakt med skatteyttere har ført til at størstedelen av kravene har blitt innfordret, eller man har fått disse ved endret ligning, der hvor ligningen har vært feil.

Forskuddsskatt person

Utestående forskuddsskatt er det siste året redusert med kr 516 835, og er nå på 5,8 mill. kr.

Forskuddstrekk inkl. avsavnsrenter/arbeidsgiveravgift inkl. avsavnsrenter

Utestående arbeidsgiveravgift ble redusert det siste året med kr 196 479, mens forskuddstrekket økte med 356 303. Noe av bakgrunnen har sammenheng med at en del arbeidsgivere er under

konkursbehandling. Det kan også se ut som om flere arbeidsgivere enn før drøyer noe lengre med å innbetale skattetrekk og avgift enn før.

Det er avskrevet kr 3 078 455 fordelt på personlige og upersonlige skatteyttere. Dette består av konkurser, ferdig gjeldsordning, insolvent dødsbo og lemping.

Skatteoppkreverkontoret samarbeider med Skatt vest i mange av konkursene. Stord kommune har til sammen hatt 28 konkurser som ble åpnet i 2018.

Restanser eldre år

Tabellen viser totale restanser eldre år og restansene på restskatt person for de samme årene.

Inntektsår	Sum restanse (debet)	Herav skatteart "Restskatt – person"
2016	3 849 708	1 653 523
2015	2 325 348	1 732 609
2014	1 486 417	961 380
2013 – 1994	24 859 868	-----

Tabellen viser samlede restanse for eldre år, samt hvor stor andel restskatten utgjør av den samlede restansen for det enkelte år.

Samlet utestående krav for eldre år tom. 2016 er på 32,5 mill. kr, noe som er en økning fra i fjor med ca. 0,2 mill. kr. Dette er i alt vesentlige ubetalte restskatter.

Kommentarer til restanser og restanseoppfølgingen for eldre år

Antall krav som var foreldet pr. 31.12.2018: 8

Samlet beløp på krav som var foreldet pr. 31.12.2018: 41 247.

Skatteoppkrever har gjennomgått rapporten "Restanseliste – forelda krav" dato t.o.m. 31.12.2018, og sikret at krav ikke foreldes uten at det er iverksatt tiltak. Det viser seg at i forhold til de 8 som er foreldet kan kontoret be om fristforlengelse med hjemmel i foreldelsesloven § 10 nr. 3(+ 4. ledd) for 6 av skatteytterne, mens 2 er skyldig renter og gebyr som vert avskrive.

Skattehjelpen

Skatteetaten har opprettet en egen enhet som skal følge opp saker der hvor skatteyter reelt sett har blitt lignet feil, eller hvor skatteyter har blitt skjønnsignet som følge av manglende innlevering av selvangivelse.

Mange skatteytere har som følge av feil ligning/høyt ilagt skjønn fått store problemer med å få etablert seg og komme videre i livet.

Bakgrunnen for en del av skjønnsloggingene har ofte sammenheng med rus, samlivsbrudd, sykdom eller fengselsopphold etc., og Skatteetaten har sett behovet for å kunne ta opp feilaktige ligninger på nytt slik at disse skatteytterne kan få ordnet opp i sine problemer på skatteområdet. Skatteoppkreverkontoret har i flere år hatt et godt samarbeid med skattehjelpen og har oversendt flere saker til skattehjelpen.

3.2 Innfordringens effektivitet

Vurdering av resultatet pr. 31.12.2018

Kontorets resultat pr. 31.12.2018

Skatteart	Mål	Oppnådde resultater pr. 31.12.2018
Restskatt for personlige s/y 2016	94,2 %	97,1 %
Forskuddstrekk 2017	99,9 %	99,9 %
Forskuddsskatt for personlige s/y 2017	99,0 %	99,5 %
Forskuddsskatt for upersonlige s/y 2017	99,8 %	100,0 %
Restskatt for upersonlige s/y 2016	99,0 %	99,4 %
Arbeidsgiveravgift 2017	99,8 %	99,5 %

Skattedirektoratet og Skatt vest fastsetter hvert år innkreivingsmål for skatteoppkreverkontoret. Det måles da hvor stor andel av den enkelte skatteart som kontoret klarer å innkreve innen 31.12. Skatteoppkreverkontoret har oppnådd alle målsetningene for 2018, så nær som arbeidsgiveravgift der målkravet var 99,8 % mens kontoret oppnådde 99,5 %.

Resultatene som oppnås er avhengig av innkreivingsaktivitet, skjønnsfastsettelse, endring av ligning og dekningsmuligheten hos skyldner.

Vurdering av sammenheng mellom aktivitet og resultat

Et utdrag av hovedaktivitetene hva gjelder innfordring viser følgende aktivitetsnivå de to siste årene:

Innfordringsaktivitet	Antall debitorer 2018	Antall aktiviteter 2018	Antall debitorer 2017	Antall aktiviteter 2017
Anmeldelse	3	8	5	13
Betalingsavtale standard	7	12	20	50
Gjeldsordning	8	44	15	47
Konkurs	48	139	39	134
Motregning	482	533	538	602
Purring/varsling	1054	1838	1173	1988
Telefoninkasso	0	0	0	0
Tvangsdekning	19	81	22	78
Utleigsforretning Standard	350	2163	296	2277
Utleigsforretning Vurdering	9	9	1	1
Utleigstrekk Standard	397	1541	405	1490
SUM	2377	6368	2514	6680

Tabellen over viser en oversikt over hovedaktivitetene som har blitt iverksatt for å innfordre utestående skatter og avgifter. Tabellen viser antall debitorer/krav som det har vært iverksatt tiltak mot, og antall aktiviteter som har blitt gjennomført knyttet til den enkelte innfordringsaktivitet. Tabellen for eksempel under konkurs viser alle aktivitetene som har blitt utført tilknyttet konkursområdet slik som registrering av konkurs, melde krav i boet osv. Ut over det som fremkommer i tabellen over er det utført mange andre aktiviteter som ikke fremkommer. Det er her valgt å gi en oversikt over de mest sentrale innfordringstiltakene.

Av tabellen ser vi at det har blitt utført 6368 aktiviteter rettet mot 2377 krav. Vi ser av tabellen over at det har vært en økning i bl.a. antall utleggsforretning.

Skatteoppkrevers eventuelle tiltak for å bedre effektiviteten i innfordringen

Kontoret bruker følgende tiltak for å få en effektiv innkreivning av utestående skatter og avgifter i Stord.

- Kontoret har valgt å unnlate å bruke telefoninkasso da dette har vist seg å ha liten effekt og kun forsinker innkreivingsprosessen.
- Ved gjennomføring av innfordringstiltak vil tiltak som raskt gir kontantbetalinger bli prioritert fremfor sikring av krav i eiendeler.
- Videreutvikling av kompetanse hos medarbeiderne.

- Tett oppfølging og rask åpning av konkurs hos arbeidsgivere og aksjeselskap som unnlater å gjøre opp utestående skatter og avgifter. Dette for å tvinge frem oppgjør, og for å unngå at utestående krav øker.
- Tett oppfølging av resultatutviklingen på innfordringsområdet og analyser for eventuelt å korrigere innsatsen.
- I tillegg finner man også frem til skatteyttere som åpenbart er feil lignet og som har fått restskatter. Disse sakene tas opp enten med skatteyter eller direkte med skattekontoret for å få korrigert ligningen.
- Saksbehandlerne kommer også i kontakt med skatteytere som er skjønnsignet. Man har der et godt samarbeid med skattehjelpen slik at sakene kan tas opp for ny vurdering for derved å redusere utestående fordringer.

3.3 Særnamskompetanse

Skatteoppkreveren i Stord har særnamskompetanse, dvs. kan pante for egne krav. Denne brukes utstrakt og det ble i 2018 berammet 151 utleggsforretninger med tanke på å innkreve og sikre krav.

4. Arbeidsgiverkontroll

4.1 Organisering av arbeidsgiverkontrollen

Skatteoppkreverkontoret deltar verken i en interkommunal samarbeidsordning, eller kjøper tjenester fra annen kommune, men har egen kontrollør i 100 % stilling.

4.2 Planlagte og gjennomførte kontroller

Skattedirektoratet setter i sine planer krav til at det skal gjennomføres kontroller hos 5 % av kommunens arbeidsgivere. Gjennomføringen av kontrollene er nå spesielt viktige i og med bruk av forhåndsutfylt skattemelding og stille aksept.

Antall planlagte kontroller for 2018 var 30. Dette utgjør 5,0 % av totalt antall opplysningspliktige i kommunen.

Antall gjennomførte kontroller i 2018 var 24. Dette utgjør 4,0 % av totalt antall opplysningspliktige i kommunen.

Antall gjennomførte kontroller i 2017 var 32.

4.3 Resultater fra kontrollene

Forslag til økning av grunnlag arbeidsgiveravgift.

Bokettersyn foretatt av Stord skatteoppkreverkontor har i 2018 avdekket at det har vært innrapportert kr 3 512 493 for lite grunnlag for arbeidsgiveravgift.

Sum forslag økning av inntekt som følge av kontroll

Det har i 2018 blitt foreslått økning av inntekt på til sammen kr 3 512 493 etter kontroll hos arbeidsgivere. Disse sakene blir oversendt Skatt vest til fastsetting.

4.4 Vurdering av kontrollaktiviteten

Skatteoppkreverkontoret hadde avdekkinger med forslag til inntektsøkning på kr 3 512 493. Av totalt 24 kontroller var 11 av disse formalkontroller og 13 avdekkingskontroller, med et treff på 69 %

Kontrollenheten har en viktig oppgave i forhold til å rydde opp i oppgaver i foretak som går konkurs. Dette er et viktig område da skatteyterne ellers ikke ville blitt godskrevet skattetrekk, og derved ville endt opp med store restskatter etter skatteoppgjøret.

Tett oppfølging og videre kontroll av arbeidsgivere i kommunen vil være et viktig virkemiddel fremover for skatteoppkreveren i Stord, og man vurderer å øke med en halv stilling.

4.5 Samarbeid med andre kontrollaktører

Skatteoppkreverkontoret har ikke deltatt i noen fellesaksjoner.

4.6 Gjennomførte informasjons- og veiledningstiltak

Kontoret har svart på henvendelser fra arbeidsgivere pr. telefon, samt personlig fremmøte. Kontoret har ikke utført egne kollektive informasjonstiltak i 2018, men kemneren i Bergen arrangerer årlig informasjonsdag for bl.a. regnskapsførere og revisorer som også tilbys samarbeidskommunene. Det blir også gitt veiledning i forbindelse med kontroller. I tillegg så er det sendt ut brev til nyetablerte opplysningspliktige bedrifter i 2018.

Sted/dato: Stord, 20.01.2019

W. Sagvåg 16/1-19
Wigdis Sagvåg
 Skatteoppkreverens signatur

Vedlegg: Årsregnskapet for 2018
                  Vedlegg til årsregnskapet

Årsrekneskap for 1221 Stord kommune for inntektsåret 2018. Avlagt etter kontantprinsippet.

					Valgt år	Førre år
	Likvider				125 530 658	128 341 683
	Skyldig skattecreditorer				-4 796 874	-11 607 711
	Skyldig andre				-71 116	-447 491
	Innestående margin				-120 662 664	-116 286 478
	Udisponert resultat				-4	-3
	Sum				0	0
	Arbeidsgiveravgift				-351 646 127	-372 708 197
	Finansskatt lønn				-181 761	-95 387
	Kildeskatt mv- 100% stat				-35 494	0
	Personlige skatteyttere				-1 661 793 919	-1 625 607 506
	Tvangsmulkt				-1 087 495	-995 974
	Upersonlige skatteyttere				-298 483 397	-114 518 686
	Renter				-581 452	-2 711 548
	Innfordring				692 643	480 542
	Sum				-2 313 117 002	-2 116 156 756
	Fordelt til Folketrygden - arbeidsgiveravgift				351 646 126	372 708 198
	Fordelt til Folketrygden - medlemsavgift				492 841 788	481 296 852
	Fordelt til Fylkeskommunen				110 455 432	106 296 803
	Fordelt til kommunen				517 095 725	497 783 579
	Fordelt til Staten				814 067 844	657 983 285
	Krav som er ufordelt				1	-1
	Videresending plassering mellom kommuner				27 010 086	88 040
	Sum				2 313 117 002	2 116 156 756
	Sum totalt				0	0

W. Sagvåg 16/1-19.

Vedlegg til årsregnskapet for 2018

Årsregnskapet er avlagt etter kontantprinsippet. Årsregnskapet viser skatter og avgifter mv som er innbetalt i løpet av regnskapsåret.

Innbetalte skatter og avgifter mv er fordelt til kommunen, fylkeskommunen, folketrygden og staten (skattekreditorene), etter gjeldende fordelingstall.

Sumlinjene i årsregnskapet:

- **Likvider**

Likvidene i skatteregnskapet består av bankbeholdning for skatt og eventuelt kontantbeholdning.

- **Skyldig skattekreditorene**

Fordelingsoppgjøret til skattekreditorene for desember, står som gjeld i balansen pr. 31.12. Skatteoppkreveren skal utbetale fordelingsoppgjøret til skattekreditorene senest 10. januar.

Dersom dette er et positivt beløp, har skatteoppkreveren en fordring på skattekreditorene. Skattekreditorene skal innbetale dette beløpet til skatteoppkreveren senest 20. januar.

- **Skyldig andre**

Dette beløpet består av uidentifiserte og uplasserte innbetalinger, som ikke er fordelt til skattekreditorene pga mangelfull informasjon fra den som innbetaler.

- **Innestående margin**

Ved hvert periodiske oppgjør i inntektsåret og de seks første månedene i året etter inntektsåret skal det holdes tilbake en bestemt prosent av innbetalt forskuddstrekk og forskuddsskatt som margin. Marginen skal nyttes til oppgjør med skattytere som får til gode skatt ved avregning.

- **Udisponert resultat**

Dette skal være et lite beløp som skyldes øreavrunding i skatteregnskapssystemet.

- **Innbetalte skatter og avgifter, Renter, Innfordring**

Dette beløpet er innbetalt arbeidsgiveravgift, finansskatt, forskuddstrekk fratrasket marginavsetning, forskuddsskatt for personlige og upersonlige skattytere, restskatt og overskytende forskudd for personlige og upersonlige skattytere, kildeskatt, tvangsmulkt samt renter og gebyrer.

- **Fordelt til skattekreditorene**

Dette er innbetalte skatter og avgifter, renter og gebyrer som er fordelt til skattekreditorene i henhold til gjeldende fordelingstall.

- **Krav som er ufordelt**

Dette skal være et lite beløp som skyldes øreavrunding i skatteregnskapssystemet.

- **Videresending plassering mellom kommuner**

Dette gjelder innbetalinger i mellomregning med andre kommuners skatteregnskap.

Datoen vår
05.02.2019

Datoen din/dykkar

Sakshandsamar
Ane Mikalsen

800 80 000
Skatteetaten.no

Referansen din/dykkar

Telefon
95258026

Org.nr
974761076

Referansen vår
2019/5261011

Postadresse
Postboks 9200 Grønland
0134 OSLO

Kommunestyret i Stord kommune
Borggata
5417 STORD

Kontrollrapport 2018 vedkomande skatteoppkrevjaren for Stord kommune

1. Generelt om fagleg styring og kontroll av skatteoppkrevjaren

Skatteoppkrevjaren sitt ansvar og mynde følgjer av skattebetalingslova og "Instruks for skatteoppkrevjarar" av 8. april 2014.

Skattekontoret har fagleg ansvar og instruksjonsmakt overfor skatteoppkrevjarane. Det betyr at skattekontoret:

- pliktar å gje rettleiing og bistand i faglege spørsmål
- gjennom mål- og resultatstyring søker å leggje til rette for best mogeleg resultat
- utfører kontroll av skatteoppkrevjaren

Grunnlaget for skattekontoret sin styring av skatteoppkrevjarane er "Instruks for skattekontorenes styring og oppfølging av skatteoppkreverne" av 1. januar 2014. Grunnlaget for skattekontoret sin kontroll av skatteoppkrevjarane er "Instruks for skattekontorenes kontroll av skatteoppkreverne" av 16. mai 2016.

Føremålet med kontrollen er å avklare:

- om skatteoppkrevjaren har ein tilfredsstillande internkontroll for utføringa av sine gjeremål
- om føring av rekneskapen, rapportering og avlegging av årsrapporten og årsrekneskapen samsvarar med gjeldande regelverk
- om utføringa av innkrevjingsarbeidet og oppfylgjing av restansane samsvarar med gjeldande regelverk
- om utføringa av arbeidsgjevarkontrollen samsvarar med gjeldande regelverk

2. Om skatteoppkrevjaren

Skatteoppkrevjarkontoret omfattar kommunane Stord og Fitjar.

Sum årsverk i samsvar med skatteoppkrevjaren sine årsrapportar:

Tal årsverk 2018	Tal årsverk 2017	Tal årsverk 2016
2,8	2,8	2,3

3. Måloppnåing

Skatte- og avgiftsinngang

Skatteoppkrevjaren sin frist for avlegging av årsrekneskapen og årsrapporten er 20. januar 2019. Skattekontoret har motteke rekneskapen innan fastsett frist.

Årsrekneskapen for Stord kommune viser per 31. desember 2018 ein skatte- og avgiftsinngang¹ til fordeling mellom skattekreditorane (etter frådrag for avsetjing til margin) på kr 2 313 117 002 og uteståande restansar² på kr 44 401 892, av dette krav stilla på vent kr 56 851.

Innkrevjingsresultat

Tabellen viser innkrevjingsresultata per 31. desember 2018 for Stord kommune.

	Resultatkrav 2018 (i %)	Innbetalt av sum krav 2018 (i %)	Innbetalt av sum krav 2017 (i %)	Innbetalt av sum krav for regionen 2018 (i %)
Restskatt personlege skattytarar 2016	94,2	97,1	97,6	96,7
Forskotstrekk 2017	99,9	99,9	99,9	100,0
Forskotsskatt personlege skattytarar 2017	99,0	99,5	99,7	99,6
Forskotsskatt upersonlege skattytarar 2017	99,8	100,0	100,0	99,2
Restskatt upersonlege skattytarar 2016	99,0	99,7	99,4	97,3
Arbeidsgjevaravgift 2017	99,8	99,5	99,8	99,9

Resultat for arbeidsgjevarkontrollen

Resultat for kommunen per 31. desember 2018 viser i følgje skatteoppkrevjaren sin resultatrapportering:

Tal Arbeidsgjevarar i kommunen/ kontrollordninga	Minstekrav tal kontrollar (5 % av arbeidsgjevarane)	Tal utførte kontrollar i 2018	Utførte kontrollar 2018 (i %)	Utførte kontrollar 2017 (i %)	Utført kontroll 2018 region (i %)
600	30	24	4 %	5,3 %	4,6 %

Skatteoppkrevjaren har ikkje nådd resultatkravet på 5 % i 2018.

4. Skattekontoret sin kontroll av skatteoppkrevjaren

Skattekontoret sin kontroll av skatteoppkrevjarane i regionen vert utført i samsvar med ei årleg plan, der behovet for kontroll av områda skatterekneskap, innkrevjing og arbeidsgjevarkontroll vert vurdert overordna for kvar skatteoppkrevjar. Samtlege områder vil derfor nødvendigvis ikkje verte kontrollert kvart år.

Skattekontoret har for 2018 utført kontorkontrollar av skatteoppkrevjaren for områda skatterekneskap og arbeidsgjevarkontroll.

Skattekontoret har i 2018 òg gjennomført stadleg kontroll av skatteoppkrevjaren for områda skatterekneskap og innkrevjing 22.03.18. Rapport er send skatteoppkrevjaren 05.04.18.

¹ Sum innbetalt og fordelt til skattekreditorane

² Sum opne (ubetalte) forfalne debetkrav

Skatteoppkrevjaren sin overordna internkontroll

Basert på dei kontrollane som skattekontoret har gjennomført, finn vi at skatteoppkrevjaren sin overordna interne kontroll i det alt vesentlege er i samsvar med gjeldande regelverk.

Rekneskapsføring, rapportering og avlegging av årsrekneskapen

Basert på dei kontrollane som skattekontoret har gjennomført, finn vi at rekneskapsføringa, rapporteringa og avlegginga av årsrekneskapen i det alt vesentlege samsvarar med gjeldande regelverk og gjev eit rettvis uttrykk for skatteinngangen i rekneskapsåret.

Skatte- og avgiftsinnkreving

Basert på dei kontrollane som skattekontoret har gjennomført, finn vi at utføringa av innkreivingsarbeidet og oppfølginga av restansane i det alt vesentlege samsvarar med gjeldande regelverk.

Arbeidsgjevarkontroll

Basert på dei kontrollane som skattekontoret har gjennomført, finn vi at utføringa av arbeidsgjevarkontrollen i det alt vesentlege samsvarar med gjeldande regelverk.

Med helsing

Jan Kåre Strøm
Skatteetaten

Oddmund Midtbø

For ettertida kan spørsmål til Skatteetaten om oppfølging av skatteoppkrevjarane rettast til:

- oppfolging-skatteoppkrever@skatteetaten.no for skattereknskaps- og innkreivingsområdet
- SKOstyringAGK@skatteetaten.no for arbeidsgjevarkontrollområdet

Kopi til: Skatteoppkrevjaren for Stord kommune
Kontrollutvalet for Stord kommune
Rådmann/administrasjonssjef for Stord kommune
Riksrevisjonen

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikkje håndskrivne signaturar.

Skatteetaten

Datoen vår
05.04.2018

800 80 000
Skatteetaten.no

Org.nr
991733108

Datoen din

Referansen din

Referansen vår
2018/84072

Sakshandsamar
Ane Mikalsen

Telefon
95258026

Postadresse
Postboks 8103
4068 Stavanger

SKATTEOPPKREVEREN I STORD KOMMUNE
Borggata
5417 STORD

Rapport frå stadleg kontroll av skatteoppkrevjarfunksjonen i Stord og Fitjar kommune 2018

Vi viser til kontrollbesøket vårt 22. mars 2018 utført av Ane Mikalsen frå Skatt Vest. Til stades frå skatteoppkrevjarkontoret var Wigdis Sagvåg og Magdalena Byre. Kontoret var varsla om kontrollbesøket i vår e-post av 19. februar 2018.

Vår kontroll byggjer på *Instruks for skattekontorenes kontroll av skatteoppkreverkontorene*, fastsett av Skattedirektoratet 1. februar 2011. Instruksen gjeld skattekontora sin kontroll av skatteoppkrevjarkontora sine oppgåver knytt til føring av skatterekneskapen, innkreving og arbeidsgjevarkontroll etter lov av 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav (Skattebetalingsloven).

Føremålet med instruksen er å sikre at det vert gjennomført kontrollaktivitet som avklarar om den faglege utføringa av oppgåvene ved skatteoppkrevjarkontoret følgjer lover, føresegner, instruksar og regelverk elles. Instruksen skal og sikre at skatteoppkrevjarane vert gjevne pålegg der den faglege utføringa ikkje er tilfredsstillande, og at pålegg og tilrådingar vert følgde opp.

1 Omfang og føremål med kontrollen

Kontrollen har omfatta følgjande hovudområder:

- internkontrollen ved skatteoppkrevjarkontoret
- skatterekneskapen
- innkrevjingsarbeidet

Skattekontoret har avgrensa kontrollen til å gjelde utvalde områder innanfor det einskilde hovudområdet.

2 Oppfølging av pålegg og tilrådingar frå kontorkontrollar

Det er ikkje gjeve pålegg eller tilrådingar ved gjennomførte kontorkontrollar.

3 Oppfølging av pålegg og tilrådingar frå tidlegare kontrollar

3.1 Følgjande pålegg gitt i rapport av 13. juni 2017 reknar vi som etterkomne:

- Pålegg om Betalingsordningar – dokumentasjonskrav

4 Pålegg og tilrådingar som følgje av denne stadlege kontrollen

4.1 Pålegg

Pålegg vert gjeve når kontrollen avdekkjer brot på lover, føresegner, instruksar og regelverk elles. Pålegga er anten krav om at eksisterande tilhøve skal rettast, eller om at kontoret sin praksis må endrast. Det er ved denne kontrollen ikkje avdekka tilhøve som tilseier at det vert gjeve pålegg.

4.2 Tilrådingar

Skattekontoret kan etter instruksjonen og gje tilrådingar om tilhøve ved skatteoppkrevingjarkontoret som bør betrast. Det er ved denne kontrollen ikkje avdekka tilhøve som tilseier at det vert gjeve tilrådingar om tilhøve som bør betrast.

Vi takkar for god hjelp i samband med vårt kontrollbesøk og håpar at det gode samarbeidet held fram.

Med helsing

Jan Kåre Strøm
underdirektør
Avdeling Innkreving
Skatt Vest

Ane Mikalsen
kontrollør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikkje håndskrivne signaturar.

Stord kommune

Sekretariat for kontrollutvalet

Arkivsak: 033
Arkivnr: 2015/177-21
Sakshandsamar: Hogne Haktorson

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Kontrollutvalet i Stord kommune	9/19	25.02.2019

Gjennomgang av møteprotokollar i Stord kommune

Samandrag

Gjennomgang av møteprotokollar frå politiske organ vert i all hovudsak sett på kontrollutvalet si saksliste til kvart møte. Møteprotokollane kan og lastast ned frå Stord kommune si heimeside, under «Politikk → møteinnkallingar og møteprotokollar».

Protokollane gjev primært informasjon om dei sakene som har vore til politisk handsaming. Kontrollutvalet kan be om nærare informasjon om enkeltsaker og drøfta ulike problemstillingar som ein finn av særleg interesse. Dette er ein av fleire måtar å gjera seg kjent med det politiske arbeidet i kommunen, og kunna fanga opp saker som no eller på eit seinare tidspunkt kan vera eit aktuelt saksfelt for kontrollutvalet.

Kontrollutvalet har gjort vedtak og suppleringsvedtak, sist i sak PS 08/17 av 23.2.17., om at særskilt ansvar for gjennomgang av møteprotokollar skal fordelast slik:

Politisk organ:	Kontrollutvalsmedlem:
Kommunestyret	Fredrik Litleskare
Formannskapet	Anna Herborg Førland
Forvaltningsstyret	Peggy Husevik Bærøy
Komité for oppvekst og utdanning	Anna Herborg Førland
Komité for næring, miljø og kultur	Tarjei Haga
Komité for rehabilitering, helse og omsorg	Odd Ståle Larsen

Besøksadresse: Agnes Mowinckelsgt. 5 - Postadresse: Postboks 7900. 5020 Bergen - Telefon 55 23 90 00

Mobil 91105982 - E-postadresse: Hogne.Haktorson@hfk.no eller kontrollutvalet@hfk.no

Bankgironr. 5201 06 74239 - Foretaksnr. NO 938 626 367 mva.

Til dette møtet vil det vere aktuelt med gjennomgang av desse møteinnkallingane / protokollane:

Politisk organ:	Møtedatoar:
Kommunestyret	08.11.18 29.11.18 18.12.18 (21.02.19)
Formannskapet	07.11.18 05.12.18 06.02.19
Forvaltningsstyret	08.11.18 06.12.18 07.02.19
Komité for oppvekst og utdanning	13.11.18 11.12.18 29.01.19
Komité for næring, miljø og kultur	14.11.18 12.12.18 30.01.19
Komité for rehabilitering, helse og omsorg	15.11.18 13.12.18 31.01.19

(Dato/ar i parentes gjeld møter der protokoll ikkje låg føre ved innkalling til kontrollutvalsmøtet.)

Forslag til vedtak

Kontrollutvalet tar møteprotokollane til orientering.

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikkje underskrift.

PS 10/19 Referatsaker

Sekretariatet for kontrollutvalet

Vår dato: 19.12.2018
Vår ref: 2018/845 - 29079/2018 / 217
Dykkar ref:

Forvaltningsrevisjonsrapport om offentlege anskaffingar og kontraktsoppfølging - partsbrev

Saksprotokoll frå kommunestyret 12.12.18

Med helsing

Marit Annie Åkra
møtesekretær

Brevet er godkjent elektronisk og har difor inga underskrift

Saksnr 62/18   Utval
Kommunestyret

Møtedato
18.12.2018

FORVALTNINGSREVISJONSRAPPORT OM OFFENTLEGE ANSKAFFINGAR OG KONTRAKTSOPPFØLGING

Framlegg til innstilling:

På bakgrunn av forvaltningsrevisjon innan «Offentlege anskaffingar og kontraktsoppfølgjing» ber kommunestyret rådmannen syta for:

1. At kommunen må sikre bruk av anskaffingsprotokoller kor dette er eit lovkrav, og desse må gje utfyllande informasjon i samsvar med anskaffingsregelverket, herunder
  - a. Kommunen må betre dokumentasjon rundt anskaffingar.
  - b. Kommunen må sikre at ein ved val av leverandør gjev ei tilstrekkeleg grunngjeving til alle som deltek i konkurransen. Grunngjevinga må innehalde ei konkret vurdering som gjer leverandørane i stand til, på objektivt grunnlag, å forstå kva forhold det er som har gjort at oppdragsgjevar har bedømt det valte tilbod som best ut frå tildelingskriteria.
2. At einingane set i system vurdering av å nytte innkjøpskoordinatoren og innkjøpskonsulenten for å kvalitetssikre det rettslege aspektet i anskaffingsprosessane.
3. At kommunen bør sørgje for at det er tydeleg overfor prosjektleiarane kva prosedyrar som skal brukast i kontraktsoppfølgingsarbeidet.
4. Å laga ein prioritert handlingsplan til kontrollutvalet innan 15.3.2019 som viser kva tiltak som skal setjast i verk for å følgja opp tilrådingane i rapporten, når tiltaka skal setjast i verk og kven som skal ha ansvaret for iverksettinga.

Saksprotokoll i Kontrollutvalet i Stord kommune - 29.10.2018

Handsaming i møtet:

Forvaltningsrevisor Håkon Lindberg orienterte innleiingsvis om revisjonsrapporten.

Utvalet ønskjer at KPMG presenterer rapporten i kommunestyremøtet der den vert handsama.

Forslag til vedtak vart samrøystes vedteke.

Saksprotokoll i Kommunestyret - 18.12.2018

Vedtak

På bakgrunn av forvaltningsrevisjon innan «Offentlege anskaffingar og kontraktsoppfølging» ber kommunestyret rådmannen syta for:

1. At kommunen må sikre bruk av anskaffingsprotokoller kor dette er eit lovkrav, og desse må gje utfyllande informasjon i samsvar med anskaffingsregelverket, herunder
  - a. Kommunen må betre dokumentasjon rundt anskaffingar.
  - b. Kommunen må sikra at ein ved val av leverandør gjev ei tilstrekkeleg grunngjeving til alle som deltek i konkurransen. Grunngjevinga må innehalde ei konkret vurdering som gjer leverandørane i stand til, på objektivt grunnlag, å forstå kva forhold det er som har gjort at oppdragsgjevar har bedømt det valte tilbod som best ut frå tildelingskriteria.
2. At einingane set i system vurdering av å nytte innkjøpskoordinatoren og innkjøpskonsulenten for å kvalitetssikre det rettslege aspektet i anskaffingsprosessane.
3. At kommunen bør sørgje for at det er tydeleg overfor prosjektleiarane kva prosedyrar som skal brukast i kontraktsoppfølgingsarbeidet.
4. Å laga ein prioritert handlingsplan til kontrollutvalet innan 15.3.2019 som viser kva tiltak som skal setjast i verk for å følgja opp tilrådingane i rapporten, når tiltaka skal setjast i verk og kven som skal ha ansvaret for iverksettinga.

Handsaming

Samrøystes vedteke

Vedlegg

- 1 Forvaltningsrevisjonsrapport om offentlege anskaffingar og kontraktsoppfølging

Kontrollutvalet si saksutgreiing:

Bakgrunn for saka:

Kontrollutvalet gjorde slikt vedtak i møte 01.03.18:

1. Kontrollutvalet bestiller forvaltningsrevisjon av «Offentlege anskaffingar og kontraktsoppfølging» frå KPMG, med utgangspunkt i forslag til prosjektplan, og evt. innspel under drøftinga i møtet.
2. Det vert akseptert ein samla timeressurs på inntil det timetal som ligg i forslag til prosjektplan.
3. Det er ønskeleg at KPMG prioriterer dei tiltak som ligg i rapporten.
4. Kontrollutvalet ønskjer at revisjonsrapport er klar frå KPMG si side innan 20.08.2018, ferdig verifisert og med rådmannen sin uttale vedlagt og/eller innarbeidd i rapporten.

I saksframlegget til dette møtet, står bl.a. følgjande om føremål og problemstillingar

Formålet med forvaltningsrevisjonen er å vurdere om Stord kommune har ein hensiktsmessig og tilstrekkeleg styring med innkjøp og kontraktar for å ivareta krava i lov og forskrift om offentlege anskaffelser.

Med bakgrunn i prosjektet sitt føremål har revisjonen formulert følgjande problemstillingar:

1. *I kva grad blir grunnleggjande krav i regelverket etterlevd ved anskaffingar?*
2. *I kva grad er det samsvar mellom intern kompetanse og etablerte rutinar knytt til anskaffingar i kommunen?*
3. *Korleis og i kva grad er kontraktsetterleving systematisk følgd opp?*
Herunder:
  - a. *Førebuing av kontraktsgjennomføring*
    - *Avklare roller og rutinar for oppfølging av den enkelte kontrakt*
    - *Gjere kontraktsvilkår, roller og rutinar for oppfølging kjent og forstått*
  - b. *Bruk av kontrakten*
    - *Følgje opp bestilling og leveranse*
    - *Godkjenning og betaling*
  - c. *Forvaltning av kontrakt overfor leverandør*
    - *Følgje opp leverandør*
    - *Endringsstyring*
    - *Avslutte kontrakt og sluttevaluering*

I samband med statusrapportering i møte i kontrollutvalet 10.9.18 kom dette fram i sak PS 37/18:

Forvaltningsrevisor orienterte om prosjektet og bakgrunn for forseinking i innspurten. Utvalet ønsket at rapporten vart klar for oversending til sekretariatet innan 1.10.18. Rapporten vart levert innan denne fristen.

Drøfting:

KPMG har no gjort ferdig forvaltningsrevisjon innan «Offentlege anskaffingar og kontraktsoppfølging» i Stord kommune. Revisjonsrapport er levert og ligg ved. Rådmannen har hatt rapporten til uttale og uttalen går fram av punkt 6.

Prosjektet er gjennomført i tråd med standard for forvaltningsrevisjon og KPMG har nytta ulike metodar for informasjonsinnsamling. Det er gjennomført dokumentinnsamling og analyse, intervju og kontrollar ved hjelp av rekneskapsdata, fakturaer og e-postkorrespondanse.

Etter sekretariatet si vurdering er det levert ein god rapport som er i samsvar med kontrollutvalet si bestilling.

I samandraget på side 3 - 4 i rapporten, kjem revisor med slike tilrådingar:

Våre tilrådingar er at Stord kommune prioriterer følgande:

1. Kommunen må sikre bruk av anskaffingsprotokoller kor dette er eit lovkrav, og desse må gie utfyllande informasjon i samsvar med anskaffingsregelverket, herunder
  - a. Kommunen må betre dokumentasjon rundt anskaffingar.
  - b. Kommunen må sikra at ein ved val av leverandør gjev ei tilstrekkeleg grunngjeving til alle som deltek i konkurransen. Grunngjevinga må innehalde ein konkret vurdering som gjer leverandørane i stand til, på objektivt grunnlag, å forstå kva forhold det er som har gjort at oppdragsgjevar har bedømt det valte tilbod som best ut frå tildelingskriteria.
2. Vi rår til at einingane set i system vurdering av å nytte innkjøpskoordinatoren og innkjøpskonsulenten for å kvalitetssikre det rettslege aspektet i anskaffingsprosessane.
3. Kommunen bør sørge for at det er tydeleg overfor prosjektleiarane kva prosedyrar som skal brukast i kontraktsoppfølgingsarbeidet.

Forslag til innstilling byggjer på tilrådingane som går fram av samandrag og konklusjon, på side 3 - 4 i rapporten.

Det vert tilrådd at kontrollutvalet føreslår for kommunestyret at dei ber rådmannen om å syta for å sette i verk tiltak på dei områda som rapporten gjev indikasjonar på at bør betrast.

Konklusjon:

Kontrollutvalet har eit særskilt ansvar for å følgje opp at kommunestyret sine vedtak i samband med handsaming av rapportar om forvaltningsrevisjon vert følgd opp. Det vert vist til «Forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner» § 12 «Oppfølging av forvaltningsrevisjoner» der det står dette:

«Kontrollutvalget skal påse at kommunestyrets eller fylkestingets vedtak i tilknytning til behandlingen av rapporter om forvaltningsrevisjon følges opp.

Kontrollutvalget skal gi rapport til kommunestyret eller fylkestinget om hvordan kommunestyrets eller fylkestingets merknader til rapport om forvaltningsrevisjon er

blitt fulgt opp. Det skal også rapporteres om tidligere saker som etter utvalgets mening ikke er blitt fulgt opp på en tilfredsstillende måte.»

Forslag til innstilling i saksframlegget, byggjer på forslag til tiltak i rapporten. På bakgrunn av dette vert det tilrådd at kontrollutvalet innstiller på at kommunestyret ber rådmannen om å syta for å laga ein prioritert handlingsplan til kontrollutvalet som viser kva tiltak som skal setjast i verk for å følgja opp tilrådingane i rapporten, når tiltaka skal setjast i verk og kven som skal ha ansvaret for iverksettinga.

Tilsynsutvalet for Stord sjukeheim, Knutsaåsen omsorgssenter og Rehabiliteringssenteret

TILSYNSRAPPORT FRÅ STORD SJUKEHEIM

Tid: Tysdag 23. oktober 2018, kl. 13.00 – 15.00

Deltakarar: Hilde Hauglid, Else Fredriksen, Reidar Brevik, Nils Tore Gram
Økland

Dette tilsynet var varsla på førehand.

Fokus for dette tilsynet var tilhøva for dei såkalla tunge brukarane, der me særskilt ville sjå på situasjonen på skjerma avdeling og avdelinga for personar med rus- og psykiatriproblematikk.

Me møtte, og fekk orientering både frå leiinga, Esther Aasen Bjelland, og frå tilsette på avdelingane. Pårørande var informerte om besøket og var oppmoda om å ta kontakt dersom dei ynskte. Me møtte berre tilfeldig pårørande under tilsynet. Desse uttrykte at dei var nøgde med tilhøva på sjukeheimen.

Moment som vart tekne opp:

1 Medisinbruk

Me fekk inntrykk av at det var god kontroll med at pasientane fekk rett medisin: Når nye pasientar kom, hadde dei med seg reseptar frå lege eller sjukehus, og det vart straks teke ein gjennomgang av medisinbruken ved sjukepleiar. Ved første høve (innan få dagar) vart det gjort ny gjennomgang ved tilsynslege. Kvar pasient hadde dessutan ein fast helsekontroll 1 – 2 gonger pr. år der medisinbruken også vart gjennomgått.

2 Pasientgruppa på skjerma (forsterka) avdeling

Her er det 6 pasientar. Samansetjinga av demenspasientane er svært variert. Tilstanden til den einskilde varierer også mykje frå dag til dag. Det varierer også mykje frå dag til dag kor uroleg situasjonen er på avdelinga.

Pasientane toler ikkje for mykje ytre stimuli. Dette gjer det ikkje mogeleg å driva for mykje med ulike aktivitetar (t.d. trim) eller underhaldning (t.d. TV eller musikk).

Sidan det berre er ei nattevakt på avdelinga, er vedkomande avhengig av assistanse frå dei andre nattevaktene på institusjonen i visse høve. Dørene til pasientromma er ikkje låste, men det er alarm på alle dørene slik at nattevakta har oversyn over eventuell vandring om natta. GPS er ikkje vanleg å bruka (berre 1 pasient har det), men personalet ser på det som ønskeleg.

3 Inneklima

Det er mekanisk ventilasjon i bygget, og varme er fjernstyrt frå Byggavdelinga på Heiane. Det er for tida ikkje mogeleg å styra varmen på pasientromma individuelt.

Til tider er det for varmt både i fellesromma og på pasientromma, noko som t.d. går ut over søvnen. Dette må det etter tilsynsutvalet si meining gjerast noko med så snart som mogeleg.

4 Arbeidstilhøve

På denne avdelinga opplever personalet ofte trugande og ubehageleg framferd frå pasientane. Det førekjem også fysisk skade på personalet. Om det ikkje er fysisk krevjande å arbeida på avdelinga, så er det psykisk belastande. Personalet opplyser at dei er utkøyrde etter ei vakt. Det er likevel lite arbeidsrelatert sjukefråver.

5 Pasientgruppa på indre gruppe

Her er det 7 pasientar. Her er bemanninga også noko forsterka slik at det for tilsynsutvalet ikkje er så tydeleg kva skilnaden er mellom skjerma avdeling og indre gruppe. Einingsleiar informerte om at det på skjerma avdeling førekjem meir fysisk utagering medan pasientane på indre gruppe ofte vandrar meir.

Pasientane er også her krevjande. Dei toler lite uro/stimuli og aktivitetstilbodet er avgrensa. Pasientane har stort hjelpebehov, dvs. hjelp og støtte for å klara daglegdagse aktivitetar. Det gjeld både ved måltid og dagleg stell som då vert

tidkrevjande. Personalet må også bruka mykje tid på å vaska pasientane sine klede.

Dei to avdelingane som er nemnde ovanfor, har det til felles at pasientane er dårlege, gjerne urolege og vare for stimulans. Me fekk dermed inntrykk av at det er lite fysisk og mental stimulans på desse avdelingane. Dette har sine gode grunnar, men tilsynet meiner Stord sjukeheim bør arbeida med å finna fram til metodar som gjer det mogeleg på ulike vis å aktivisera pasientane meir. Kunne t.d. musikk vore nytta som eit grep for å få dette til?

6 Pasientane på avd. 2 gruppe sør

Her er det 10 pasientar med psykiske lidingar og rusproblematikk. Dei er mellom 50 og 80 år gamle.

Dette er ei avdeling der ulike aktivitear spelar ei stor rolle i kvardagen (t.d. arbeid med blomar og grønsaker, turar, matlaging etc.). Aktivitetane er synleggjort gjennom bilde og oppslag i fellesområda.

Det kan vera ulike behov og ønske når det gjeld bruk av TV, men sidan det berre er eitt fellesrom, er det vanskeleg å oppfylle alle behov. Pasientane har høve til å ha TV på eige rom.

I den nye sjukeheimen er det sett av 18 rom til denne gruppa. Etter personalet sitt syn er det heilt klart behov for så mange rom. Desse pasientane har behov for tilsyn og eit butilbod med ordna forhold framfor å bu i eit bufellesskap eller i eigen bustad. Det siste ville skapt problem ikkje berre for pasienten, men også for samfunnet.

Tilsynsutvalet for Stord sjukeheim, Knutsaåsen omsorgssenter og Rehabiliteringssenteret

TILSYNSRAPPORT FRÅ REHABILITERINGSSENTERET

Tid: Tysdag 16. oktober 2018, kl. 09.30 – 10.00

Deltakarar: Hilde Hauglid, Reidar Brevik, Else Fredriksen, Nils Tore Gram Økland

Dette tilsynet var varsla på førehand. Frå Rehabiliteringssenteret møtte einingsleiar Kristin Steinsland saman med seks tilsette frå ulike fagområde.

Føremålet med tilsynet var å

- orientera seg om korleis rehabiliteringssenteret arbeider for å rehabilitera pasientar både på senteret, først og fremst på døgnavdelinga, og i heimerehabiliteringa.
- få innsikt i korleis rammene for verksemda påverkar kapasitet og effekt av rehabiliteringsarbeidet.
- få eit innblikk i korleis rehabiliteringssenteret samverkar med andre kommunale tenester og med frivillige lag/organisasjonar.

Rehabiliteringssenteret er eit tverrfagleg arbeidsfellesskap der fagfolk innan ulike disiplinar utarbeider og gjennomfører behandlings- og treningsopplegg for å setja utskrivne pasientar med ulike problem, og heimebuande med behov for fysisk trening og rettleiing i stand til å klara seg sjølv i størst mogeleg grad i kvardagen. Me siterer frå eininga sin eigen presentasjon på Stord kommune sine heimesider:

På Stord kommunale rehabiliteringssenter finn du og ergo- og fysioterapiavdelinga med kommunalt tilsette fysioterapeutar og ergoterapeutar, varmtvassbasseng og treningsavdeling.

I 3. etasje på Stord kommunale rehabiliteringssenter ligg døgnavdelinga med 14 rom og 16 sengeplassar. I periodar vil døgnavdelinga ha to dobbeltrom. Fem plassar er øymerka for brukarar som treng rehabilitering. Brukarar som har rehabiliteringsplass får eit tverrfagleg, målretta og tidsavgrensa opplegg. 11 plassar er betegnet som korttidsplassar.

Døgnavdelinga

Tilsynet fekk inntrykk av at det er vanskeleg for personalet på døgnavdelinga heile tida å ha rehabiliteringsfokus i kvardagen. Dette skuldast at rehabiliteringssenteret i dag i tillegg til

rehabiliteringspasientar, må ta seg av det me vil kalla sjukeheimspasientar. Ca. 1/3 av dei som ligg på døgnavdelinga, går vidare til langtidsplass på sjukeheim. I tillegg har døgnavdelinga i snitt ca. 4 pasientar på avlastingsopphald. Det er såleis berre om lag 5 plassar (oftast 3 – 4) som er reservert for rein rehabilitering etter vedtak.

Dei eldste rehabiliteringspasientane på avdelinga har gjerne dårleg motivasjon for å arbeida aktivt med rehabilitering (jf. dei får kort tid på sjukehus og er dårlege ved utskrivning). Motivasjon vert difor eit viktig innslag i møte med desse pasientane. Rehabiliteringsarbeid der målet er øving i dagleg stell er også tidkrevjande for personalet. I ein travel kvardag der mange av pasientane krev sjukepleie vel så mykje som rehabilitering, er det vanskeleg å få nok tid til rehabiliteringsarbeidet på avdelinga.

Det er også vanskeleg å leggja nok arbeid i rehabilitering på døgnavdelinga då omsorgsbehovet er stort hjå pasientane som har opphald i påvente av langtidsplass. Det er stor breidde i diagnoser og hjelpebehov, noko som krev store omstillingar for dei tilsette, det er særleg utfordrande å gi gode tenester til demente i ikkje tilrettelagt omgjevnader.

Sidan kapasiteten på avdelinga i stor grad vert brukt på sjukeheimspasientar, er det nesten ingen heimebuande som får korte opphald på rehabiliteringssenteret for å få trenings- og behandlingsopphald som ville gjera dei meir sjølvhjelpne og dermed i stand til å bu heime lenger (slik dei gjerne vil).

Eit anna problem som gjer at døgnavdelinga ikkje oppnår ynskt effekt av rehabiliteringsplassane, er at vedtak om opphald anten kjem kort tid før pasienten vert lagt inn, eller at vedtak om opphald (bestillinga) er uklar. Dermed føreligg ikkje naudsynt informasjon som til dømes oppdaterte relevante helseopplysingar. Det siste gjeld ofte pasientar på avlasting, men også utskrivne pasientar frå sjukehus kan ha ei uklar bestilling.

Følgja av dette er at rehabiliteringssenteret brukar unødig lang tid på å kartleggja innkomne pasientar (dei har tverrfaglege møte om kvar pasient kvar veke for å vurdere behov og tiltak). Det går dermed tid (gjerne ei veke) før eit målretta pasientopplegg kjem skikkeleg i gang. Med den knappe tida kvar pasient får på senteret (grunna stort behov for plassane), får ein for kort periode til sjølvve rehabiliteringsarbeidet.

Mange potensielle brukarar av døgnavdelinga på senteret finn det av grunnane som er nemnt ovanfor (for lite fokus på rehabilitering, mange dårlege og demente pasientar) lite motiverande å leggja seg inn på døgnavdelinga.

Heimerehabiliteringa

Rehabiliteringssenteret har eit heimerehabiliteringsteam som består av fysioterapeut, sjukepleiar og ergoterapeut (til saman 150% stilling). Desse gir eit tidsavgrensa og gratis tilbod til innbyggjarar som bur heime eller som skal skrivast ut til heimen. Teamet samarbeider med heimetenestene når det er behov for det. Målet er å setja brukarane i stand til å klara seg sjølv i heimen.

Kapasiteten til denne tenesta dekker ikkje behovet. Av ca. 90 tilvisingar får om lag halvparten oppfølging (3 gonger pr. veke i 6 veker).

Bruk av velferdsteknologi, og implementering av erfaringane med prosjektet Telerehabilitering (august 2018 – juni 2019) kan vonleg auka kapasiteten og bidra til å sikra kvaliteten på den støtta som heimerehabiliteringsteamet gir.

Fysio- og ergoterapi og Frisklivssentralen

Avdelinga rår over treningsrom, behandlingsrom og basseng. I tillegg har ein tilbod i heimen til brukar og utandørs. Lokala, og særleg bassenget, er tilgjengelege for lag og organisasjonar som supplerer det tilbodet som senteret sjølv gir.

Det er stor etterspurnad (og kø) for å koma inn på dei gruppeopplegga (trening og kurs) som fysioterapi og dei andre faggruppene tilbyr. Frisklivssentralen avlastar fysio-gruppene med å leggje til rette for brukarar i sine grupper som til dømes fallførebyggande trening.

Tilsynet vil framheva det viktige samarbeidet som rehabiliteringssenteret har med frivillige lag og organisasjonar, kreftkoordinatoren, parkinsongruppe, Maris og Hamna. Det er oppretta grupper som betyr mykje for deltakarane si rehabilitering og livskvalitet. Fysio/ergoavdelinga samarbeider med Frisklivssentralen om fleire av disse gruppene. Eksempel på dette er prosjektet «aktiv etter kreft» eit tilbod til innbyggjarar som er ferdigbehandla for kreft men der mange lever med skader og følgjetilstandar som påverkar kvardagen i ettertid.

Framtidsperspektiv

Stord rehabiliteringssenter er ein svært verdifull institusjon både for einskildpersonar og for kommunen. Dessverre vert kompetansen og kapasiteten (særleg på døgnavdelinga) i dag ikkje utnytta slik det var tenkt og slik det burde. Ei rein rehabiliteringsavdeling, kanskje i samarbeid med andre kommunar, ville truleg vore lønsam for alle partar (jf. samarbeidet med Fitjar og Bømlo om legevakt og KAD-senger).

Heimerehabiliteringsteamet bør også styrkast. Tidleg innsats gir best resultat.

Å ta i bruk velferdsteknologi og telerehabilitering, og gi opplæring i bruk av slike hjelpemiddel, kan auka kapasitet og sikra kvalitet i det rehabiliteringsarbeidet som går føre seg heime og på institusjonane.

Konto	Konto(T)	Rekneskap 2018	Årsbudsjett 2018	Avvik	Forbruk
10802	Utval/leiargodtgjersle	38 467	38 312	-155	100,4
10803	Møtegodtgjersle	24 859	18 145	-6 714	137
10804	Tapt arbeidsforteneste	6 159	10 801	4 642	57,02
10990	Arbeidsgjevaravgift	9 848	9 403	-446	104,74
11008	Faglitteratur og abonnement	2 125	2 160	35	98,38
11152	Servering møter/kurs	1 800	-	-1 800	
11400	Annonse	-	5 400	5 400	0
11500	Kurs og etterutdanning	27 044	16 201	-10 843	166,93
11600	Skyss/kostgodtgjersle	1 662	-	-1 662	
11709	Andre reiseutgifter utlegg	3 252	21 601	18 349	15,06
11951	Kontingent	8 000	4 212	-3 788	189,93
12702	Konsulent-/ rådgiv.-tenester	702 692	806 120	103 428	87,17
13300	Kjøp teneste fylket	194 615	185 768	-8 847	104,76
14290	Meirverdiavgift som gir rett til kompensasjon	227 571	1 890	-225 681	12040,8
16200	Avgiftsfrie salsinntekter	-43 850	-	43 850	
17290	Kompensasjon for mva	-227 571	-1 890	225 681	12040,8
1100	Revisjon og kontroll	976 674	1 118 123	141 449	

Konto	Konto(T)	Årsbudsjett 2019
10802	Utval/leiargodtgjersle	36679
10803	Møtegodtgjersle	18145
10804	Tapt arbeidsforteneste	10801
10990	Arbeidsgjevaravgift	9253
11008	Faglitteratur og abonnement	2160
11400	Annonse	5400
11500	Kurs og etterutdanning	16201
11709	Andre reiseutgifter utlegg	21601
11951	Kontingent	4212
12702	Konsulent-/ rådgiv.-tenester	632120
13300	Kjøp teneste fylket	212180
14290	Meirverdiavgift som gir rett til kompensasjon	1890
17290	Kompensasjon for mva	-1890
1100	Revisjon og kontroll	968 752

Stord kommune

Sekretariat for kontrollutvalet

Notat

Til: Kontrollutvalet

Frå: Hogne Haktorson

Referanse
2016/2-67

Dato
15.02.2019

Psykisk utviklingshemma - Tolgasaka

Den såkalla «Tolgasaka» stod sentralt som tema på Norges Kommunerevisorforbund (NKRF) sin kontrollutvalskonferanse 30. – 31. januar 2019. Utvalet sin nestleiar Peggy Husevik Bærøy og underteikna vil fortelja litt frå konferansen i møte 25.02.19, under referatsaker.

Gjer merksam på relatert spørsmål og svar i Stord kommunestyre sitt møte 29.11.18, sak IS 22/18. Dette går fram av kommunestyret sin protokoll:

IS 22/18 Spørsmål til kommunestyret frå Linda Grundtvig (Frp) - psykisk utviklingshemmede

Spørsmål:

Til Ordfører / rådmann

Spørsmål til neste kommunestyre.

Som for de fleste av oss ble det kjent via presse og TV at to menn i Tolga kommune var registrert som psykisk utviklingshemmet, noe de selv ikke var klar over, det har nå vist seg at de uriktig hadde fått denne diagnosen. Etter denne saken stiller jeg spørsmål til hvordan det er i vår kommune.

Vi er opptatt av at ting skal foregå på riktig måte og da er det naturlig å se på om vi selv har gjort alt rett i forhold til disse brukerne. Alle kommuner får ekstra bevilgninger fra staten til utviklingshemmede og da er det svært viktig at man ikke stiller for lettvinte diagnoser med det som mål og få utbetalt pengestøtte til kommunene. I Lunner kommune var det avdekket at hele 26 personer registrert som psykisk utviklingshemmet uten at de var blitt utredet av spesialisthelsetjenesten og som bør være et absolutt krav og standard.

Hvilke rutiner har man for diagnosesetting i Stord kommune ?

Er dokumentasjonen god nok ?

Er alle klar over å ha fått en slik diagnose ?

Ordfører svara:

Tildelingskontoret registrerer personar i kommunen over 16 år som er diagnostisert med psykisk utviklingshemming eller Downs syndrom, og som har vedtak på tenester etter helse- og omsorgstenestelova.

Tildelingskontoret føl kriteria for registrering som kjem fram i gjeldande rundskriv frå Helsedirektoratet for registrering av tal på personar med psykisk utviklingshemming i kommunane.

Når dei får ein søknad om helse- og omsorgstenester skal sakshandsamar innhente opplysning om diagnose frå fastlege til IPLOS-registrering (lovbestemt helseregister for kommunale helse- og omsorgstenester). Fastlegen samarbeider oftast med spesialisthelsetenesta i slike saker. Dersom den som søker har diagnose som tilseier registrering, og får vedtak på teneste etter Helse- og omsorgstenestelova, skal vedkomande registrerast i Tildelingskontoret sitt register over personar med psykisk utviklingshemming.

Kopi av gjeldande vedtak og kopi av dokumentasjon på diagnose skal setjast i eigen perm i arkiv for kontroll/revisjon. Personar under 16 år med vedtak på tenester og kvalifiserande diagnose skal førast inn i register året etter at dei fyller 16 år.

Tildelingskontoret skal kontrollere og oppdatere registeret årleg før det blir rapportert til Helsedirektoratet. Kommunen sitt register blir kontrollert av ekstern revisor før rapportering.

Me kjenner ikkje til at det er personar som har fått denne diagnosen der ikkje dei sjølve eller verje er blitt informert om denne.

Med helsing

Hogne Haktorson
kontrollsjef

NYHENDE

POLITIKK: Ordfører Gaute Straume Epland (til h.) meiner saka vitnar om at det er valår i år. FOTO: MARIUS KNUTSEN/ARKIV

Seier nei til Framnes

Gruppeleiar Sigbjørn Framnes (Frp) ønskjer orientering om Nysæter ungdomsskule i formannskapet. Men ordførarar Gaute Straume Epland (Ap) seier nei.

I ein e-post til ordførar Gaute Straume Epland (Ap) og rådmann Magnus Mjør sendt førre veke, ber Framnes om å få ei orientering om saka i formannskapet 6. februar.

– I tillegg til det økonomiske bør orienteringa leggja vekt på brukarnytte og konsekvensar for utsetting. Orienteringa bør også ta med kommunale planar for eventuelt basseng og skøytehall, skriv han i e-posten.

Ordføraren har svara at det ikkje vil leggjast opp til noko eiga orientering i møtet, av respekt for den vedtekne ansvarsfordelinga mellom dei ulike utvala. Saka var oppe i komité for oppvekst og utdanning tysdag.

– Eg vil også minna om at rådmannen i siste kommunestyremøte før jul orienterte kommunestyret om kostnadsutviklinga på prosjektet. Dette vart i ettertid også omtalt i lokalpressa. Det vil bli ei grundig handsaming av denne saka i neste kommunestyremøte, der me vil freista svara på alle spørsmål knytt til prosjektet, svarar Epland.

Store konsekvensar

Framnes er forundra over svaret frå ordføraren.

– Som formannskapsmedlem meiner eg å kunna be om orienteringar i saker med litt omfang. Denne saka har økonomiske konsekvensar, politiske konsekvensar, konkurransemessige konsekvensar og ikkje minst, mogeleg store konsekvensar for brukarane, meiner han.

Framnes peikar på at han forstår at ein skal følgja delegasjonsregelverket, men at han i denne saka meiner det er rett å etterkomma ynskje om ei orientering til formannskapet.

– Fordi dette får så store konsekvensar totalt at me bør kunna forventa ei orientering. Eg kan ikkje huska at ein ikkje har fått det før, når det har blitt bede om, seier Framnes.

– Uheldig

Gruppeleiar i Frp meiner vidare at ordføraren kunne diskutert saka med gruppeleiarane.

– I denne perioden har det ikkje vore praksis for dette, men tidlegare periodar har

dette vore normalt. Det vert på mange måtar å halda tilbake litt informasjon for opposisjonen, og det synest eg er uheldig, seier han.

Ordføraren kjenner seg ikkje att i påstanden om at gruppeleiarane har vore lite involvert denne perioden.

– Eg har iallfall lagt vekt på å inkludera breitt i store saker som t.d. biogass, ferjesamband og no seinast budsjettet for 2019. Men det er sikkert ting eg kan bli betre på, og eg tek gjerne innspel på det, svarar han, og legg til at gruppeleiarane står fritt til å ringja han dersom dei har spørsmål.

Får stilla spørsmål

Epland meiner saka vitnar om at det no er valår.

– Her vil Frp koka suppe på spiker. Måndag var det lesar brevet om forliket med Forretningsbygg AS, som eit stort fleirtal i kommunestyret stilte

seg bak, og no er det denne saka. Eg håpar me får eit valår der me kan diskutera politikk, og ikkje saker som denne, seier ordføraren.

Epland meiner saksutgreiinga som er sendt ut til komitémedlemmene og gruppeleiarane, er godt opplyst.

– Eg vil likevel, slik eg har hatt for vane, leggja opp til at formannskapsmedlemmene kan stilla spørsmål om denne og andre saker mot slutten av møtet neste onsdag, svarar han til gruppeleiar i Frp.

Framnes på si side har sett leiar i **kontrollutvalet**, Fredrik Littlekare, på kopi i saka.

– Slik at han kan vurdere om eg har misforstått heilt eller ei, seier han.

► **Ingvild Siglen Berger**
ingvild@sunnhordland.no

anna ut denne fancy hybrid-rullatoren. Til venstre ser me Rolf Davidsen i RDH Helsebutikken.

den rullator

hjelp til å komma meg inn av ei god venninne, seier Aslaug Polden.

Fagdag for tilsette

Kristin Steinsland er leiara for eining, aktivitet- og rehabilitering i Stord kommune, og fortel om ein lærerik dag i kulturhuset for både tilsette i kommunen, så vel privatpersonar som kom innom. I overkant av 200 tilsette innan helse og omsorg i Stord kommune, frå assistentar til sjukepleiarar, vernepleiarar og avdelingsleiarar med fleire, fekk med seg informasjon om kommunen sitt arbeid med gode pasientforløp. Dei tilsette fekk også med seg

eit foredrag om dokumentasjon, og gode overgangar for pasient og helsevesen, og om prosjektet Godt å bu heime. Utanom dette kom også fleire privatpersonar innom for å sjå på dei ulike hjelpemiddele.

– Målet er at me skal ha eit tett og godt samarbeid mellom kommunane og helseforetaka, og at me utviklar gode pasientforløp. Det skal vera trygt for pasienten og flytta seg frå helsetenesta til heimen, seier Kristin Steinsland.

Godt å bu heime

– I lys av Godt å bu heime-prosjektet inviterte me også fem ulike leverandørar som fekk vi-

sa fram sine produkt. Dei viste fram fleire hjelpemiddel som kan føra til at folk vert meir sjølvstendige i heimen, alt frå seng og stol som reiser seg av seg sjølv, til eit automatisk dusjsystem som tørkar den som dusjar, seier Steinsland.

– Ein besøkjande reagerte på at det var glatt utanfor kulturhuset, fekk de tilbakemeldingar på det?

– Me fekk tilbakemeldingar på at det måtte strøast. Etter det eg veit så skal tilsette i kommunen då ha utført dette, seier Kristin Steinsland.

► **Henrik Mundal Andreassen**
henrik@sunnhordland.no

Nysæter-saka:

– Ordføraren burde opna for orientering

Fredrik Litleskare (H) meiner ordførar Gaute Epland (Ap) burde opna for orientering om Nysæter ungdomsskule i formannskapet.

Som leiar av **kontrollutvalet** i Stord kommune, vart han kopla på e-postutvekslinga mellom ordføraren og Sigbjørn Framnes (Frp), som har bede om orienteringa.

– Dette for å kvalitets-sikra at utsegn og påstandar i førespurnaden frå Sigbjørn Framnes, er korrekt fremja i forhold til både vedtekte prosedyrar og prosedyrar som er «uskrivne» innarbeida i politiske prosedyrar, skriv Litleskare i ein e-post til ordføraren.

Forstår behovet

Leiaren av **kontrollutvalet** skriv vidare at det som er viktig i førespurnaden frå Framnes, slik han forstår det, er å få informasjon i god tid slik at denne kan behandlast internt i partia ved behov.

– I den saka dette gjeld må det vera forståing for behovet, ut frå den tidlegare gjevne informasjonen, som viser ein kostnadssprekk på opp mot 70 prosent i forhold til tidlegare vedtekte budsjett. Tradisjonelt sett har det alltid vore slik at medlemmer av komitear, formannskap eller kommunestyre kan be om orientering i saker. Ikkje minst når dette vert fremja i god tid før møtestart, skriv han.

Allmenn interesse

Litleskare skriv at han kjem med si vurdering utan å ha teke det opp med medlemmer i **kontrollutvalet**. Dei skal først møtast 25. februar. Han meiner altså at ordføraren burde opna for ei orientering i formannskapet.

– Dette for å oppretthalda openheit i saker

BER OM ORIENTERING:
Fredrik Litleskare, leiar i **kontrollutvalet**, vil ha orientering om Nysæter-saka.
FOTO: MARIUS KNUTSEN / ARKIV

som er av allmenn interesse, skriv leiaren.

Epland peikar også på at representantar i formannskapet og kommunestyret kan melda inn interpellasjonar eller spørsmål til møta på førehand.

– Eg opplevde førespurnaden frå Framnes som ei orienteringssak og har difor vist til delegeringsreglementet. Dersom ein ønskjer å fremja ein interpellasjon eller spørsmål, må det koma klart fram. Det vart sagt nei til ei orienteringssak fordi saka høyrer til under komité for oppvekst og utdanning, seier han.

Får stilla spørsmål

Han meiner saka er godt opplyst til gruppeleiarane, med informasjon som ligg offentleg tilgjengeleg.

– Eg synest dette tenderer mot at ein bruker **kontrollutvalet** som eit reiskap for å driva politisk opposisjonspolitikk, seier Epland.

Ordføraren viser elles til at alle representantar og gruppeleiarar har høve til å ringja han ved spørsmål til eller ved ulike saker.

– Eg vil også opna opp for spørsmål mot slutten av formannskapet om denne og andre saker, slik praksisen har vore i mi tid som ordførar, seier han.

► **Ingvald Siglen Berger**
ingvald@sunnhordland.no

Fra: Hogne Haktorson (Hogne.Haktorson@hfk.no)

Sendt: 04.02.2019 13:13:46

Til: Roald Breistein; Kari Marie Nygard; Kjartan Haugsnes; Helge Inge Johansen

Kopi:

Emne: VS: Invitasjon til høring - ny kontrollutvalgs- og revisjonsforskrift

Vedlegg: Høringsnotat kontrollutvalgs- og revisjonsforskriften - en(917355)(2).pdf

[Til orientering.](#)

På kontormøtet i morgon drøftar me korleis denne bør leggst opp overfor kontrollutvala.

HH

Fra: Forum for Kontroll og Tilsyn <fkt@fkt.no>

Sendt: mandag 4. februar 2019 11:03

Til: Forum for Kontroll og Tilsyn <fkt@fkt.no>

Emne: Invitasjon til høring - ny kontrollutvalgs- og revisjonsforskrift

Til FKTs medlemmer!

Stortinget vedtok 11. juni 2018 ny kommunelov. Som følge av dette, vil Kommunal- og moderniseringsdepartementet revidere alle forskriftene som hører til kommuneloven. I den forbindelse sender departementet nå på høring forslag til ny kontrollutvalgs- og revisjonsforskrift. Denne vil erstatte to av dagens forskrifter (kontrollutvalgsforskriften og revisjonsforskriften).

Vi oppfordrer våre medlemmer til å komme med innspill til høringsuttalelsen fra FKT. **Frist for å komme med innspill til FKT er satt til 15. mars.** Innspillene blir behandlet i styremøte 25. mars. Etter avtale kan vi ta imot innspill også mellom 15. og 25. mars.

Høringsnotatet finner du her: (se også vedlagt) <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing--ny-kontrollutvalgs--og-revisjonsforskrift/id2627203/?expand=horingsbrev>

Medlemmer av kontrollutvalg som ikke skal ha møte innen tidsfristen, kan sende innspill hver for seg. Vi oppfordrer derfor KU-leder og sekretariatet til å sende videre invitasjonen til alle medlemmene i kontrollutvalget.

Det er også anledning til å avgi høringsuttalelse direkte til departementet. Fremgangsmåten er beskrevet på departementets hjemmeside.

Høringsfristen til departementet er 2. mai

I høringsforslaget har departementet som hovedregel ikke tatt inn i forskriften bestemmelser som allerede følger av loven. Forskriftene skal kun utfylle lovens bestemmelser. Det kan derfor være lurt å lese lovens kap. 23 om kontrollutvalg og sekretariat og kap. 24 om revisjon:

<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Vedtak/Beslutninger/Lovvedtak/2017-2018/vedtak-201718-081/>

Lykke til!

Vh Anne-Karin Femanger Pettersen

Generalsekretær

Postboks 41 Sentrum, 0101 Oslo | E-post: fkt@fkt.no | Tlf.: 41471166

| www.fkt.no | www.twitter.com/@FKT_no www.facebook.com/FKT.no/

FKT - En møteplass for kommunale og fylkeskommunale kontrollutvalg og deres sekretariat

Høringsnotat om ny kontrollutvalgs- og revisjonsforskrift

Kommunal- og moderniseringsdepartementet, januar 2019

Innhold

Høringsnotat om ny kontrollutvalgs- og revisjonsforskrift	1
1. Innledning.....	3
2. Kontrollutvalgets oppgaver mv	5
2.1 Gjeldende rett	5
2.1.1 Kontrollutvalgets myndighet.....	5
2.1.2 Kontrollutvalgets rolle i fastsettelsen av budsjettet for kontrollarbeidet.....	5
2.1.3 Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon	5
2.1.4 Kontrollutvalgets rapportering om forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller	6
2.1.5 Kontrollutvalgets oppfølging av kommunestyrets eller fylkestingets vedtak om revisjoner og eierskapskontroller	6
2.1.6 Innkalling til møte i kontrollutvalget	6
2.2 Departementets forslag	6
2.2.1 Kontrollutvalgets myndighet.....	6
2.2.2 Kontrollutvalgets rolle i fastsettelsen av budsjettet for kontrollarbeidet.....	7
2.2.3 Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon	8
2.2.4 Kontrollutvalgets rapportering om forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller	9
2.2.5 Kontrollutvalgets oppfølging av kommunestyrets eller fylkestingets vedtak om revisjoner og eierskapskontroller	9
2.2.6 Innkalling til møte i kontrollutvalget	10
Kapittel 3. Krav ved egen revisjon, valg og bytte av revisor og uttalelsesrett ved forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll.....	11
3.1 Gjeldende rett	11
3.1.1 Ansettelse, suspensjon, oppsigelse og avskjedigelse av revisor.....	11
3.1.2 Revisjonsplikt, valg av regnskapsrevisor og kvalifikasjonskrav	11
3.1.3 Utpeking av oppdragsansvarlig regnskapsrevisor, oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor og revisor for eierskapskontroll	11
3.1.4 Krav ved bytte av regnskapsrevisor	12
3.1.5 Regnskapsrevisors rett til å si fra seg et oppdrag	12
3.1.6 Overføring av revisjonsoppdrag ved sammenslutning og omorganisering av revisors virksomhet	12
3.1.7 Uttalelsesrett ved forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll	12
3.2 Departementets forslag	13
3.2.1 Ansettelse, suspensjon, oppsigelse og avskjedigelse av revisor.....	13
3.2.2 Revisjonsplikt, valg av regnskapsrevisor og kvalifikasjonskrav	14

3.2.3 Utpeking av oppdragsansvarlig regnskapsrevisor, oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor og revisor for eierskapskontroll	15
3.2.4 Krav ved bytte av regnskapsrevisor	15
3.2.5 Regnskapsrevisors rett til å si fra seg et oppdrag	16
3.2.6 Overføring av revisjonsoppdrag ved sammenslutning og omorganisering av revisors virksomhet	16
3.2.7 Uttalelsesrett ved forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll	16
4. Krav til revisor og revisors medarbeidere.....	17
4.1 Gjeldende rett	17
4.1.1 Krav til revisors uavhengighet.....	17
4.1.2 Krav til egenvurdering av uavhengighet.....	17
4.1.3 Taushetsplikten for revisor og revisor medarbeidere	17
4.1.4 Krav til dokumentasjon av revisors virksomhet	18
4.2 Departementets forslag.....	18
4.2.1 Krav til revisors uavhengighet.....	18
4.2.2 Grenser for revisors tilknytning til den reviderte virksomheten	19
4.2.3 Grenser for hvilke stillinger, verv og tjenester som revisor kan ha	19
4.2.4 Krav til egenvurdering av uavhengighet.....	19
4.2.5 Taushetsplikten for revisor og revisor medarbeidere	20
4.2.5 Krav til dokumentasjon av revisors virksomhet	20
5. Omtale av enkelte bestemmelser som foreslås opphevet av andre grunner enn at de er lovfestet.....	21
6. Økonomiske og administrative konsekvenser	22
7. Merknader til de enkelte bestemmelsene i forskriftsforslaget	22
8. Forslag til forskrift	26

1. Innledning

Stortinget vedtok 22. juni en ny kommunelov. Loven er sanksjonert, og mesteparten av loven trer i kraft fra og med det konstituerende møtet i det enkelte kommunestyret og fylkestinget ved oppstart av valgperioden 2019-2023, jf. kgl.res nr. 2062 av 20.12.2018. Denne loven vil i dette notatet bli omtalt som "kommuneloven (2018)" eller "den nye loven."

Den nye loven har gjort det nødvendig å gjennomgå forskriftene som er hjemlet i dagens kommunelov. Dette med sikte på å revidere dem i samsvar med den nye loven. Gjennomgangen i dette høringsnotatet tar utgangspunkt i forskrift 15. juni 2004 om

kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner (kontrollutvalgsforskriften) og forskrift 15. juni 2004 om revisjon i kommuner og fylkeskommuner mv. (revisjonsforskriften).

Departementet har arbeidet for at strukturen i forskriften og det språklige innholdet skal være enkel og lett tilgjengelig for brukerne av forskriften. Det er en målsetning at klare og tydelige forskrifter gir grunnlag for god regeletterlevelse.

I arbeidet med ny kommunelov ble noen av forskriftsbestemmelsene løftet inn i loven. Med unntak av disse, viderefører departementet i dette forslaget grunnstammen i dagens to forskrifter. Departementet har ikke erfart at det er behov for vidtgående endringer i forskriften. Det er likevel gjort noen tilføyelser og justeringer som har realitetsbetydning. For øvrig har de fleste bestemmelsene fått en annen ordlyd rent språklig.

Forskriftene skal utfylle lovens bestemmelser. Det betyr at forskriftene som hovedregel ikke skal gjenta lovens bestemmelser. I dette høringsforslaget har departementet derfor som hovedregel ikke tatt inn i forskriften bestemmelser som allerede følger av loven. En slik opprydding vil spisse forskriftene til kun å utfylle lovens bestemmelser, som er målet med forskriftene. Videre vil det gjøre forskriftene mindre omfattende og dermed også gjøre regelverket enklere. For oversikten og sammenhengens skyld, har det likevel helt unntaksvis være aktuelt å gjenta en lovbestemmelse eller deler av den.

Som følge av at forskriftene ikke skal gjenta lovbestemmelser, vil mange av dagens bestemmelser være tatt ut i dette høringsforslaget.

Da den nye kommuneloven ble vedtatt, ble som nevnt en del viktige bestemmelser løftet fra forskriftene til loven. Dette gjelder eksempelvis loven § 23-7 om kontrollutvalgssekretariatet og loven § 24-5 om regnskapsrevisjonens innhold. Departementet omtaler ikke særskilt de bestemmelsene i dagens forskrifter som ikke videreføres som følge av at bestemmelsen fremgår av loven.

Forskriftsbestemmelser som departementet av andre grunner foreslår at ikke videreføres, vil i det vesentlige omtales i dette høringsnotatet.

I Prop. 46 L (2017–2018) om ny kommunelov har departementet vist til at Revisor- og regnskapsførerlovutvalget i NOU 2017: 15 har foreslått endringer i revisorloven. Det kan være hensiktsmessig at enkelte av disse endringene i revisorloven også medfører tilsvarende endringer i *kommunelovens* regler om revisjon. Departementet mener at en nærmere vurdering av dette bør gjøres i forbindelse med endringene i revisorloven, se proposisjonen side 298.

Departementet vil opplyse om at eventuelle endringer i revisorloven også vil kunne tilsi endringer i denne nye *kontrollutvalgs- og revisjonsforskriften*. Departementet vil vurdere dette på et senere tidspunkt, i forbindelse med innføring av endringene i revisorloven.

Departementet sender med dette på høring forslag til ny kontrollutvalgs- og revisjonsforskrift. Det reduserte antallet forskriftsbestemmelser tilsier at dagens kontrollutvalgsforskrift og

dagens revisjonsforskrift kan slås sammen til én forskrift. De to forskriftene regulerer også en nært beslektet tematikk, siden begge forskriftene handler om kommunens egenkontroll. Dette har departementet lagt vekt på når vi nå sender forslag til én forskrift på høring.

Forslaget til forskrift er rettslig forankret i tre bestemmelser i den nye kommuneloven. Etter § 23-2 kan departementet gi forskrift om kontrollutvalgets oppgaver og saksbehandling. Ifølge § 24-2 kan departementet gi forskrift om revisors plikter og kvalifikasjoner, skifte av revisor og begrensninger i revisors taushetsplikt. Den siste forskriftshjemmelen følger av § 24-4, som sier at departementet kan gi forskrift om krav til revisors uavhengighet ogandel.

2. Kontrollutvalgets oppgaver mv

2.1 Gjeldende rett

2.1.1 Begrensning av kontrollutvalgets myndighet

Kontrollutvalget er et lovpålagt utvalg. Kontrollutvalgets obligatoriske oppgaver følger av kommuneloven (1992) § 77. Kontrollutvalget vil likevel kunne utføre andre typer kontrolltiltak enn de som følger av loven. Den gjeldende kontrollutvalgsforskriften har hjemmel i kommuneloven (1992) § 77 nr. 10.

I kontrollutvalgsforskriften er det ikke satt noen eksplisitte begrensninger for kontrollutvalgets myndighet. Forskriften § 4 andre ledd sier at kontrollutvalget ikke kan overprøve politiske prioriteringer som er foretatt av kommunens folkevalgte organer. Dette er en videreføring av begrensningen som framgikk i departementets merknader til den tidligere kontrollutvalgsforskriften av 13. januar 1993.

2.1.2 Kontrollutvalgets rolle i fastsettelsen av budsjettet for kontrollarbeidet

Kontrollutvalgsforskriften § 18 første ledd bestemmer at kontrollutvalget utarbeider forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet i kommunen. Videre sier den at utvalgets forslag til budsjetttramme for kontroll- og revisjonsarbeidet skal følge formannskapetets/kommunerådets eller fylkesutvalgets/fylkesrådets innstilling til kommunestyret eller fylkestinget. Av andre ledd framkommer det at der kommunen eller fylkeskommunen har en egen revisjon, avgir revisjonen innstilling til kontrollutvalget om budsjett for revisjonen.

2.1.3 Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon

Det følger av kontrollutvalgsforskriften § 6 at kontrollutvalget skal påse at kommunens årsregnskap og kommunale foretaks årsregnskap blir revidert på en betryggende måte. I dette ligger det blant annet å holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at dette foregår i samsvar med de bestemmelser som følger av lov og forskrift, god kommunal revisjonsskikk og kontrollutvalgets instruks, eller avtaler med revisor.

Kontrollutvalgsforskriften § 8 første ledd bestemmer at når revisor påpeker forhold i årsregnskapet, skal kontrollutvalget påse at dette blir fulgt opp. I merknaden til

bestemmelsen er det presisert at det er kommunens administrasjonssjef som har ansvar for oppfølgingen av kommunestyrets merknader.

Det følger av kontrollutvalgsforskriften § 8 andre ledd første punktum at kontrollutvalget skal rapportere om tidligere saker som etter kontrollutvalgets mening ikke er blitt fulgt opp på en tilfredsstillende måte.

2.1.4 Kontrollutvalgets rapportering om forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller

Etter kontrollutvalgsforskriften skal kontrollutvalget avgi rapport til kommunestyret om hvilke forvaltningsrevisjoner (§ 11) og selskapskontroller (§ 15 andre ledd) som er gjennomført og om resultatene av disse.

2.1.5 Kontrollutvalgets oppfølging av kommunestyrets eller fylkestingets vedtak om revisjoner og eierskapskontroller

Det følger av kontrollutvalgsforskriften § 8 andre ledd andre punktum at kontrollutvalget skal gi rapport til kommunestyret om hvordan kommunestyrets merknader er blitt fulgt opp. Bestemmelsen gjelder oppfølging av regnskapsrevisjonsmerknader.

§ 12 første ledd bestemmer at kontrollutvalget skal påse at kommunestyrets vedtak i tilknytning til behandlingen av forvaltningsrevisjonsrapporter følges opp. Andre ledd sier at kontrollutvalget skal rapportere til kommunestyret om hvordan kommunestyrets merknader til forvaltningsrevisjon er blitt fulgt opp og at det også skal rapporteres om tidligere saker som ikke er blitt fulgt opp på en tilfredsstillende måte.

Det er ingen pålagt oppfølging av selskapskontroller i dagens forskrift.

Det skal likevel nevnes at kommuneloven (2018) § 23-2 første ledd e) sier at kontrollutvalget skal påse at vedtak som kommunestyret treffer ved behandlingen av revisjonsrapporter, blir fulgt opp. Denne bestemmelsen gjelder altså alle typer av revisjonsrapporter.

2.1.6 Innkalling til møte i kontrollutvalget

Det følger av kontrollutvalgsforskriften § 19 at innkalling til møte i kontrollutvalget skal sende med høvelig varsel til utvalgets medlemmer, ordfører og kommunens oppdragsansvarlig(e) revisor(er). Innkallingen skal inneholde en oversikt over de saker som skal behandles samt saksdokumenter.

2.2 Departementets forslag

2.2.1 Begrensning av kontrollutvalgets myndighet

Kontrollutvalgets viktigste myndighet og lovpålagte oppgaver følger av den nye loven § 23-2 og gjentas derfor ikke i den nye forskriften. Departementet vil likevel presisere at det er viktig at kontrollutvalget har rettslig handlingsrom til å utføre et vidt spekter av kontrollopgaver. Dette legger også den ny kommuneloven opp til, og forskriften skal ikke begrense dette. Denne delen av forskriften har for øvrig hjemmel i kommuneloven (2018).

Departementet foreslår å videreføre bestemmelsen om at kontrollutvalget ikke kan overprøve politiske prioriteringer som er foretatt av kommunens politiske organer, se forslag til § 1. Departementet foreslår i den forbindelse at uttrykket "politiske organer" erstattes med "folkevalgte organer eller andre kommunale organer". Dette er kun ment som en språklig presisering. Departementet mener det er åpenbart at en slik type avgrensning må gjelde for kontrollutvalgets virksomhet. Skal kontrollutvalget ha legitimitet og tillit, er det viktig at kontrolloppgavene ikke blandes eller suppleres med overprøving av politiske prioriteringer.

Departementet vil likevel presisere at kontrollutvalgets virksomhet vil kunne innebære for eksempel kritikk av vedtak truffet av folkevalgte organer eller virkninger av slike vedtak, og at dette ikke vil være i strid med § 1. For eksempel vil en forvaltningsrevisjon av kommunens praksis i behandlingen av byggesøknader kunne innebære en vurdering av hvordan et folkevalgt organ har behandlet disse søknadene (hvis det folkevalgte organet har fått delegert myndighet til å behandle disse søknadene). Dette vil ikke være å overprøve politiske prioriteringer i forskriftens forstand.

2.2.2 Kontrollutvalgets rolle i fastsettelsen av budsjettet for kontrollarbeidet

Departementet foreslår å videreføre bestemmelsen i kontrollutvalgsforskriften § 18 første ledd, se forslag til § 3. I dagens forskrift benyttes både uttrykket "kontroll- og tilsynsarbeidet" og uttrykket "kontroll- og revisjonsarbeidet", se § 18 første ledd henholdsvis første og andre punktum. Det var ikke en tilsiktet realitetsforskjell mellom disse to uttrykkene da gjeldende forskrift ble fastsatt. Selv om departementet ikke er kjent med at den språklige forskjellen har skapt problemer i forbindelse med anvendelsen av bestemmelsen, mener departementet det må ryddes opp i denne begrepsforskjellen. Departementet mener det er dekkende å bruke uttrykket "kontrollarbeidet". I dette inngår da utgifter til kontrollutvalget, kontrollutvalgssekretariatet og revisjonen.

Departementet foreslår også å erstatte uttrykket "budsjetttramme" i kontrollutvalgsforskriften § 18 første ledd med "årsbudsjett" i forslag til § 3, men det er kun ment som en språklig presisering.

I forslaget er det også tatt inn en henvisning til kommuneloven (2018) § 14-3 tredje ledd, som er en saksbehandlingsregel for behandlingen av årsbudsjettet i kommunen. Forslaget til forskriftsbestemmelse utfyller altså kommuneloven på dette punktet, og ved å ta inn denne henvisningen sikrer departementet at kontrollutvalgets forslag følger med både i kommuner som er styrt etter formannskapsmodellen og kommuner som er styrt etter parlamentarismemodellen.

Departementet foreslår å ikke videreføre bestemmelsen i kontrollutvalgsforskriften § 18 andre ledd, som sier at der kommunen eller fylkeskommunen har en egen revisjon avgir revisjonen innstilling til kontrollutvalget om budsjett for revisjonen. Departementet mener det er prinsipielt betenkelig at revisjonen skal gis en direkte *innstillingsrett* i forskriften. Dette bør det være opp til kommunestyret å avgjøre når det behandler delegeringsreglementet. Departementet viser også til at gjeldende bestemmelse er en særordning som kun gjelder der kommunen har en egen revisjon. Departementet mener at forskriften bare bør inneholde

slike særordninger der hvor det er et særlig behov for det, og kan ikke se at slikt behov finnes i dette tilfellet.

2.2.3 Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon

Departementet foreslår å videreføre bestemmelsen om kontrollutvalgets påse-ansvar. Departementet ønsker å løfte fram kontrollutvalgets overordnede oppgave om å holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet. Denne oppgaven framgår av forslaget til ny § 2 første ledd, og er en videreføring av gjeldende rett.

§ 2 vil ellers utfylle kommuneloven (2018) § 23-2 a), som slår fast at kontrollutvalget skal påse at kommunens regnskaper blir revidert på en betryggende måte, ved at departementet foreslår å føye til *årsberetning* i bestemmelsen, se forslaget til § 2 første ledd bokstav a.

Ellers inneholder forslaget utfyllende bestemmelser om kontrollutvalgets påse-ansvar. Disse retter seg mot de oppgavene som revisor skal gjøre etter kommuneloven (2018) §§ 24-5 til 24-9. Departementet mener denne forskriftsbestemmelsen er med på å sikre at kontrollutvalget foretar de nødvendige handlingene for å kunne oppfylle sitt påse-ansvar.

I § 2 første ledd bokstav b videreføres ansvaret for å påse at regnskapsrevisjonen utføres i samsvar med lov og forskrift, og kontrollutvalgets instruks eller avtaler med revisor.

Departementet foreslår å fjerne "god kommunal revisjonsskikk" fra oppramsingen over hva kontrollutvalget skal påse at regnskapsrevisjonen utføres i samsvar med. Dette er ikke ment som en endring av gjeldende rett. Etter kommuneloven (2018) § 24-2 andre ledd er det uansett klart at god kommunal revisjonsskikk gjelder. Departementet antar derfor at det er overflødig å nevne dette i forskriftsbestemmelsen.

I § 2 første ledd bokstav c er det tatt inn en ny bestemmelse sammenliknet med dagens forskrifter. Bestemmelsen sier at kontrollutvalget også skal påse at regnskapsrevisjonen blir utført av revisor som oppfyller kvalifikasjonskravene i kapittel 2 og kravene til uavhengighet i kapittel 3. Det kan argumenteres med at dette følger implisitt av plikten til å påse at regnskaper og årsberetninger blir revidert på en betryggende måte i første ledd bokstav a. Departementet mener likevel at dette er en såpass viktig del av kontrollutvalgets kontroll med revisjonen at denne påse-plikten uttrykkelig bør forskriftsfestes. Departementet viser også til at etter kapittel 3 skal revisjonen avgi en skriftlig egenvurdering om revisjonens uavhengighet til kontrollutvalget. Dette er med på å legge til rette for at kontrollutvalget kan oppfylle påse-plikten.

Etter forslaget § 2 andre ledd første punktum skal kontrollutvalget påse at nærmere bestemte forhold som regnskapsrevisor påpeker, blir rettet opp eller fulgt opp. Dette er en utvidelse av gjeldende bestemmelse, siden den kun handler om forhold i årsregnskapet. For det første vil bestemmelsen gjelde for *nummererte brev*, jf. kommuneloven (2018) § 24-7. For det andre vil den gjelde for *revisjonsberetningen*, jf. § 24-8 (som i dag). For det tredje vil bestemmelsen gjelde når revisor påpeker forhold på bakgrunn av *forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen*, jf. § 24-9. Departementet viser til at forhold som blir rapportert etter de

nevnte bestemmelsene i kommuneloven, er av en viss alvorlighetsgrad. Dette tilsier at forholdene blir rettet opp eller fulgt opp, og at kontrollutvalget påser at dette skjer.

Departementet presiserer at kontrollutvalgets påse-ansvar kommer i tillegg til revisors eget ansvar for å følge opp feil.

Som oftest vil det være kommunedirektøren som har ansvaret for å rette opp eller følge opp de påpekningene som revisor gjort, men dette gjelder ikke ubetinget. Dersom for eksempel forholdet retter seg mot et kommunalt foretak, vil det være daglig leder i foretaket som har dette ansvaret. Departementet mener derfor det ikke er hensiktsmessig å presisere i ordlyden hvem som har ansvaret for å rette opp eller følge opp. Departementet legger til grunn at det vil følge av revisors påpekning.

Siden forholdene som revisor rapporterer etter kommuneloven (2018) §§ 24-7 til 24-9 er av en viss alvorlighetsgrad, er det viktig at kommunestyret får rapport om eventuelle forhold som ikke blir rettet eller fulgt opp. Departementet foreslår derfor i § 2 andre ledd andre punktum at kontrollutvalget skal rapportere om slike forhold som ikke er blitt rettet opp eller fulgt opp.

2.2.4 Kontrollutvalgets rapportering om forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller

Departementet foreslår en bestemmelse som sier at kontrollutvalget skal rapportere til kommunestyret om gjennomførte forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller, og resultatet av disse, se forslag til § 4. Departementet mener det samme følger av kommuneloven (2018) § 23-5, som sier at kontrollutvalget skal rapportere resultatene av sitt arbeid til kommunestyret. Departementet mener likevel det er et visst behov for å tydeliggjøre at alle forvaltningsrevisjonsrapporter og eierskapskontroller skal legges fram for kommunestyret. Etter hva departementet har inntrykk av, er ikke dette konsekvent gjennomført i dag. Betydningen av forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller og hvilken læring man kan utlede av dem, tilsier at alle rapportene sendes videre fra kontrollutvalget til kommunestyret.

Departementet viser også til kommuneloven (2018) § 30-7, som handler om samordning mellom statlig tilsynsvirksomhet og kommuner. Statlige tilsynsmyndigheter skal i sin planlegging, prioritering og gjennomføring av tilsyn blant annet ta hensyn til relevante forvaltningsrevisjonsrapporter. Det er derfor viktig at disse legges fram for kommunestyret som det øverste organet i kommunen.

2.2.5 Kontrollutvalgets oppfølging av kommunestyrets eller fylkestingets vedtak om revisjoner og eierskapskontroller

Oppfølging av merknader fra regnskapsrevisor

Kontrollutvalget skal etter kommuneloven (2018) § 23-2 første ledd bokstav e) påse at vedtak som kommunestyret treffer ved behandlingen av revisjonsrapporter, blir fulgt opp.

Forslaget til § 5 gjentar delvis lovbestemmelsen ved å pålegge kontrollutvalget en plikt til å påse at vedtak fra kommunestyret blir fulgt opp. Dette er et unntak fra strukturen i forskriften ellers, hvor departementet ikke foreslår å forskriftsfeste bestemmelser som allerede følger av loven. Grunnen til dette unntaket er å få en helhetlig forskriftsbestemmelse. Departementet

foreslår nemlig også å videreføre at kontrollutvalget skal rapportere til kommunestyret om vedtaket er fulgt. Rapportering er en naturlig følge av påse-plikten.

Kontrollutvalget må derfor følge med på hvordan kommunedirektøren, eller eventuelt andre som er adressat for vedtaket, følger opp det vedtaket som kommunestyret treffer på grunnlag av regnskapsrevisors merknader. Når det gjelder oppfølging på grunnlag av nummererte brev, viser departementet til kommuneloven (2018) § 24-7 fjerde ledd. Denne bestemmelsen sier at revisor skal gi en årlig skriftlig oppsummering til kontrollutvalget om forhold som er tatt opp i nummererte brev, men som ikke er rettet opp eller tilstrekkelig fulgt opp. Denne oppsummeringen vil være til støtte for kontrollutvalget når det skal rapportere videre til kommunestyret. Departementet antar at kontrollutvalget også ellers må kunne la seg bistå både av revisjonen og kontrollutvalgssekretariatet i kartleggingen av hvordan kommunestyrets vedtak er fulgt opp.

Dagens kontrollutvalgsforskrift § 8 andre ledd første punktum fastsetter at kontrollutvalget skal rapportere om *tidligere saker* som etter utvalgets mening ikke er blitt fulgt opp på en tilfredsstillende måte. Departementet foreslår ikke å ta denne setningen inn i forslaget til ny forskrift. Dette er ikke ment som en endring av gjeldende rett. Departementet mener imidlertid at plikten til å rapportere om disse sakene allerede ligger i plikten til å "rapportere til kommunestyret eller fylkestinget om vedtaket er fulgt". Dagens bestemmelse har derfor karakter av dobbeltregulering. Dette er bakgrunnen for at departementet ikke viderefører § 8 andre ledd første punktum i ordlyden i ny forskriftsbestemmelse.

Den samme plikten til å påse og eventuelt rapportere vil kontrollutvalget også ha når det gjelder forvaltningsrevisjonsrapporter og eierskapskontroller.

Det er en naturlig oppfølgingsoppgave for kontrollutvalget å rapportere tilbake til kommunestyret om hvordan kommunestyrets vedtak er blitt fulgt opp. Kommunestyret bør ha stor interesse i en slik rapportering. Rapporteringen skal inneholde både saker som er fulgt opp på en tilfredsstillende måte og saker som ikke er fulgt opp på en tilfredsstillende måte.

2.2.6 Innkalling til møte i kontrollutvalget

Kommuneloven (2018) har regler om innkalling og saksliste til møter i folkevalgte organer, se § 11-3. Disse reglene gjelder også for kontrollutvalget. Dermed vil det i den nye forskriften bare være behov for regler som utfyller denne lovbestemmelsen.

Departementet ønsker å videreføre den delen av dagens bestemmelse som sier at også ordfører og oppdragsansvarlig(e) revisor(er) skal innkalles til møter i kontrollutvalget. Dette er en naturlig forlengelse av kommuneloven (2018) § 6-1 tredje ledd, som sier at ordføreren har møte- og talerett i kontrollutvalget. Departementet ser ikke bort ifra at det allerede av loven § 6-1 tredje ledd følger en plikt til å innkalle ordføreren, men ved å bestemme dette uttrykkelig i forskriften, vil det ikke være noen tvil om dette. Den samme vurderingen gjør departementet også for oppdragsansvarlig revisor, som har møte- og talerett med hjemmel i kommuneloven (2018) § 24-3.

Departementet foreslår derfor for ordens skyld å videreføre bestemmelsen om at ordfører og oppdragsansvarlige revisor(er) skal innkalles til møte i kontrollutvalget, se forslag til § 6.

Kapittel 3. Krav ved egen revisjon, valg og bytte av revisor og uttalelsesrett ved forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

3.1 Gjeldende rett

3.1.1 Ansettelse, suspensjon, oppsigelse og avskjedigelse av revisor

Det følger av kontrollutvalgsforskriften § 17 første ledd at der det er en egen revisjon i kommunen, avgir kontrollutvalget innstilling til kommunestyret om saker om ansettelse, suspensjon, oppsigelse og avskjed av ansvarlig revisor. I andre ledd bestemmes det at kontrollutvalget foretar ansettelse, oppsigelse og avskjedigelse av revisjonens øvrige personale når dette ikke er delegert til revisor.

3.1.2 Revisjonsplikt, valg av regnskapsrevisor og kvalifikasjonskrav

Revisjonsforskriften § 2 første ledd første punktum sier at kommunestyret skal påse at kommunens og kommunalt foretaks årsregnskap blir revidert. Det følger videre av § 2 første ledd andre punktum at det skal velges én revisor for revisjon av kommunens årsregnskap. Revisjon av kommunale foretaks årsregnskap kan foretas av annen revisor enn den som er valgt for revisjon av kommunens årsregnskap, jf. tredje punktum.

Revisjonsforskriften § 11 stiller krav til utdanning og praksis for både oppdragsansvarlig regnskapsrevisor og oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor. Disse bestemmelsene er hjemlet i dagens kommunelov § 78 nr. 8.

Oppdragsansvarlig regnskapsrevisor skal ha bestått eksamen til bachelor i revisjon eller høyere revisoreksamen (master i revisjon) iht. Finanstilsynets krav til registrert og statsautorisert revisor, og i tillegg ha tre års praksis fra regnskapsrevisjon.

Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor skal ha minimum tre års utdanning fra universitet/høyskole.

3.1.3 Utpeking av oppdragsansvarlig regnskapsrevisor, oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor og revisor for eierskapskontroll

Det følger av revisjonsforskriften § 2 andre ledd andre punktum at der en interkommunal revisjonsenhet eller et revisjonsselskap er valgt, skal revisjonsenheten eller selskapet utpeke en oppdragsansvarlig regnskapsrevisor for hvert oppdrag. Det samme gjelder ved forvaltningsrevisjon, jf. revisjonsforskriften § 6 andre ledd.

Etter gjeldende rett er ikke selskapskontroll (eierskapskontroll) definert som en revisjonsoppgave. Den kan altså utføres av andre enn revisor. Det er derfor heller ingen bestemmelser som innebærer at det må utpekes en oppdragsansvarlig revisor for eierskapskontroll.

3.1.4 Krav ved bytte av regnskapsrevisor

Revisjonsforskriften § 17 pålegger ny og forrige revisor enkelte plikter i forbindelse med en overgang av et revisjonsoppdrag. Bestemmelsen er skrevet etter mønster av revisorloven § 7-2. Den nye revisoren skal be om en uttalelse fra den forrige revisoren om hvorvidt det foreligger forhold som tilsier at den nye revisoren ikke bør påta seg oppdraget. Den forrige revisoren skal begrunne sin fratrede.

§ 17 andre ledd bestemmer videre at den forrige revisoren skal uten hinder av taushetsplikten gi opplysninger og dokumentasjon om sitt revisoroppdrag når den nye revisoren ber om det og dette kan ha betydning for den fremtidige revisjonen. Dersom en revisor påtar seg oppdraget i strid med den forrige revisors råd, skal begrunnelse for dette dokumenteres, jf. § 17 tredje ledd.

3.1.5 Regnskapsrevisors rett til å si fra seg et oppdrag

Etter revisjonsforskriften § 16 har revisor som har fått et revisjonsoppdrag etter en anbudsrunde rett til, under visse vilkår, å si fra seg sitt oppdrag. Bestemmelsen bygger på revisorloven § 7-1. I merknaden til revisjonsforskriften § 16 er det presisert at bestemmelsen også omfatter tilfeller hvor en interkommunal enhet er valgt som revisor etter anbudsrunde.

Retten til å si fra seg sitt oppdrag inntreffer når revisor under sitt arbeid har avdekket og påpekt vesentlige brudd på lov og forskrifter som den revisjonspliktige er underlagt, og den revisjonspliktige ikke iverksetter nødvendige tiltak for å rette på forholdene.

Ellers har revisor bare rett til ensidig å si fra seg oppdraget dersom revisor ikke gis mulighet til å oppfylle sine plikter etter lov eller forskrift, eller det foreligger andre særlige grunner.

Revisor skal gi den revisjonspliktige rimelig forhåndsvarsel før vedkommende sier fra seg oppdraget som revisor.

3.1.6 Overføring av revisjonsoppdrag ved sammenslutning og omorganisering av revisors virksomhet

I revisjonsforskriften § 18 er det tatt inn en hjemmel for en forenklet prosedyre for tilfeller hvor revisjonsselskaper slår seg sammen eller omorganiseres, og når en personlig drevet revisjonsvirksomhet blir opptatt i et revisjonsselskap. I disse tilfellene vil revisjonsoppdragene fortsette i det sammensluttete selskapet, eller i det selskapet som har tatt opp i seg et personlig drevet revisjonsvirksomhet. Det er presisert i bestemmelsen at denne adgangen til overføring av revisjonsoppdrag ikke medfører noen innskrenkninger i oppdragsgiverens adgang til å bytte revisor.

3.1.7 Uttalellesrett ved forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Det følger av revisjonsforskriften § 8 andre ledd at administrasjonssjefen skal gis anledning til å gi uttrykk for sitt syn på de forholdene som framgår av forvaltningsrevisjonsrapporten. Disse kommentarene skal framgå av rapporten. Styret og daglig leder skal gis tilsvarende anledning der et kommunalt foretak er gjenstand for forvaltningsrevisjon.

Etter kontrollutvalgsforskriften § 15 første ledd skal selskap som er omfattet av selskapskontrollen, og den som utøver kommunens eierfunksjon, alltid gis anledning til å gi uttrykk for sitt syn på de forholdene som omtales i selskapskontrollrapporten. Eventuelle kommentarer skal fremgå av rapporten.

3.2 Departementets forslag

3.2.1 Ansettelse, suspensjon, oppsigelse og avskjedigelse av revisor

Departementet foreslår å videreføre kontrollutvalgsforskriften § 17 første ledd, som handler om saker om ansettelse osv. av ansvarlig revisor og saker om ansettelse osv. av revisjonens øvrige personale, se forslag til § 7. Departementet foreslår likevel å erstatte uttrykket "ansvarlig revisor" med "revisjonens leder". Etter hva departementet erfarer kan det herske noe uklarhet om uttrykket "ansvarlig revisor". Departementet vil slå fast at det er lederen av revisjonen som er omfattet av forslaget til § 7. Dette er altså den samme personen som kommunestyret skal velge i medhold av kommuneloven (2018) § 24-1 andre ledd.

Kommunestyret velger altså lederen av revisjonen. Når det gjelder utpeking av oppdragsansvarlige revisorer for det enkelte oppdrag, har kommunestyret ingen rolle i dette.

Siden det allerede følger av loven at det er kommunestyret som ansetter revisor (altså revisjonens leder) på grunnlag av innstilling fra kontrollutvalget, synes det å være prinsipielt riktig at den samme framgangsmåten benyttes også ved suspensjon, oppsigelse og avskjed. Dette er alvorlige arbeidsrettslige virkemidler hvor det er viktig at kontrollutvalget får mulighet til å innstille, og hvor det er kommunestyret som har myndigheten til å treffe beslutningen.

Når det gjelder revisjonens øvrige personale, vil det være argumenter som taler for å videreføre dagens ordning hvor det er kontrollutvalget som har myndigheten til å foreta de nevnte beslutningene, suspensjon, oppsigelse og avskjed. Kontrollutvalget har blant annet ansvar for å påse at kommunens regnskaper blir revidert på betryggende måte. Det kan tale for at kontrollutvalget derfor også bør ha myndighet til å ansette osv. revisjonens øvrige personale.

På den andre siden kan det hevdes at det er lederen av revisjonen som bør ha denne myndigheten. Han eller hun er øverste ansvarlige for arbeidet i revisjonen, og bør av den grunn også selv kunne rå over den nevnte myndigheten. Til sammenlikning viser departementet her til kommuneloven (2018) § 13-1 sjuende ledd, som gir kommunedirektøren det løpende ansvaret for den enkelte ansatte i kommunen, inkludert myndigheten til å foreta ansettelse, oppsigelse osv. Som begrunnelse for denne bestemmelsen, er det blant annet pekt på at kommunedirektørens ansvar for administrasjonen tilsier at kommunedirektøren også har ansvaret for de som er ansatt i administrasjonen og for at de rette personene blir ansatt, se Prop. 46 L (2017–2018) side 63.

Departementet mener at det sistnevnte hensynet bør tillegges avgjørende vekt. Det betyr at departementet i forslaget til § 7 andre punktum foreslår å endre gjeldende rett slik at det blir lederen av revisjonen som får myndighet til å ansette osv. revisjonens øvrige personale.

3.2.2 Revisjonsplikt, valg av regnskapsrevisor og kvalifikasjonskrav

Departementet ønsker å slå fast i forskriften at kommunens årsregnskaper og årsberetninger skal revideres. Dette er til dels en videreføring av gjeldende revisjonsforskrift § 2 første ledd første punktum, men *årsberetning* er nå særskilt nevnt, se forslag til § 8 første ledd. Dette klargjør revisjonsplikten, men er i realiteten en videreføring av gjeldende rett.

Departementet foreslår også å videreføre gjeldende revisjonsforskrift § 2 første ledd andre punktum om at det skal velges én revisor for revisjonen av kommunens årsregnskap. Også her foreslår departementet å gjøre endringer i ordlyden for å presisere innholdet. For det første presiseres det at det er kommunestyret som velger hvem dette skal være. For det andre presiseres det at valget også inkluderer den som skal revidere årsberetningen, se forslag til § 8 andre ledd.

Departementet foreslår ikke å videreføre gjeldende revisjonsforskrift § 2 første ledd tredje punktum om at det kan velges en annen revisor enn den som reviderer kommunens øvrige årsregnskaper og årsberetninger, til å revidere årsregnskapet til kommunalt foretak. Dette er ikke ment å endre gjeldende rett, men at man har dette valget følger av forslaget til § 8 andre ledd, som sier at kommunestyret skal velge regnskapsrevisor for hver av kommunens årsregnskaper og årsberetninger.

Det er på det rene at det fortsatt er behov for å stille krav til utdanning og praksis for oppdragsansvarlig revisor. Hjemmelen for denne bestemmelsen er kommuneloven (2018) § 24-2.

For oppdragsansvarlig regnskapsrevisor foreslår departementet å videreføre gjeldende krav, se forslag til § 8 tredje ledd. Det er likevel gjort noen endringer i ordlyden.

Når det gjelder kravet til utdanning for oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor, foreslår departementet at dette ikke videreføres. Departementet mener på generelt grunnlag at det i stor grad bør være opp til kommunene selv å vurdere hvilken kompetanse de trenger for å løse sine oppgaver og oppfylle pliktene som er stilt til dem i lov og forskrift. Dette taler som et generelt utgangspunkt mot å stille krav til utdanning og praksis. I tillegg mener departementet at det ikke er innlysende hvilke krav som eventuelt burde vært stilt. I motsetning til ved regnskapsrevisjon, hvor det finnes en egen utdanning, finnes det ingen egen treffende utdanning for dem som utføre forvaltningsrevisjon. Et generelt krav som dagens forskrift stiller, kan departementet vanskelig se for seg at faktisk sørger for en rett kompetanse hos de det gjelder.

I forslaget til § 8 fjerde ledd er det tatt inn en ny bestemmelse sammenliknet med gjeldende rett. Bakgrunnen for denne bestemmelsen er kommuneloven (2018) kapittel 18 og 19, som inneholder bestemmelser om henholdsvis interkommunalt politisk råd og kommunalt oppgavefelleskap.

Det følger av kommuneloven (2018) § 24-1 fjerde ledd at representantskapet i interkommunalt politisk råd og i kommunalt oppgavefelleskap velger regnskapsrevisor hvis ikke noe annet er fastsatt i samarbeidsavtalen. Departementet foreslår at denne

lovbestemmelsen også kommer til uttrykk i forslaget til § 8 fjerde ledd. Som utgangspunkt ser departementet ikke behov for å gjenta lovbestemmelser i forskriften, men mener det er behov for å gjøre et unntak i dette tilfellet, siden forslaget til § 8 delvis handler om *kommunestyrets* myndighet til å velge regnskapsrevisor. For å unngå eventuelle misforståelser og for sammenhengens skyld, er det derfor hensiktsmessig å gjenta denne lovbestemmelsen i forskriften.

I kommuneloven (2018) § 14-8 er det gjort unntak for plikten til å utarbeide årsregnskap og årsberetning for nærmere bestemte interkommunale politiske råd og kommunale oppgavefellesskap. I disse tilfellene vil inntektene og utgiftene til det interkommunale samarbeidet inngå i kontorkommunens årsregnskap og årsberetning. Da er det svært nærliggende at det er kommunens regnskapsrevisor som foretar revisjonen, som en del av revisjonen av kommunens årsregnskap. Departementet kan ikke se noe behov for at representantskapet velger en egen revisor i disse tilfellene hvor det ikke utarbeides eget årsregnskap og egen årsberetning.

3.2.3 Utpeking av oppdragsansvarlig regnskapsrevisor, oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor og revisor for eierskapskontroll

Departementet foreslår å videreføre bestemmelsene om at det skal utpekes en oppdragsansvarlig regnskapsrevisor og oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor for hvert oppdrag, se forslag til § 9. Ordlyden er endret sammenliknet med gjeldende forskrift. Dette er for å få fram at denne utpekingen skal gjøres også der hvor kommunen har egne ansatte revisorer. Utpekingen gjelder ved hvert enkelt revisjonsoppdrag.

I tillegg er det i forslaget en ny bestemmelse, som sier at det også skal utpekes en oppdragsansvarlig revisor ved hvert oppdrag om eierskapskontroll. Dette er en naturlig følge av at eierskapskontroll er blitt en revisjonsoppgave etter den nye kommuneloven.

Ved å innføre krav om utpeking av oppdragsansvarlig revisor også ved eierskapskontroll, gis det en helhetlig og sammenhengende regulering i forskriften av spørsmålet om når ansvarlig revisor skal utpekes.

Departementet presiserer at det fortsatt vil være adgang til å velge en annen revisor for å utføre forvaltningsrevisjon enn den som er valgt som regnskapsrevisor.

3.2.4 Krav ved bytte av regnskapsrevisor

Forslaget til § 10 første ledd er en videreføring av revisjonsforskriften § 17 første og tredje ledd, med enkelte språklige endringer.

§ 10 andre ledd er en videreføring av revisjonsforskriften § 9 andre ledd.

Forslaget til § 10 tredje ledd er i det vesentlige en videreføring av revisjonsforskriften § 17 andre ledd, men her foreslår departementet en realitetsendring. Departementets utgangspunkt er at den forrige revisoren skal gi opplysninger og dokumentasjon hvis dette kan ha betydning for den framtidige revisjonen. Slike opplysninger og dokumentasjon kan gis uten hinder av taushetsplikt. Departementet går ikke inn for å oppstille noe vilkår i denne

bestemmelsen om at den nye revisoren ber om opplysninger, og derfor foreslår departementet å fjerne dette vilkåret. Departementet mener det sentrale hensynet er å sørge for at den nye revisoren får opplysninger som har betydning for den framtidige revisjonen. Det kan etter omstendighetene være tilfeldig om den nye revisoren spør om dette, og det er derfor vanskelig å se at dette bør være et vilkår i bestemmelsen.

3.2.5 Regnskapsrevisors rett til å si fra seg et oppdrag

Departementet foreslår å videreføre regnskapsrevisors rett til å si fra seg sitt oppdrag, se forslag til § 11. Det er gjort enkelte strukturelle og språklige endringer i forslaget, men disse endrer ikke realiteten i bestemmelsen.

3.2.6 Overføring av revisjonsoppdrag ved sammenslutning og omorganisering av revisors virksomhet

Departementet foreslår å videreføre den forenklede prosedyren ved overføring av revisjonsoppdrag ved sammenslutning og omorganisering, se forslag til § 12. Også i denne bestemmelsen er det gjort enkelte språklige endringer, som ikke endrer realiteten.

3.2.7 Uttalellesrett ved forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Departementet foreslår at revisor skal sende utkast til forvaltningsrevisjonsrapport til uttalelse til kommunedirektøren, kommunerådet eller fylkesrådet, se forslag til § 13 første ledd. Dette er en videreføring av gjeldende rett, og bygger også på kommuneloven § 23-5.

Uttalellesretten knytter seg til forhold administrasjonen har helt eller delvis ansvar for. Det betyr for eksempel at selv om det er et kommunalt foretak som er gjenstand for forvaltningsrevisjon, kan kommunedirektøren tenkes å ha uttalellesrett hvis en del av forvaltningsrevisjonen berører samhandlingen mellom foretaket og administrasjonen.

Når det gjelder kommunale foretak, foreslår departementet i det vesentlige å videreføre også deres uttalellesrett til forvaltningsrevisjonsrapporter, se forslag til § 13 andre ledd.

Departementet foreslår likevel ikke videreføre at det er "styret og daglig leder" som har rett til å gi kommentarer. I forslaget vises de kun til "det kommunale foretaket". Det betyr at myndigheten i utgangspunktet ligger hos styret i foretaket, som kan delegere denne til daglig leder. Etter forslaget vil ikke begge disse ha uttalellesrett samtidig. Departementet mener det er tilstrekkelig og mest ryddig at det kommer én uttalelse fra foretaket.

Departementet foreslår å utvide bestemmelsen, slik at også aksjeselskap og interkommunalt selskap skal få uttalellesrett der hvor selskapet er gjenstand for forvaltningsrevisjon.

Hensynet til å opplyse saken best mulig og hensynet til kontradiksjon, tilsier en slik rett.

Etter § 13 tredje ledd skal revisor sende utkast til rapport om eierskapskontroll til uttalelse til selskapet som er omfattet av eierskapskontrollen og den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierfunksjon.

Kommentarene skal framgå av de respektive rapportene, jf. § 13 fjerde ledd.

4. Krav til revisor og revisors medarbeidere

4.1 Gjeldende rett

4.1.1 Krav til revisors uavhengighet

Kommuneloven (1992) § 79 har en lengre bestemmelse om revisors uavhengighet. Den retter seg blant annet mot tilknytning til den reviderte virksomheten som det kan tenkes at revisor eller hans eller hennes nærstående kan ha. I bestemmelsen er det tatt inn hva som menes med "nærstående".

Bestemmelsen slår også fast at ansettelse som revisor i kommunen eller fylkeskommunen, eller i en interkommunal samarbeidsordning, ikke i seg selv medfører at revisoren mangler nødvendig uavhengighet og objektivitet.

Kommuneloven (2018) har en mye knappere bestemmelse, idet den i § 23-3 bare slår fast at revisor skal være uavhengig.

I revisjonsforskriften 13 er det tatt inn nærmere krav til revisors uavhengighet. Reglene i forskriften er hjemlet i dagens kommunelov § 78 nr. 8. Bestemmelsen lyder:

Den som foretar revisjon etter denne forskrift kan ikke inneha andre stillinger hos kommunen eller fylkeskommunen eller i virksomhet som den kommunen eller fylkeskommunen deltar i ved siden av revisoroppdraget.

Den som foretar revisjon kan ikke være medlem av styrende organer i virksomhet som kommunen eller fylkeskommunen deltar i.

Den som foretar revisjon kan ikke delta i, eller ha funksjoner i annen virksomhet når dette kan føre til at vedkommendes interesser kommer i konflikt med interessene til oppdragsgiverne eller på annen måte er egnet til å svekke tilliten til den som foretar revisjon.

Etter revisjonsforskriften § 14 er det også forbud mot at den som foretar revisjon utfører rådgivingstjenester for kommunen dersom dette er egnet til å påvirke eller reise tvil om revisors uavhengighet.

4.1.2 Krav til egenvurdering av uavhengighet

Revisjonsforskriften § 15 første ledd bestemmer at oppdragsansvarlig revisor hvert år, og ellers ved behov, skal avgi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet til kontrollutvalget. § 15 andre ledd bestemmer at en skriftlig egenvurdering om oppdragsansvarlig revisors uavhengighet skal følge alle tilbud om revisjon.

4.1.3 Taushetsplikten for revisor og revisor medarbeidere

Taushetsplikt for revisors medarbeidere

Ifølge revisjonsforskriften § 22 gjelder revisors taushetsplikt etter kommuneloven tilsvarende for revisors medarbeidere.

Unntak fra taushetsplikten

Det er gjort enkelte unntak for revisors taushetsplikt i revisjonsforskriften § 21, som lyder:

Uten hinder av revisors taushetsplikt kan oppdragsansvarlig revisor avgi forklaring og fremlegge dokumentasjon vedrørende revisjonsoppdrag eller andre tjenester til politiet når det er åpnet etterforskning i straffesak. Revisor kan videre underrette politiet dersom det i forbindelse med revisjonsoppdrag eller andre tjenester fremkommer forhold som gir grunn til mistanke om at det er foretatt en straffbar handling.

Uten hinder av revisors taushetsplikt kan revisor gi opplysninger til skatteetaten om en persons forbindelse med kommunen eller fylkeskommunen, der det er nødvendig for å fremme skatteetatens kontroll oppgaver etter lov, forskrift eller instruks.

Revisors taushetsplikt er ikke til hinder for at kontrollører engasjert av bransjeorganisasjoner kan foreta kontroll av utførelsen av revisjonen, herunder av skriftlig dokumentasjon.

4.1.4 Krav til dokumentasjon av revisors virksomhet

Dokumentasjon av revisjonen

Revisjonsforskriften § 9 gir regler for dokumentasjon av revisjonens utførelse. Det følger av første ledd i denne bestemmelsen at revisor skal dokumentere hvordan revisjonen er gjennomført, samt resultatet av revisjonen, på en måte som er tilstrekkelig til å kunne underbygge og etterprøve revisors konklusjoner. Videre følger det at forhold som tilsier at det kan foreligge misligheter eller feil, skal dokumenteres særskilt med angivelse av hva revisor har foretatt seg i den anledning.

I § 9 tredje ledd bestemmes det at ved utføring av rådgivning og andre tjenester for revisjonspliktig skal revisor kunne dokumentere oppdragets art, omfang og eventuell anbefaling.

Oppbevaring

I revisjonsforskriften § 10 første ledd er det bestemt at revisor skal oppbevare dokumentasjon, nummererte brev og annen korrespondanse etter revisjonsforskriften på en ordnet og betryggende måte i minst 10 år. Det samme gjelder korrespondanse i tilknytning til rådgivning.

§ 10 andre ledd sier at originaldokument av papir kan erstattes av kopi i annet medium. I så fall skal papiroriginalen oppbevares på en velordnet måte i 3 år og 6 måneder etter slutten av regnskapsåret som dokumentet gjelder. Dokumentasjon som lagres elektronisk, skal oppbevares og gjengis i standard dataformat.

4.2 Departementets forslag

4.2.1 Krav til revisors uavhengighet

Departementet mener det er behov for å videreføre gjeldende rett når det gjelder krav til revisors uavhengighet. Forskriftsbestemmelsene vil være hjemlet i kommuneloven (2018) § 24-4. Departementet vil imidlertid regulere uavhengigheten i flere bestemmelser enn i dag. Dette for å gi et mer oversiktlig regelverk.

I forslaget til § 14 første ledd foreslår departementet å forskriftsfeste regelen som i dag følger av kommuneloven § 79 første ledd andre punktum. Departementet mener denne regelen er en grunnleggende del av reguleringen av uavhengighet.

Forslaget til § 14 andre ledd slår fortsatt fast at ansettelse som revisor i kommunen eller fylkeskommunen, eller i en interkommunal samarbeidsordning, ikke i seg selv medfører at revisoren mangler nødvendig uavhengighet og objektivitet.

Departementet presiserer ellers at bestemmelsene i forskriftskapittel 3 omfatter både oppdragsansvarlig revisor og øvrige revisjonsmedarbeidere. Dette er en videreføring av gjeldende rett, men er viktig at er klart.

4.2.2 Grenser for revisors tilknytning til den reviderte virksomheten

I forslaget til § 15 har departementet tatt inn bestemmelsen som i dag følger av kommuneloven (1992) § 79 første ledd første punktum, jf. andre ledd. Det er gjort enkelte strukturelle og språklige endringer, men disse endrer ikke innholdet i bestemmelsen. Departementet foreslår også å endre overskriften. Selv om innholdet for så vidt handler om uavhengighet, er det særlig tilknytning til den reviderte virksomheten og dens betydning for uavhengigheten som reguleres i denne bestemmelsen.

4.2.3 Grenser for hvilke stillinger, verv og tjenester som revisor kan ha

Forslaget til § 16 bokstav a til c er i det vesentlige en videreføring av revisjonsforskriften § 13. I dagens forskrift har bestemmelsen overskriften "Spesielle krav til uavhengighet". Departementet mener "Grenser for hvilke stillinger, verv og tjenester som revisor kan ha" gir en bedre beskrivelse av innholdet i bestemmelsen.

I forslaget til § 16 første ledd bokstav c videreføres forbudet mot at revisor kan være medlem av styrende organer som kommunen deltar i eller er eier av. Departementet foreslår likevel å innføre et unntak fra dette forbudet. Etter forslaget skal ikke forbudet gjelde interkommunale revisjonssamarbeid som er organisert som interkommunale selskaper etter IKS-loven eller samvirkeforetak etter samvirkeoven.

Forslaget til § 16 bokstav e–f er en videreføring av revisjonsforskriften § 14.

4.2.4 Krav til egenvurdering av uavhengighet

I forslaget til forskrift § 17 første ledd fremkommer det at den som utfører revisjon eller annen kontroll for en kommune skal løpende vurdere sin uavhengighet. Også her er "annen kontroll" tatt inn i forskriftsteksten. Det bør stilles like krav til dem som utfører revisjon og til dem som utfører annen kontroll. Hensynet til tillit, legitimitet og omdømme gjør seg gjeldende også for dem som utfører andre kontrolloppdrag. I mange relasjoner er det ingen grunn til å skille mellom de som utfører revisjon og de som utfører annen kontroll.

Departementet foreslår under en viss tvil å videreføre plikten til å levere en erklæring om uavhengighet til kontrollutvalget, se forslaget til § 17 andre ledd. Det som taler for en slik bestemmelse er at det vil uttrykkelig framgå at revisjonen har vurdert sin uavhengighet til den revisjonspliktige. Det kan også tenkes at kravene til uavhengighet i større grad vil bli

etterlevd hvis det også finnes en slik dokumentasjonsbestemmelse. På den andre siden vil en slik dokumentasjonsbestemmelse også kunne få karakter av å bli en mindre relevant pliktbestemmelse, som i praksis betyr lite. Departementet ber særskilt om høringsinstansenes syn på dette spørsmålet.

Dagens revisjonsforskrift pålegger den oppdragsansvarlige revisoren plikten til å levere erklæringen, og den skal gjelde bare sin egen uavhengighet. I forslaget til ny bestemmelse er plikten lagt til "revisjonen". Dette betyr at det er daglig leder av en kommunerevisjon eller et interkommunalt samarbeid, eller den oppdragsansvarlige revisoren i et privat revisjonsselskap som skal levere den. I tillegg er bestemmelsen utvidet i den forstand at erklæringen skal gjelde alle revisors medarbeidere som er involvert i revisjonsoppdraget for kommunen.

4.2.5 Taushetsplikten for revisor og revisor medarbeidere

Taushetsplikt for revisors medarbeidere

Departementet foreslår å videreføre at revisors taushetsplikt også skal gjelde for revisors medarbeidere, se forslag til § 18 første ledd. Det er neppe grunn til å ha forskjellige bestemmelser for revisor og revisors medarbeidere i denne sammenhengen.

Unntak fra taushetsplikten

I dagens revisjonsforskrift er det tatt inn enkelte begrensninger i revisors taushetsplikt. Departementet foreslår å videreføre denne bestemmelsen, se forslag til § 18 andre til fjerde ledd, men mener det er språklig mer presist å kalle dette for *unntak* fra taushetsplikten, istedenfor *begrensninger*.

Departementet er opptatt av at unntaket fra taushetsplikten er enkel å forstå. Det er også viktig at unntaket er relevant og at det er reelt behov for unntaket. Departementet ber derfor særskilt om høringsinstansenes syn på dette forslaget.

Det er gjort enkelte språklige endringer i forslaget. Når det gjelder unntaket som retter seg mot å gi opplysninger til skatteetaten, er henvisningen til at skatteetatens kontrollopgaver skjer etter *lov, forskrift eller instruks* tatt bort. Dette er bare en språklig forenkling av bestemmelsen, siden det må være klart nok at disse kontrollopgavene må ha et tilstrekkelig rettslig grunnlag.

4.2.5 Krav til dokumentasjon av revisors virksomhet

Dokumentasjon av revisjonens utførelse

Departementet ser behov for å videreføre bestemmelsen om dokumentasjon av revisjonen, se forslag til § 19. Noen språklige endringer er gjort, men de endrer ikke realiteten. Med "revisjonen" menes alle former for revisjon; regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll.

Oppbevaring

Departementet foreslår en kortere og forenklet bestemmelse om oppbevaring, se forslag til § 19 tredje ledd. Der sies det at revisor skal oppbevare dokumentasjonen på en ordnet og betryggende måte i minst 10 år. Dette er en videreføring av gjeldende rett, selv om ordlyden

er mindre omfangsrik. Kravet til oppbevaring innebærer også at dokumentasjonen må kunne leses eller hentes ut hvis det skulle være behov for det. Dette er en nokså selvsagt del av en bestemmelse om oppbevaring, så departementet mener det ikke er behov for eksplisitt å si dette i forskriften.

Departementet er kjent med at i revisorlovutvalgets forslag til ny revisorlov er det foreslått at oppbevaringsplikten skal være 5 år, jf. NOU 2017: 15. Selv om departementet foreslår å videreføre 10-årsregelen, slik gjeldende rett etter revisorloven også er, vil departementet følge med på den videre oppfølgingen av NOU 2017: 15.

Når det gjelder særregelen i revisjonsforskriften § 10 andre ledd om oppbevaring i "annet medium", bærer den etter departementets vurdering preg av å være foreldet. Departementet mener det ikke er behov for en slik særregel. Det innebærer at kravet til oppbevaring slik det fremkommer av forslaget til § 19 tredje ledd, gjelder for alle typer oppbevaring. Oppbevaringen skal altså være "ordnet og betryggende", både når oppbevaringen skjer i papirform og når den skjer elektronisk. Den nye regelen skal være teknologinøytral.

5. Omtale av enkelte bestemmelser som foreslås opphevet av andre grunner enn at de er lovfestet.

Kontrollutvalgsforskriften § 5 andre ledd bestemmer at dersom kommunen har egen ansatt revisor, kan kontrollutvalget be om adgang til revisjonens arbeidsdokumenter og kreve opplysninger av revisjonen. Departementet har ikke foreslått å videreføre denne bestemmelsen. Bestemmelsen gjelder dersom kommunen har egen ansatt revisor. Departementet er skeptisk til at bestemmelser i forskriften kun skal gjelde enkelte revisjonsordninger. Slike særbestemmelser må i så tilfelle være godt begrunnet. Departementet kan i utgangspunktet ikke se at denne bestemmelsen er godt begrunnet eller ivaretar et særlig behov. Departementet viser ellers til at kontrollutvalgets innsynsrett hos kommunen er regulert i kommuneloven (2018). Denne bestemmelsen hjemler også innsyn hos den kommunalt ansatte revisoren, og er sannsynligvis tilstrekkelig for kontrollutvalgets behov for innsyn hos denne.

Kontrollutvalgsforskriften § 15 første ledd første punktum bestemmer at kontrollutvalget selv fastsetter hvordan utført selskapskontroll skal rapporteres til utvalget, herunder hvilket innhold slik rapport skal ha. Siden eierskapskontroll blir en definert revisjonsoppgave, mener departementet at revisor også må ha innflytelse på hvordan rapporteringen skjer, blant annet på grunnlag av god kommunal revisjonsskikk. Kontrollutvalget vil likevel innenfor disse rammene – som bestiller – øve innflytelse på hvordan rapporteringen skal skje. Bestemmelsen om at kontrollutvalget skal kunne fastsette hvilket innhold rapporten skal ha, er ikke ønskelig å videreføre. Som bestiller vil kontrollutvalget selvsagt ha innflytelse på hvilket type innhold rapporten skal ha. En slik bestemmelse vil likevel kunne tenkes å være i strid med revisors ansvar for det konkrete innholdet i rapporten.

Kontrollutvalgsforskriften § 18 andre ledd bestemmer at der kommunen har en egen revisjon, avgir revisjonen innstilling til kontrollutvalget om budsjett for revisjonen. Departementet kan

ikke se at det er behov for en slik særregel for kommuner med egen revisjon. Det er også prinsipielt noe betenkelig å gi revisor innstillingsrett til et folkevalgt organ. Departementet regner med det vil være kontakt mellom kontrollutvalget og revisjonen (uansett revisjonsordning) i forbindelse med utarbeidelse av budsjettet uten at dette er særskilt forskriftsregulert.

Revisjonsforskriften § 12 stiller enkelte krav tilandel mv. til revisor. Disse kravene består i a) å ha ført en hederlig andel, b) være i stand til å oppfylle sine forpliktelser og c) være myndig. Departementet mener disse kravene er lite relevante å stille i forskriften. Etter loven skal revisor ha god andel. Departementet antar at dette er et tilstrekkelig regelkrav, og mener i utgangspunktet at de nærmere vurderingene av revisors egnethet kan gjøres av den som skal ansette revisor eller tildele revisoroppdrag.

Departementet vil likevel be høringsinstansene særskilt vurdere forslaget om å oppheve bestemmelsene som er omtalt i dette kapitlet.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget til ny forskrift innebærer i begrenset grad nye regler, og i enda mindre grad regler som pålegger kommunene nye oppgaver eller plikter. I det alt vesentlige er forslaget til ny forskrift videreføring av gjeldende rett. Det vil derfor ikke være behov for at kommunene bruker ressurser av betydning på å sette seg inn i den nye forskriften. Departementet legger etter dette til grunn at forslaget ikke medfører økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning for kommunene.

7. Merknader til de enkelte bestemmelsene i forskriftsforslaget

Til § 1 Begrensning av kontrollutvalgets myndighet.

Kontrollutvalgets ansvar og myndighet følger av kommuneloven § 23-2. Den regulerer hva kontrollutvalget *skal* gjøre. Kontrollutvalget vil også kunne utføre annet kontrollarbeid, selv om det ikke følger som en skal-oppgave av loven.

Forskriften § 1 er en begrensning av kontrollutvalgets myndighet. Men heller ikke denne bestemmelsen kan lese som en utfømmende regulering av hvordan kontrollutvalgets myndighet er regulert.

Første ledd viderefører kontrollutvalgsforskriften § 4 andre ledd. Det ligger ikke til kontrollutvalget å overprøve politiske prioriteringer eller å vurdere den politiske hensiktsmessigheten av vedtak som er truffet av folkevalgte organer eller andre kommunale organer.

Det presiseres likevel at kontrollutvalgets virksomhet vil kunne innebære for eksempel kritikk av vedtak truffet av folkevalgte organer eller virkninger av slike vedtak, og at dette ikke vil være i strid med denne bestemmelsen. For eksempel vil en forvaltningsrevisjon av kommunens praksis i behandlingen av byggesøknader kunne innebære en vurdering av hvordan et folkevalgt organ har behandlet disse søknadene (hvis det folkevalgte organet har

fått delegert myndighet til å behandle disse søknadene). Dette vil ikke være å overprøve politiske prioriteringer i forskriftens forstand.

Til § 2 Kontrollutvalgets rolle i fastsettelsen av budsjettet for kontrollarbeidet

Bestemmelsen viderefører kontrollutvalgsforskriften § 18 første ledd, men med enkelte språklige endringer. Det er kontrollutvalget som skal utarbeide forslag til budsjett for kontrollarbeidet i kommunen eller fylkeskommunen. I uttrykket kontrollarbeidet inngår da utgifter til kontrollutvalget, kontrollutvalgssekretariatet og revisjonen. Kontrollutvalgets forslag skal følge innstillingen om årsbudsjett, som går til kommunestyret eller fylkestinget.

Henvisningen til kommuneloven § 14-3 tredje ledd sikrer at kontrollutvalgets forslag følger med innstillingen både i kommuner som er styrt etter formannskapsmodellen og kommuner som er styrt etter parlamentarismemodellen.

At forslaget skal følge innstillingen betyr også at kommunedirektøren ikke har adgang til å gjøre endringer i dette forslaget underveis i prosessen.

Til § 3 Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon

Første ledd bokstav a og b er en videreføring av kontrollutvalgsforskriften § 6, og utfyller kommuneloven (2018) § 23-2 a) om at kontrollutvalget skal påse at regnskapene blir betryggende revidert, ved også å ta inn årsberetninger. Første ledd bokstav c er ny sammenliknet dagens forskriftstekst.

Andre ledd er en delvis videreføring av kontrollutvalgsforskriften § 8, men den er også en utvidelse siden § 8 kun handler om forhold i årsregnskapet. Bestemmelsen nevner eksplisitt forhold som regnskapsrevisor påpeker etter kommuneloven § 24-7 til § 24-9.

Kontrollutvalgets påse-ansvar kommer i tillegg til revisors eget ansvar for å følge opp feil.

Bestemmelsen angir ikke direkte hvem som har ansvaret for at forholdene som påpekes, blir rettet opp eller fulgt opp. Dette vil i det vesentlige framgå av revisors påpekninger.

Dersom forholdene ikke blir rettet opp, pålegger bestemmelsen kontrollutvalget en plikt til å rapportere dette til kommunestyret.

Til § 4 Kontrollutvalgets rapportering om forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller

Bestemmelsen tydeliggjør at kontrollutvalget skal rapportere til kommunestyret eller fylkestinget om alle gjennomførte forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller og resultatet av dem.

Til § 5 Kontrollutvalgets oppfølging av kommunestyrets eller fylkestingets vedtak om revisjoner og eierskapskontroller

Andre ledd fastsetter en plikt for kontrollutvalget til å påse at vedtak om revisjoner og eierskapskontroller som kommunestyret eller fylkestinget fastsetter, blir fulgt. Hvordan vedtakene blir fulgt må kontrollutvalget rapportere til kommunestyret eller fylkestinget om.

Til § 6 Innkalling til møte i kontrollutvalget

Bestemmelsen presiserer at også ordfører eller fylkesordfører og oppdragsansvarlige revisorer skal få innkalling til kontrollutvalgets møter.

Til § 7 Ansettelse, suspensjon, oppsigelse og avskjedigelse av revisor

Første ledd viderefører kontrollutvalgsforskriften § 17 første ledd. Etter bestemmelsen skal kontrollutvalget der det er en egen revisjon i kommunen avgi innstilling til kommunestyret eller fylkestinget i saker om ansettelse, suspensjon, oppsigelse og avskjed av revisjonens leder. Revisjonens leder er den samme personen som kommunestyret skal velge i medhold av kommuneloven (2018) § 24-1 andre ledd.

Andre ledd er noe endret sammenliknet med kontrollutvalgsforskriften § 17 andre ledd. Etter bestemmelsen legger forskriften myndigheten til å foreta ansettelse, suspensjon, oppsigelse og avskjed av revisjonens øvrige personale, direkte til revisjonens leder. Det innebærer at kontrollutvalget ikke vil ha noen myndighet i slike saker.

Til § 8 revisjonsplikt, valg av regnskapsrevisor og kvalifikasjonskrav

Første ledd er i det vesentlige en videreføring av revisjonsforskriften § 2. Nytt i bestemmelsen er at også årsberetning er særskilt nevnt. Det er også gjort noen språklige presiseringer.

I *andre ledd* er det presisert at det er *kommunestyret* som velger hvem som skal være regnskapsrevisor. Det er også presisert at det er den samme revisoren som da får i oppgave å revidere årsberetningen.

Tredje ledd stiller kvalifikasjonskrav til oppdragsansvarlig regnskapsrevisor. Dette er en videreføring av gjeldende krav.

Fjerde ledd er en ny bestemmelse, og er tatt inn først og fremst av pedagogiske grunner. Den skal få tydelig fram at det er representantskapet i interkommunalt politisk råd og kommunalt oppgavefellesskap som velger regnskapsrevisor, altså ikke kommunestyret.

Til § 9 Utpeking av oppdragsansvarlig regnskapsrevisor, oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor og oppdragsansvarlig revisor for eierskapskontroll

Bestemmelsen er i det vesentlige en videreføring av gjeldende rett, men den er utvidet til å gjelde også der hvor kommunen har egne ansatte revisorer. Utpekingen gjelder ved hvert enkelt revisjonsoppdrag. Det presiseres at det fortsatt vil være adgang til å velge en annen revisor til forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroll enn den som er valgt som regnskapsrevisor.

Til § 10 Krav ved bytte av regnskapsrevisor

Første ledd er en videreføring av revisjonsforskriften § 17 første og tredje ledd, med enkelte språklige endringer.

Andre ledd er en videreføring av revisjonsforskriften § 9 andre ledd.

Tredje ledd pålegger den den forrige regnskapsrevisoren uten hinder av taushetsplikten å gi opplysninger og dokumentasjon om revisjonsoppdraget til den nye revisoren, hvis det kan ha betydning for den framtidige revisjonen.

Til § 11 Regnskapsrevisors rett til å si fra seg et oppdrag

Bestemmelsen er en videreføring av revisjonsforskriften § 16. Den bygger på revisorloven § 7-1. Revisorloven § 7-1 vil derfor ha relevans for tolkningen av forskriften § 11.

Når det gjelder "særlig grunn" i bokstav c, vises det særlig til *Norsk Lovkommentar* av Bror Petter Gulden. I note 201 gis det eksempler på hva som kan være en "særlig grunn".

Til § 12 Overføring av revisjonsoppdrag ved sammenslutning og omorganisering av revisors virksomhet

Bestemmelsen er en videreføring av revisjonsforskriften § 18. Det presiseres at med "revisjonsselskaper" menes også interkommunale samarbeid selv om de ikke er organisert som et selskap.

Til § 13 Uttalellesrett ved forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Bestemmelsen er i det vesentlige en videreføring av gjeldende regler. Se høringsnotatet pkt. 3.2.7. for enkelte presiseringer.

Etter *andre ledd* skal revisor sende utkast til forvaltningsrevisjonsrapport til uttalelse til aksjeselskapet eller interkommunale selskapet som er gjenstand for forvaltningsrevisjon. Dette er nytt.

Til § 14 Krav til revisors uavhengighet

Første ledd er en videreføring av kommuneloven (1992) § 79 første ledd andre punktum. Bestemmelsen bygger på revisorloven § 4-1. Revisorloven § 4-1 vil derfor ha relevans for tolkningen av § 14 første ledd.

Andre ledd slår fortsatt fast at ansettelse som revisor i kommunen eller fylkeskommunen, eller i en interkommunal samarbeidsordning, ikke i seg selv medfører at revisoren mangler nødvendig uavhengighet og objektivitet.

Departementet presiserer ellers at bestemmelsene i forskriftskapittel 3 omfatter både oppdragsansvarlig revisor og øvrige revisjonsmedarbeidere. Dette er en videreføring av gjeldende rett, men er viktig at er klart.

Til § 15 Grenser for revisors tilknytning til den reviderte virksomheten

Bestemmelsen er en videreføring av kommuneloven (1992) § 79 første ledd første punktum, jf. andre ledd.

Til § 16 Grenser for hvilke stillinger, verv og tjenester som revisor kan ha

Bokstav a til d er i det vesentlige en videreføring av revisjonsforskriften § 13.

I *bokstav c* videreføres forbudet mot at revisor kan være medlem av styrende organer som kommunen deltar i eller er eier av. Forbudet gjelder imidlertid ikke interkommunale revisjonssamarbeid som er organisert som interkommunale selskaper etter IKS-loven eller samvirkeforetak etter samvirkeoven.

Bokstav e til f er en videreføring av revisjonsforskriften § 14.

Til § 17 Krav til egenvurdering av uavhengighet

Første ledd er en videreføring av revisjonsforskriften § 15 første ledd første punktum.

Andre ledd er en videreføring av revisjonsforskriften § 15 første ledd andre punktum, men er endret slik at det er "revisjonen" som skal avgi egenvurderingen. Dette betyr at det er daglig leder av en kommunerevisjon eller et interkommunalt samarbeid, eller den oppdragsansvarlige revisoren i et privat revisjonsselskap som skal levere den. I tillegg er bestemmelsen utvidet i den forstand at erklæringen skal gjelde alle revisors medarbeidere som er involvert i revisjonsoppdraget for kommunen.

Tredje ledd er en videreføring av revisjonsforskriften § 15 andre ledd, men også den er endret slik at det er "revisjonens" uavhengighet som skal vurderes.

Til § 18 Unntak fra taushetsplikten for revisor og revisors medarbeidere

Første ledd er en videreføring av revisjonsforskriften § 22.

Andre ledd er en videreføring av revisjonsforskriften § 21.

Til § 19 Krav til dokumentasjon av revisors virksomhet

Bestemmelsen er en videreføring av revisjonsforskriften § 10.

8. Forslag til forskrift

Utkast til forskrift om kontrollutvalg og revisjon

Fastsatt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet xx.yy 2019 med hjemmel i kommuneloven §§ 23-2, 24-2 og 24-4.

Kapittel 1. Kontrollutvalgets oppgaver mv.

§ 1 Begrensning av kontrollutvalgets myndighet

Kontrollutvalget kan ikke overprøve politiske prioriteringer som er foretatt av kommunens eller fylkeskommunens folkevalgte organer eller andre kommunale organer.

§ 2 Kontrollutvalgets rolle i fastsettelsen av budsjettet for kontrollarbeidet

Kontrollutvalget utarbeider forslag til budsjett for kontrollarbeidet i kommunen eller fylkeskommunen. Forslaget skal følge innstillingen om årsbudsjettet etter kommuneloven § 14-3 tredje ledd til kommunestyret eller fylkestinget.

§ 3 Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon

Kontrollutvalget skal holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at

- a) kommunens eller fylkeskommunens årsregnskaper og årsberetninger blir revidert på en betryggende måte
- b) regnskapsrevisjonen utføres i samsvar med lov, forskrift og kontrollutvalgets instruksjer og avtaler med revisor
- c) regnskapsrevisjonen blir utført av revisorer som oppfyller kravene i kapittel 2 og 3.

Kontrollutvalget skal påse at regnskapsrevisorens påpekinger etter kommuneloven §§ 24-7 til 24-9 blir rettet eller fulgt opp. Hvis påpekingene ikke blir rettet eller fulgt opp, skal kontrollutvalget rapportere det til kommunestyret eller fylkestinget.

§ 4 Kontrollutvalgets rapportering om forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller

Kontrollutvalget skal rapportere til kommunestyret eller fylkestinget om gjennomførte forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller og resultatet av dem.

§ 5 Kontrollutvalgets oppfølging av kommunestyrets eller fylkestingets vedtak om revisjoner og eierskapskontroller

Kontrollutvalget skal påse at kommunestyrets eller fylkestingets vedtak om regnskapsrevisjoner, forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller blir fulgt opp og skal rapportere til kommunestyret eller fylkestinget om vedtaket er fulgt opp.

§ 6 Innkalling til møte i kontrollutvalget

Innkalling til møte i kontrollutvalget skal sendes til utvalgets medlemmer, ordfører eller fylkesordfører og kommunens eller fylkeskommunens oppdragsansvarlige revisorer.

Kapittel 2. Krav ved egen revisjon, valg og bytte av revisor og uttalelsesrett ved forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

§ 7 Ansettelse, suspensjon, oppsigelse og avskjedigelse av revisor

Når kommunen eller fylkeskommunen har egen revisjon er det kommunestyret eller fylkestinget selv som ansetter, suspenderer, sier opp og avskjediger revisjonens leder. Kontrollutvalget innstiller i slike saker. Revisjonens leder ansetter, suspenderer, sier opp og avskjediger revisjonens øvrige ansatte.

§ 8 Revisjonsplikt, valg av regnskapsrevisor og kvalifikasjonskrav

Kommunens og fylkeskommunens årsregnskaper og årsberetninger skal revideres.

Kommunestyret og fylkestinget velger hvem som skal være regnskapsrevisor for hver av kommunens eller fylkeskommunens årsregnskaper og årsberetninger.

Den oppdragsansvarlige for revisjonen av årsregnskap og årsberetning etter kommuneloven, skal ha en bachelor- eller mastergrad i regnskap og revisjon i samsvar med Finanstilsynets krav til registrert og statsautorisert revisor gitt med hjemmel i revisorloven, og i tillegg ha tre års praksis fra regnskapsrevisjon.

Representantskapet skal velge regnskapsrevisor når et interkommunalt politisk råd eller et kommunalt oppgavefellesskap etter kommuneloven § 14-8 første ledd utarbeider eget årsregnskap og egen årsberetning og hvis ikke noe annet er fastsatt i samarbeidsavtalen.

§ 9 Utpeking av oppdragsansvarlig regnskapsrevisor, oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor og oppdragsansvarlig revisor for eierskapskontroll

Det skal utpekes en oppdragsansvarlig revisor for hvert regnskapsrevisjonsoppdrag, hvert forvaltningsrevisjonsoppdrag og hvert oppdrag om eierskapskontroll.

§ 10 Krav ved bytte av regnskapsrevisor

Før en revisor tar på seg ansvaret for å revidere et årsregnskap og en årsberetning etter kommuneloven, skal revisoren be om en uttalelse fra den reviderte virksomhetens forrige revisor om det foreligger forhold som tilsier at en ny revisor ikke bør ta på seg oppdraget. Den forrige revisoren skal uten ugrunnet opphold opplyse skriftlig til den nye revisoren om begrunnelsen for sin fratrede.

Hvis en revisor sier fra seg et oppdrag og fraråder en annen revisor å ta på seg oppdraget, skal revisor dokumentere begrunnelsen for å fratre og for rådet. Også den nye revisoren skal dokumentere sin begrunnelse for å ta på seg oppdraget i strid med den tidligere revisorens råd.

Hvis det kan ha betydning for den framtidige revisjonen, skal den forrige regnskapsrevisoren uten hinder av taushetsplikten gi opplysninger og dokumentasjon om revisjonsoppdraget til den nye revisoren.

§ 11 Regnskapsrevisors rett til å si fra seg et oppdrag

Når en kommune eller fylkeskommune deltar i et interkommunalt revisjonssamarbeid eller har inngått avtale med en annen regnskapsrevisor, har regnskapsrevisoren rett til å si fra seg oppdraget hvis

- a) revisoren har avdekket og påpekt vesentlige brudd på lov eller forskrift som den reviderte virksomheten er underlagt, og virksomheten ikke iverksetter tiltak som er nødvendige for å rette opp forholdene
- b) revisoren ikke gis mulighet til å oppfylle sine plikter etter lov eller forskrift
- c) det foreligger andre særlige grunner.

Revisoren skal varsle den reviderte virksomheten, om at han sier fra seg oppdraget, i god nok tid til at virksomheten kan innrette seg.

§ 12 Overføring av revisjonsoppdrag ved sammenslutning og omorganisering av revisors virksomhet

Hvis flere revisjonsselskaper slår seg sammen, viderefører det nye selskapet de revisjonsoppdragene som selskapene hadde før sammenslutningen. Det samme gjelder ved selskapsrettslig omorganisering av et revisjonsselskap og når en personlig drevet revisjonsvirksomhet tas opp i et revisjonsselskap.

Overføring av revisjonsoppdrag etter første ledd begrenser ikke oppdragsgiverens adgang til å bytte revisor.

Et selskap eller en person som nevnt i første ledd skal uten ugrunnet opphold gi skriftlig melding til oppdragsgiveren om sammenslutning, omorganisering eller opptak.

§ 13 Uttalelsesrett ved forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Revisor skal sende utkast til forvaltningsrevisjonsrapport til uttalelse til kommunedirektøren, kommunerådet eller fylkesrådet.

Revisor skal sende utkast til forvaltningsrevisjonsrapport til uttalelse til det kommunale foretaket, det fylkeskommunale foretaket, aksjeselskapet eller interkommunale selskapet som er gjenstand for forvaltningsrevisjon.

Revisor skal sende utkast til rapport om eierskapskontroll til uttalelse til selskapet som er omfattet av eierskapskontrollen og den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierfunksjon.

Kommentarene skal fremgå av rapporten.

Kapittel 3. Krav til revisor og revisors medarbeidere

§ 14 Krav til revisors uavhengighet

Revisor kan ikke utføre revisjon eller annen kontroll for kommunen eller fylkeskommunen hvis det foreligger særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til revisorens uavhengighet og objektivitet.

Ansettelse som revisor i kommunen eller fylkeskommunen eller i en interkommunal samarbeidsordning medfører ikke i seg selv at revisoren mangler nødvendig uavhengighet og objektivitet.

§ 15 Grenser for revisors tilknytning til den reviderte virksomheten

Revisor kan ikke utføre revisjon eller annen kontroll for kommunen eller fylkeskommunen hvis revisoren eller revisorens nærstående har en tilknytning til den reviderte eller kontrollerte virksomheten eller virksomhetens ansatte eller tillitsmenn, som er egnet til å svekke revisorens uavhengighet og objektivitet.

Som nærstående etter første ledd regnes

- a) revisorens ektefelle eller samboer og deres søsken
- b) revisorens slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje
- c) revisorens søsken og deres ektefeller eller samboere.

§ 16 Grenser for hvilke stillinger, verv og tjenester som revisor kan ha

Revisor kan ikke

- a) ha andre stillinger i kommunen eller fylkeskommunen
- b) ha andre stillinger i en virksomhet som kommunen eller fylkeskommunen deltar i eller er eier av
- c) være medlem av styrende organer i en virksomhet som kommunen eller fylkeskommunen deltar i eller er eier av. Dette gjelder ikke hvis virksomheten utfører revisjon og er organisert som et interkommunalt selskap eller samvirkeforetak
- d) delta i eller ha funksjoner i en annen virksomhet, hvis det kan føre til at revisorens interesser kommer i konflikt med interessene til kommunen eller fylkeskommunen eller på annen måte er egnet til å svekke tilliten til revisoren
- e) utføre rådgivningstjenester eller andre tjenester for kommunen eller fylkeskommunen, hvis dette er egnet til å svekke revisorens uavhengighet og objektivitet
- f) yte tjenester som hører inn under den reviderte virksomhetens egne ledelses- og kontrolloppgaver
- g) opptre som fullmektig for den reviderte virksomheten, unntatt ved bistand i skattesaker etter domstolsloven § 218.

§ 17 Krav til egenvurdering av uavhengighet

Den som utfører revisjon eller annen kontroll for en kommune eller fylkeskommune, skal løpende vurdere sin uavhengighet.

Revisjonen skal hvert år, og ellers ved behov, gi en skriftlig egenvurdering til kontrollutvalget om revisjonens uavhengighet.

En skriftlig egenvurdering om revisjonens uavhengighet skal følge alle tilbud om revisjon.

§ 18 Unntak fra taushetsplikten for revisor og revisors medarbeidere

Revisors taushetsplikt etter kommuneloven § 24-2 femte ledd gjelder også revisors medarbeidere.

Hvis det i forbindelse med et revisjonsoppdrag eller annen kontroll framkommer forhold som gir grunn til mistanke om at det er begått en straffbar handling, kan revisor og revisors medarbeidere underrette politiet uten hinder av taushetsplikten. Hvis det er åpnet etterforskning i en straffesak, kan revisor og revisors medarbeidere uten hinder av taushetsplikten avgi forklaring og framlegge dokumentasjon til politiet om revisjonsoppdrag eller annen kontroll.

Hvis det er nødvendig for at skatteetaten skal kunne utføre sine kontrollopgaver, kan revisor og revisors medarbeidere uten hinder av taushetsplikten, gi opplysninger til skatteetaten om en persons forbindelse med kommunen eller fylkeskommunen.

Taushetsplikten er ikke til hinder for at kontrollører som er engasjert av bransjeorganisasjoner, kan kontrollere hvordan revisjonen er utført.

§ 19 Krav til dokumentasjon av revisors virksomhet

Revisor skal dokumentere hvordan revisjonen er gjennomført og resultatet av revisjonen. Dokumentasjonen skal kunne underbygge og gi grunnlag for å etterprøve revisors konklusjoner. Forhold som tilsier at det kan foreligge misligheter eller feil, skal dokumenteres særskilt med angivelse av hva revisor har foretatt seg.

Ved rådgivning og andre tjenester for den reviderte virksomheten, skal revisor dokumentere oppdragets art, omfang og en eventuell anbefaling.

Revisor skal oppbevare dokumentasjonen på en ordnet og betryggende måte i minst 10 år.

Kapittel 4. Ikrafttredelse og opphevinger

§ 20 Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft fra og med det konstituerende møtet i det enkelte kommunestyret og fylkestinget ved oppstart av valgperioden 2019-2023.

Fra samme tidspunkt oppheves

- a) forskrift 15. juni nr. 905 om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner
- b) forskrift 15. juni nr. 904 om revisjon i kommuner og fylkeskommuner mv.

Fra: Forum for Kontroll og Tilsyn (fkt@fkt.no)

Sendt: 06.02.2019 09:20:00

Til: Forum for Kontroll og Tilsyn

Kopi:

Emne: FKT - Høringsutkast - Veileder - Kontrollutvalgets påse-ansvar overfor regnskapsrevisor

Vedlegg: 01.02.19 - Høringsutkast - Kontrollutvalgets påse-ansvar overfor regnskapsrevisor.pdf

Til FKTs medlemmer og andre

FKT sender med dette på høring forslag til veileder **«Kontrollutvalgets påse-ansvar overfor regnskapsrevisor»**.

Den som venter på noe godt, venter ikke forgjeves, heter det.

Vi håper på mange gode innspill fra dere slik at veilederen kan bli et godt redskap. Innspill kan sendes til FKT - individuelt eller samlet fra kontrollutvalget eller sekretariatet. Mottakerne av denne e-posten er kontrollutvalgsledere og ledere for sekretariatene. Vi ber om at veilederen blir videresendt til medlemmer i kontrollutvalgene og ansatte i sekretariatene.

Høringsfrist: 15. mars

Veilederen blir presentert på [Sekretariatskonferansen 26.-27. mars](#). Det er ikke for sent å melde seg på!!

Vi tar sikte på at veilederen er ferdig og kan publiseres i forbindelse med [Fagkonferansen i Kristiansand 4.-5 juni](#)

Vh Anne-Karin Femanger Pettersen

Generalsekretær

FORUM FOR KONTROLL OG TILSYN

Postboks 41 Sentrum, 0101 Oslo | E-post: fkt@fkt.no | Tlf.: 41471166

| www.fkt.no | www.twitter.com/@FKT_no www.facebook.com/FKT.no/

FKT - En møteplass for kommunale og fylkeskommunale kontrollutvalg og deres sekretariat

Veileder

Kontrollutvalgets påse-ansvar
overfor regnskapsrevisor

FORUM FOR KONTROLL OG TILSYN

Innhold

1. Innledning	3
1.1 Påse-ansvaret	3
1.2 Arbeidsgruppens mandat.....	3
2. Påse-ansvarets lovgrunnlag	3
2.1 Forarbeidene til kommuneloven	3
2.2 Påse-ansvaret i kommuneloven	4
2.3 Forskrift xx.yy 2019 nr nn om kontrollutvalg og revisjon.....	4
3. Påse-ansvaret i kontrollutvalget.....	5
3.1 Påse at regnskapet blir revidert på en betryggende måte.....	5
3.2 Holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet	6
3.3 Påse at revisjonsarbeidet foregår i samsvar med lov og forskrift, god kommunal revisjonsskikk (GKRS) og kontrollutvalgets avtaler og instruksjoner.....	7
3.4 Årshjulet i kontrollutvalget.....	7
4. Kontrollutvalgets rapportering til kommunestyret - årlig evaluering av revisor	9
Vedlegg 1 – Oppdragsavtalen/kontrakten	10
Vedlegg 2 – Åpenhetsrapporten.....	11
Vedlegg 3 – Utdrag av kommunelovens kapittel 14 «Økonomiforvaltning», kapittel 23 «Kontrollutvalgets virksomhet» og kapittel 24 «Revisjon»	12
Vedlegg 4 – Forskrift om kontrollutvalg og revisjon.....	18
Vedlegg 5 – Krav til revisors kompetanse	19
Vedlegg 6 – Eksempel på uavhengighetserklæring.....	20
Vedlegg 7 – Krav til revisjonsselskapenes kontrollsystem.....	22
Vedlegg 8 – Årlig evaluering av revisor.....	23
Vedlegg 9 – Engasjementsbrev	24
Vedlegg 10- Arbeidsgruppens sammensetting	25

1. Innledning

1.1 Påse-ansvaret

Kontrollutvalget påse-ansvar overfor revisor innebærer mer enn «å føre tilsyn med» i det det forutsettes at man ved avvik også igangsetter og følger opp tiltak for å bringe forholdet i orden. (Knut Løken, Kontroll, 1996)

Kontrollutvalgene utøver påse-ansvaret ulikt. Det kan skyldes at vi i dag mangler et verktøy som gir en konkret og systematisk tilnærming til påse-oppgavene. Med denne veilederen håper vi å kunne gi påse-ansvaret et operativt innhold.

FKT anbefaler at:

- Kontrollutvalget bør inngå en årlig oppdragsavtale med revisor, som definerer omfang, leveranse og kompetanse på oppdraget (Se [vedlegg 1](#)).
- Kontrollutvalget bør oppfordre revisor til å utarbeide en åpenhetsrapport (ref. [vedlegg 2](#)), slik NKRF også gjør overfor sine medlemmer.

1.2 Arbeidsgruppens mandat

Arbeidsgruppa skal utarbeide ein rettleiar for påsjå-ansvaret som kontrollutvalet har overfor revisor, som m.a. skildrar korleis:

- *Kontrollutvalet kan sjå til at kommunen har ei forsvarleg revisjonsordning*
- *Kontrollutvalet kan sjå til at rekneskapen vert revidert på ein trygg måte ved å vurdere korleis*
  - *Utvalet kan halde seg orientert om revisjonsarbeidet*
  - *Utvalet kan sjå til at revisjonsarbeidet vert gjennomført i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk*
  - *Revisjonen føregår i samsvar med kontrollutvalet sine avtalar med, eller instruksar til, revisor*

Rettleiaren skal vere utarbeidd som eit praktisk arbeidsverktøy som skal hjelpe kontrollutvala og sekretariata til å gjennomføre påsjå-ansvaret overfor revisor på ein god og trygg måte.

2. Påse-ansvarets lovgrunnlag

2.1 Forarbeidene til kommuneloven¹

I Prop. 46 L (2017-2018) «Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)» drøftes behovet for sertifiseringsordning og statlig tilsyn med revisjonsordningen i kommunesektoren. Departementet slutter seg i hovedsak til kommunelovutvalgets vurderinger om ikke å innføre lovbestemt sertifisering av kommunale revisorer og en statlig tilsynsordning. Lovutvalget begrunnet dette med at behovet for tillit til revisor i kommunal sektor til dels bygger på andre forhold enn i privat sektor. En sentral forskjell er at feil i et kommuneregnskap ikke vil ha de samme potensielle skadevirkningene som for næringslivet (konkursforbudet).²

¹ Prop. 46 L (2017-2018) «Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)»

² NOU 2016:4, kap. 26.4.4.2

I proposisjonen gir departementet tydelig uttrykk for at det hviler et stort ansvar på kommunestyret og kontrollutvalget for å sikre at revisjonsordningen er forsvarlig. Det er disse organene selv som må vurdere revisors kvalifikasjoner og revisors arbeid:

«Kommunens revisjon er en viktig del av kommunens egenkontroll som kommunestyret har ansvar for. Det er en del av det kommunale selvstyret at kommunestyret og kontrollutvalget påser at kommunens revisjon er tilfredsstillende. Kommunestyret og kontrollutvalget må derfor gjøre egne vurderinger av revisors kvalifikasjoner og kvaliteten på revisors arbeid, uavhengig av om det etableres en statlig sertifiserings- eller tilsynsordning.»³

2.2 Påse-ansvaret i kommuneloven

Stortinget vedtok kommuneloven 7. juni 2018. Påse-ansvaret overfor revisor er omtalt i § 23-2 «Kontrollutvalgets ansvar og myndighet»:

Kontrollutvalget skal påse at

- a) kommunens eller fylkeskommunens regnskaper blir revidert på en betryggende måte*
- b) det føres kontroll med at den økonomiske forvaltningen foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak (Ref [vedlegg 3](#))*

2.3 Forskrift xx.yy 2019 nr nn om kontrollutvalg og revisjon

Påse-ansvaret overfor revisor knyttet til regnskapsrevisjon er fastsatt i § 3 *Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon*:

Kontrollutvalget skal holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at

- a) kommunens eller fylkeskommunens årsregnskaper og årsberetninger blir revidert på en betryggende måte*
- b) regnskapsrevisjonen utføres i samsvar med lov, forskrift og kontrollutvalgets instruksjoner og avtaler med revisor*
- c) regnskapsrevisjonen blir utført av revisorer som oppfyller kravene i kapittel 2 og 3.*

Kontrollutvalget skal påse at regnskapsrevisorens påpekinger etter kommuneloven §§ 24-7 til 24-9 blir rettet eller fulgt opp. Hvis påpekingene ikke blir rettet eller fulgt opp, skal kontrollutvalget rapportere det til kommunestyret eller fylkestinget.

(Ref. [vedlegg 4](#))

---

³ Prop. 46 L (2017-2018) kap. 25.4.4

3. Påse-ansvaret i kontrollutvalget

Med utgangspunkt i (den nye) forskriftens § 3 har vi valgt å dele påse-ansvaret i tre:

Påse at årsregnskap blir revidert på en betryggende måte	Holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet	Påse at revisjonsarbeidet foregår i samsvar med
<ul style="list-style-type: none"> a) Kvalifikasjonskrav b) Vandel c) Uavhengighet d) Kvalitetskontrollsystemet i revisjonsforetaket	<p>Orientering i hht. fasene i revisjonsarbeidet</p> <ul style="list-style-type: none"> a) planleggingsfasen b) interimfasen c) årsoppgjørfasen d) etterlevelsekontroll	<ul style="list-style-type: none"> a) bestemmelser som følger av lov og forskrift, herunder kommunal revisjonsskikk (GKRS) b) kontrakt, instruks eller avtaler med revisor

Tabell 1: De tre søylene i påse-ansvaret til kontrollutvalget

3.1 Påse at regnskapet blir revidert på en betryggende måte

- a) **Kvalifikasjonskrav:** Sekretariatet innhenter egenerklæring om oppdragsansvarlig revisor tilfredsstiller kravet til utdanning, praksis og etterutdanning (ref. [vedlegg 5](#))
- b) **Vandel:** Sekretariatet innhenter egenerklæring om at revisor har innhentet vandelsattest fra sine ansatte.
- c) **Uavhengighet:** Sekretariatet innhenter egenerklæring fra oppdragsansvarlig revisor om uavhengighet (ref. [vedlegg 6](#)) og om hvilke rutiner revisor har for å sikre sin uavhengighet. Spørsmål som kan stilles er
  - om leveranse av andre tjenester enn revisjon, eksempelvis rådgiving, utgjør en trussel mot revisors uavhengighet,
  - og videre om revisjonsselskapet har regler for hvilke tjenesteleveranser det kan påta seg utenom revisjonsoppgavene og for individuelle og/eller samlede honorarbegrensninger.
  - Kontrollutvalget bør også kontrollere om kravet i oppdragsavtalen om rotasjon av oppdragsansvarlig revisor, etterfølges (ref. [vedlegg 1](#))
- d) **Kvalitetskontrollsystemet i revisjonsforetaket:** Sekretariatet innhenter beskrivelse fra revisor om hvilke retningslinjer og rutiner selskapet har etablert for internt kvalitetskontrollsystem (ref. [vedlegg 7](#)). Kontrollutvalget bør få vite hva kvalitetskontrollsystemene har avdekket og hva resultatene fra oppdragskontrollen og den interne overvåkingen viser. Sekretariatet innhenter ekstern kvalitetskontrollrapport, og vurderer merknadene. Kontrollutvalget ber revisor om å gjøre rede for hvordan merknadene er håndtert.

3.2 Holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet

- a) **Orientering fra planleggingsfasen:** Kontrollutvalget ber revisor orientere om revisjonsplanen med revisjonsstrategi og risiko- og vesentlighetsvurderinger. Orienteringen bør være skriftlig og minst beskrive:
- hvordan revisor fastsetter vesentlighetsnivå og de ressurser (bemanning og kvalifikasjoner) som skal brukes i gjennomføringen av revisjonen.
  - hvordan kommunen er oppdelt i virksomhetsområder, inntekts- og utgiftstyper.
  - vesentlige regnskapsprinsipp og de viktigste områdene der revisor gjør skjønnsmessige vurderinger. Revisor bør også orientere om status for sin oppfølging av fjorårets revisjon

- b) **Orientering fra interimfasen** (de første ni månedene i kalenderåret).

Kontrollutvalget ber om en skriftlig orientering som inneholder:

- status i forhold til revisjonsplanen
- beskrivelse av revisjonen av de ulike transaksjonsklassene,⁴ hvilke systemkontroller⁵ som er utført og resultatet av disse, inkludert anbefalinger til forbedringer i internkontroll og/eller økonomiforvaltning
- Orientering om prinsipielle regnskapsspørsmål⁶ som er observert, resultatet av vurderingene av disse, og om det foreligger uenigheter med administrasjonen
- revisors vurdering av mislighetsrisiko
- begrunnet redegjørelse for eventuelle endringer i revisjonsplanen

- c) **Orientering fra årsoppgjørphasen** i revisjonsberetning, årsoppgjørnotat og nummererte brev:

Kontrollutvalget ber om:

- Orientering om resultatet fra revisjonsarbeidet. Revisor bør gjøre rede for: kontrollen av regnskapsposter med skjønn/estimat og resultatene av disse, og vesentlige periodiseringer
- Revisors vurdering av kvaliteten i regnskapsprosessen/økonomiforvaltningen og av regnskaps- og rapporteringsprosessen
- Revisors vurdering av årsregnskapet, jf. kommuneloven § 14-6, inkludert opplysninger og presentasjon av notene i regnskapet (ref. [vedlegg 3](#))
- Revisor bør redegjøre for feil i regnskapet som ikke er korrigerte og begrunnelsen for at feilene ikke er rettet
- Revisors vurdering av opplysningene i endelig årsmelding sammenholdt med årsregnskapet

- d) **Orientering om etterlevelseskontroll.**

Kontrollutvalget ber om:

- en risiko- og vesentlighetsvurdering av om kommunens økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak,
- skriftlig uttalelse til kontrollutvalget om resultatet av revisors vurdering av om det foreligger brudd på lover, forskrifter eller vedtak, der bruddet er av vesentlig betydning for økonomiforvaltningen.

⁴ Transaksjonsklasser kan f. eks være lønn, innkjøp, salg, likvid og finans, og evt. underklasser av disse

⁵ Systemkontroll betyr å forvisse seg om at kommunen har systemer som sikrer at saker blir behandlet etter lov og vedtak

⁶ Et prinsipielt regnskapsspørsmål kan f. eks være kommunens metodikk for regnskapsføring

3.3 Påse at revisjonsarbeidet foregår i samsvar med lov og forskrift, god kommunal revisjonsskikk (GKRS) og kontrollutvalgets avtaler og instruksjer

a) Foregår revisjonsarbeidet i samsvar med lov, forskrift og GKRS?

Sekretariatet innhenter:

- Egenerklæring fra oppdragsansvarlig revisor om at revisjonsarbeidet har foregått i samsvar med lov, forskrift og GKRS.
- Administrasjonens vurdering av samspillet med revisor. Spørsmål som bør stilles til administrasjonen:
  - Har revisor overholdt sine frister?
  - Har revisor og administrasjon kommunisert om revisjonsplan, revisjonsgjennomføringen og sentrale utfordringer og risikoforhold, f. eks misligheter, korrupsjon, underslag og bevisst feilrapportering?
  - Hva er administrasjonens vurdering av revisors faglige styrke?
  - Har administrasjonen hatt tilgang på erfarne revisorer og relevant ekspertise?
  - Har revisor bedt om systematisk tilbakemelding på revisjonskompetansen?
  - Er revisor lydhør for tilbakemeldinger?
  - Har det vært vesentlig faglig uenighet på noen områder?
- Revisors vurdering av om gjennomføringen av revisjonen har vært hensiktsmessig. Vurderingen bør inneholde:
  - Revisors egenvurdering med eventuelle forbedringspunkt
  - Revisors vurdering av behov for justeringer i kommunens internkontroll som kan bidra til å forenkle revisjonsgjennomføringen
  - Hvordan daglig ledelse av revisjonsselskapet følger opp svakheter, feil og mangler m.v

b) Foregår revisjonsarbeidet i samsvar med kontrakt, avtaler og instruksjer?

Kontrollutvalget bør evaluere:

- Om revisjonsarbeidet er gjennomført i henhold til kontrakt, oppdragsavtale og revisjonsplan. Er det eventuelle krav/forventninger som bør tas inn i avtalen ved avtalefornyelse?
- Om revisjonsarbeidet er gjennomført i henhold eventuell åpenhetsrapport?
- Om revisjonsarbeidet er gjennomført i henhold til eventuelle instruksjer kontrollutvalget har gitt revisor?
- Om revisjonsgjennomføringen totalt sett virker betryggende?
- Om revisjonshonoraret er rimelig sett i lys av kommunens størrelse, kompleksitet og risiko?

3.4 Årshjulet i kontrollutvalget

Kontrollutvalget bør ha en plan for hvordan det skal påse at revisjonen utfører arbeidet. Det skaper forutsigbarhet for revisor og gir kontrollutvalgets medlemmer god oversikt over hva ansvaret for revisjonen innebærer.

Kontrollutvalgene har vanligvis minst fire møter, derfor foreslår vi et årshjul der aktiviteten er tilpasset dette antallet, men aktivitetene kan selvsagt spres over flere møter.

Årshjulet er lagt opp slik at det følger kalenderåret. Det kan justeres for å passe til kontrollutvalgets øvrige aktiviteter.

Kontrollutvalgsmøtene		
	Påse-ansvar	Kontrollhandling
Møte 1	betryggende revisjon	Kvalifikasjonskrav
	betryggende revisjon	Vandel
	betryggende revisjon	Uavhengighet
	betryggende revisjon	Oppdragsavtale /kontrakt (ved anbud)
	betryggende revisjon	Kvalitetskontrollsystemet
	løpende orientert	Plan for etterlevelseskontroll
	løpende orientert	Revisjonsberetning, årsoppgjørsmøte
Møte 2	løpende orientert	Nummererte brev
	Løpende orientert	Andre rapporter om regnskap, økonomiforvaltning og mislighetssaker
	løpende orientert	Åpenhetsrapport
	løpende orientert	Revisjonsstrategi
Møte 3	løpende orientert	Risiko- og vesentlighetsvurderinger knyttet til regnskap og økonomiforvaltning
	løpende orientert	Rapport fra etterlevelseskontroll
	løpende orientert	Oppdragsavtale (ved egenregi)
Møte 4	i tråd med lov & forskr	Egenerklæring fra oppdragsansvarlig revisor
	I tråd med lov og forskr.	Administrasjonens vurdering av samspill
	I tråd med lov og forskr.	Oppdragsansvarlig revisors vurdering av hensiktsmessig revisjon
	I tråd med lov og forskr.	Foregår revisjonsarbeidet i samsvar med kontrakt, avtaler og instruks

Tabell 2 Årshjulet i kontrollutvalget

4. Kontrollutvalgets rapportering til kommunestyret - årlig evaluering av revisor

Kontrollutvalget bør gi kommunestyret en tilbakemelding på hvordan påse-ansvaret er ivaretatt etter forskriftens § 4-1 (nye). En måte å gjøre dette på er å ta det inn i kontrollutvalgets årsmelding. Forslag til skjema til dette formålet er lagt til [vedlegg 8](#)

HØRINGSUTKAST

Vedlegg 1 – Oppdragsavtalen/kontrakten

Kontrollutvalget kan ikke begrense revisors plikter etter god kommunal revisjonsskikk. Derimot kan kontrollutvalget som bestiller likevel ha forventninger og krav til leveransen.

Relevante og presise krav, vil forenkle kontrollutvalgets påse-ansvar, samt på en proaktiv måte bidra til å utvikle revisjonen

I tabellen under er opplistet aktuelle moment som bør vurderes inntatt i en oppdragsavtale:

Aktuelle moment i en oppdragsavtale kan være (eksempler):

- Avklare leveranseomfanget
  - Ordinær revisjon av kommunens samlede regnskap, jf. kommuneloven § 14-6
  - Enhetsbesøk
  - Revisjonsrelaterte tjenester/attestasjoner/bekreftelser
  - Løpende rådgivning
  - Løpende møter med kontrollsekretariatet
  - Møter i kontrollutvalg
- Avklare arbeidsform og arbeidsdeling
  - Samhandlingsmøter med administrasjonen og kontrollutvalgssekretariat
  - Utveksling av informasjon mellom revisor og kontrollsekretariat for å spille hverandre gode
- Krav til revisjonsteam og deres kompetanse (eksempelvis krav om at oppdragsansvarlig revisor skal være statsautoriserte revisor)
- Krav og forventninger til revisjonsprosessen og tidspunktene for gjennomføring
- Krav til orienteringer fra revisor i de ulike fasene og kva som skal gjennomgås
- Tidsplan og betjening av «kommunen» som kunde
- Honorar
- Krav til åpenhetsrapporter
- Krav om at det skal utarbeides egevaluering
- Krav til oppdragskontroll og rapportering av resultatet av disse
- Krav til uavhengighet og vandel
- Krav til at ansatte i revisjonsselskapet ikke kan ha aksjer i andre revisjonsselskaper eller i selskaper som revisjonsselskapet eier
- Krav om at oppdragsansvarlig revisor ikke kan tiltre i ledende stilling hos «kommunen» på x år
- Krav om rotasjon av oppdragsansvarlig revisor, hvert x. år (slik det er for revisorer i foretak av allmenn interesse)

[Tilbake til kap. 1.1](#)

[Tilbake til kap. 3.1](#)

Vedlegg 2 – Åpenhetsrapporten

Kommunalt eide revisjonsselskaper omfattes ikke av revisorloven, og dermed heller ikke av kravet om årlig åpenhetsrapport hvor blant annet organisasjonsform og eierskap, styringsstruktur, interne kvalitetskontrollsystemer og enhetens etterutdanningspolitikk skal beskrives. Åpenhet er imidlertid en sentral verdi i offentlig sektor. Kommunal revisjon bør derfor etter vår mening være minst like åpen i sin rapportering som private revisjonsselskaper. Kontrollutvalget bør oppfordre revisor til å utarbeide en åpenhetsrapport, slik NKRF også gjør overfor sine medlemmer.

Revisorloven § 5a-2. Åpenhetsrapport

Revisorer omfattet av § 5a-1 skal årlig avgi en rapport som minst beskriver:

1. organisasjonsform og eierskap,
2. eventuelt samarbeid som nevnt i § 4-7 første ledd, herunder grunnlaget for samarbeidet,
3. styringsstrukturen,
4. interne kvalitetskontrollsystemer og retningslinjer for uavhengighet sammen med en erklæring fra styret om hvordan kvalitetskontrollsystemene har fungert og at retningslinjene har blitt overholdt,
5. tidspunktet for siste periodiske kvalitetskontroll etter § 5b-2,
6. hvilke foretak eller konsern som nevnt i § 5a-1 som er blitt revidert av revisor siste regnskapsår,
7. revisjonsselskapets etterutdanningspolitikk,
8. regnskapsopplysninger som viser omfanget av revisjonsvirksomheten, herunder samlet omsetning fordelt på honorar for revisjon og andre tjenester,
9. godtgjørelser til eierne.

Rapporten skal være underskrevet og gjøres tilgjengelig på revisors nettsted senest tre måneder etter regnskapsårets slutt. Finanstilsynet kan i særlige tilfeller gjøre unntak fra første ledd.

Kontrollutvalget kan bygge sitt påse-ansvar på åpenhetsrapporten under forutsetning av at den faktisk gir innsikt i hvordan revisjonsselskapet sikrer kvalitet, uavhengighet og effektiv revisjon.

Når det gjelder pkt. 3, *Styringsstruktur* er det viktig for kontrollutvalget å få innsikt i hvordan det kommunale revisjonsselskapet har organisert virksomheten. Det tenkes her spesielt på om revisjon av kommunale og andre aksjeselskaper eller lignende, blir revidert av selskaper som ansatte i det kommunale revisjonsselskapet har eierandeler i.

Pkt. 4 omfatter en beskrivelse av revisjonsselskapets interne kvalitetskontrollsystemer:

- Kvalitetssikring av oppdraget av oppdragsansvarlig revisor
- Oppdragskontroll
- Intern overvåking av revisjonsselskapet sin interne kvalitetskontroll

God orientering av punktene til punkt 4, som gjør at kontrollutvalget får en reell mulighet til å forstå elementene i revisjonsselskapets kvalitetskontrollsystem, vil bidra til både å heve kvaliteten i revisjonen samt også være et nyttig ledd i kontrollutvalget sitt påse-ansvar.

[Tilbake til kap. 1.1](#)

Vedlegg 3 – Utdrag av kommunelovens kapittel 14 «Økonomiforvaltning», kapittel 23 «Kontrollutvalgets virksomhet» og kapittel 24 «Revisjon»

Kapittel 14 Økonomiforvaltning

§ 14-6 Årsregnskap og bokføring

Kommuner og fylkeskommuner skal utarbeide følgende årsregnskap:

- a) regnskap for kommunekassen eller fylkeskommunekassen
- b) regnskap for hvert kommunalt eller fylkeskommunalt foretak
- c) regnskap for annen virksomhet som er en del av kommunen eller fylkeskommunen som rettssubjekt, og som skal ha eget regnskap i medhold av lov eller forskrift
- d) samlet regnskap for kommunen eller fylkeskommunen som juridisk enhet.

Årsregnskapene skal bestå av et driftsregnskap og et investeringsregnskap. Driftsregnskapet og investeringsregnskapet skal deles inn og stilles opp på samme måte som årsbudsjettet. Årsregnskapene skal også bestå av et balanseregnskap og noteopplysninger.

Årsregnskapene skal utarbeides i samsvar med følgende grunnleggende regnskapsprinsipper:

- a) All tilgang på og bruk av midler i året skal framgå av driftsregnskapet eller investeringsregnskapet.
- b) All tilgang på og bruk av midler skal regnskapsføres brutto.
- c) Alle kjente utgifter og inntekter i året skal tas med i årsregnskapet for vedkommende år, enten de er betalt eller ikke når årsregnskapet avsluttes.
- d) Hvis størrelsen på et beløp er usikkert, brukes beste estimat.

Årsregnskapene skal føres i samsvar med god kommunal regnskapsskikk.

Regnskapsopplysninger skal bokføres, spesifiseres, dokumenteres og oppbevares i samsvar med bokføringsloven §§ 3 til 14.

Årsregnskapene skal avlegges senest 22. februar.

Departementet kan gi forskrift om årsregnskapene, regnskapsføringen, regnskapsavslutningen og bokføringen og unntak fra denne paragrafen

Kapittel 23. Kontrollutvalgets virksomhet

§ 23-1 Kontrollutvalget

Kommunestyret og fylkestinget velger selv et kontrollutvalg som skal føre løpende kontroll på deres vegne.

Kommunestyret og fylkestinget velger selv en leder, en nestleder og øvrige medlemmer og varamedlemmer til utvalget. Lederen kan ikke være medlem av samme parti eller tilhøre samme gruppe som ordføreren. Utvalget skal ha minst fem medlemmer. Minst ett medlem skal velges blant kommunestyrets eller fylkestingets medlemmer.

Utelukket fra valg er

- a) ordfører og varaordfører
- b) medlemmer og varamedlemmer av formannskap eller fylkesutvalg
- c) medlemmer og varamedlemmer av folkevalgt organ med beslutningsmyndighet. Medlemmer og varamedlemmer av kommunestyret eller fylkestinget er likevel valgbare
- d) medlemmer av kommuneråd eller fylkesråd

- e) medlemmer og varamedlemmer av kommunestyrekomité eller fylkestingskomité
- f) ansatte i den aktuelle kommunen eller fylkeskommunen
- g) personer som har en ledende stilling, eller som er medlem eller varamedlem av styret eller bedriftsforsamlingen, i et selskap som kommunen eller fylkeskommunen har eierinteresser i
- h) personer som har en ledende stilling, eller som er medlem eller varamedlem av styret i et interkommunalt politisk råd eller et kommunalt oppgavefellesskap.

Kommunestyret og fylkestinget kan når som helst velge medlemmer til utvalget på nytt. Hvis ett eller flere medlemmer av utvalget skal skiftes ut, skal alle medlemmene velges på nytt.

§ 23-2 Kontrollutvalgets ansvar og myndighet

Kontrollutvalget skal påse at

- a) kommunens eller fylkeskommunens regnskaper blir revidert på en betryggende måte
- b) det føres kontroll med at den økonomiske forvaltningen foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak
- c) det utføres forvaltningsrevisjon av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet, og av selskaper kommunen eller fylkeskommunen har eierinteresser i
- d) det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser i selskaper mv. (eierskapskontroll)
- e) vedtak som kommunestyret eller fylkestinget treffer ved behandlingen av revisjonsrapporter, blir fulgt opp.

Kontrollutvalgets leder har møte- og talerett i kommunestyret eller fylkestinget når utvalgets saker skal behandles. Utvalgets leder kan la ett av de andre medlemmene i utvalget utøve denne retten på sine vegne.

Kontrollutvalget kan kreve at kommunen eller fylkeskommunen legger fram enhver opplysning, redegjørelse eller dokument som utvalget finner nødvendig for å utføre sine oppgaver. Kontrollutvalget kan også foreta undersøkelser som det mener er nødvendige. Taushetsplikt er ikke til hinder for å gjennomføre kontrolltiltak etter dette leddet.

Kontrollutvalget har rett til å være til stede i lukkede møter i folkevalgte organer i kommunen eller fylkeskommunen. Kommunestyret og fylkestinget kan selv bestemme at denne retten ikke gjelder lukkede møter i kommunestyret og kommunerådet eller fylkestinget og fylkesrådet.

Departementet kan gi forskrift om kontrollutvalgets oppgaver og saksbehandling.

§ 23-3 Forvaltningsrevisjon

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regel-etterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan som viser på hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjoner. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet og virksomheten i kommunens eller fylkeskommunens selskaper. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon.

Planen skal vedtas av kommunestyret og fylkestinget selv. Kommunestyret og fylkestinget kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

§ 23-4 Eierskapskontroll

Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan for hvilke eierskapskontroller som skal gjennomføres. Planen skal

baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens og fylkeskommunens eierskap. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for eierskapskontroll.

Planen skal vedtas av kommunestyret og fylkestinget selv. Kommunestyret og fylkestinget kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

§ 23-5 Rapportering til kommunestyret eller fylkestinget

Kontrollutvalget skal rapportere resultatene av sitt arbeid til kommunestyret eller fylkestinget. I saker som skal oversendes til kommunestyret eller fylkestinget, skal kommunedirektøren gis anledning til å uttale seg før kontrollutvalget behandler saken.

§ 23-6 Innsyn og undersøkelser i selskaper o.l.

Kontrollutvalget kan kreve de opplysningene som er nødvendige for å gjennomføre sin kontroll, fra

- a) interkommunale selskaper etter IKS-loven
- b) interkommunale politiske råd
- c) kommunale oppgavefelleskap
- d) aksjeselskap der en kommune eller fylkeskommune alene eller sammen med andre kommuner, fylkeskommuner eller interkommunale selskaper direkte eller indirekte eier alle aksjer.

Opplysningene etter første ledd kan kreves fra virksomhetens daglige leder, styret og den valgte revisoren for selskapet.

Kontrollutvalget kan foreta undersøkelser i virksomheten hvis det er nødvendig.

Kommunestyret og fylkestinget kan fastsette regler om kontrollutvalgets kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens interesser i selskaper som er nevnt i første ledd, og om hvilke dokumenter mv. som skal sendes til kontrollutvalget.

Kontrollutvalget skal varsles om møter i generalforsamling, representantskap og tilsvarende organer og har rett til å være til stede i disse møtene.

Kontrollutvalgets innsynsrett og rett til å foreta undersøkelser etter første og andre ledd gjelder på tilsvarende måte overfor andre virksomheter som utfører oppgaver på vegne av kommunen eller fylkeskommunen. Innsynet og undersøkelsene skal imidlertid bare omfatte det som er nødvendig for å undersøke om kontrakten blir oppfylt.

§ 23-7 Sekretariatet

Kommunestyret og fylkestinget skal sørge for at kontrollutvalget får sekretariatsbistand som tilfredsstiller utvalgets behov.

Sekretariatet skal påse at de sakene som behandles av kontrollutvalget, er forsvarlig utredet, og at utvalgets vedtak blir iverksatt.

Sekretariatet skal være uavhengig av kommunens eller fylkeskommunens administrasjon og av den eller dem som utfører revisjon for kommunen eller fylkeskommunen.

Sekretariatsfunksjonen kan ikke legges til

- a) ansatte i kommunen eller fylkeskommunen som har andre arbeidsoppgaver enn å være sekretær for kontrollutvalget
- b) den som utfører revisjon for den aktuelle kommunen eller fylkeskommunen
- c) medlemmer av kontrollutvalget, kommunestyret eller fylkestinget i den aktuelle kommunen eller fylkeskommunen.

Den som utfører sekretariatsoppgaver for kontrollutvalget, er direkte underordnet kontrollutvalget og skal følge de retningslinjer og pålegg som utvalget gir.

Kommunestyret og fylkestinget velger selv sekretariat for kontrollutvalget etter innstilling fra kontrollutvalget.

Kapittel 24. Revisjon

§ 24-1 Valg av revisor

Kommunestyret og fylkestinget avgjør selv om kommunen eller fylkeskommunen skal ansette egne revisorer, delta i et interkommunalt samarbeid om revisjon eller inngå avtale med en annen revisor.

Kommunestyret og fylkestinget velger selv revisor.

Vedtak etter første og andre ledd treffes etter innstilling fra kontrollutvalget.

Representantskapet i interkommunalt politisk råd og i kommunalt oppgavefellesskap velger regnskapsrevisor hvis ikke noe annet er fastsatt i samarbeidsavtalen.

§ 24-2 Revisors ansvar og myndighet

Revisor skal utføre regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll og annen kontroll som er bestemt i lov eller i medhold av lov.

Revisor skal planlegge, gjennomføre, dokumentere og rapportere sitt arbeid i samsvar med lov og forskrift og god kommunal revisjonsskikk.

Revisor skal rapportere om sitt arbeid og resultatene av sin revisjon til kontrollutvalget.

Revisor kan kreve at kommunen eller fylkeskommunen legger fram alle opplysninger, redegjørelser eller dokumenter som han eller hun finner nødvendige for å utføre sine oppgaver. Revisor kan også foreta undersøkelser som han eller hun mener er nødvendige. Taushetsplikt er ikke til hinder for å gjennomføre kontrolltiltak etter dette leddet.

Revisor har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 e.

Departementet kan gi forskrift om revisors plikter og kvalifikasjoner, skifte av revisor og begrensninger i revisors taushetsplikt.

§ 24-3 Revisors møterett, opplysningsplikt mv.

Oppdragsansvarlig revisor eller hans eller hennes stedfortreder har møte- og talerett i kontrollutvalgets møter. Revisoren har rett til å få uttalelsene sine protokollert. Møteretten gjelder likevel ikke når en sak som angår en revisors tilsetningsforhold behandles.

Oppdragsansvarlig revisor eller hans eller hennes stedfortreder har møteplikt i kommunestyrets eller fylkestingets møter når kommunestyret eller fylkestinget skal behandle saker som er knyttet til revisors oppdrag.

Oppdragsansvarlig revisor eller hans eller hennes stedfortreder har møterett i kommunestyret eller fylkestinget.

Oppdragsansvarlig revisor skal gi opplysninger om kommunen eller fylkeskommunen som han eller hun har fått kjennskap til under revisjonen, hvis et medlem av kommunestyret, fylkestinget eller kontrollutvalget krever det.

Hvis revisor utenfor et møte blir bedt om å gi informasjon til et medlem av kommunestyret, fylkestinget eller kontrollutvalget, kan revisor kreve å få gi sitt svar i et møte.

§ 24-4 Revisors uavhengighet og vandel

Revisor skal være uavhengig og ha god vandel.

Departementet kan gi forskrift om krav til revisors uavhengighet og vandel.

§ 24-5 Regnskapsrevisjonens innhold

Revisor skal vurdere om årsregnskapet er avlagt i samsvar med lov og forskrift.

Revisor skal vurdere om registreringen og dokumentasjonen av regnskapsopplysninger er i samsvar med lov og forskrift.

Revisor skal vurdere om årsberetningen inneholder de opplysningene som lov og forskrift krever. Revisor skal vurdere om opplysningene om økonomi i årsberetningen stemmer overens med årsregnskapet. Revisor skal se etter om årsberetningen gir dekkende opplysninger om vesentlige beløpsmessige avvik fra årsbudsjettet og om vesentlige avvik fra kommunestyrets eller fylkestingets premisser for bruken av bevilgningene.

Revisor skal gjennom revisjonen bidra til å forebygge og avdekke misligheter og feil.

§ 24-6 Revisors plikter ved utførelsen av regnskapsrevisjon

Revisor skal se etter om den økonomiske internkontrollen er ordnet på en betryggende måte.

Revisor skal vurdere risikoen for at årsregnskapet ikke gir riktig informasjon som følge av misligheter og feil, og innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om det foreligger lov- eller forskriftsbrudd som er av vesentlig betydning for årsregnskapet.

Revisor skal vurdere risikoen for brudd på kommunestyrets eller fylkestingets premisser for bruken av bevilgningene, og innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om årsregnskapet inneholder vesentlige avvik fra disse premissene.

§ 24-7 Skriftlige påpekninger fra regnskapsrevisor

Revisor skal gi skriftlige meldinger om

- a) vesentlige feil som kan føre til at årsregnskapet ikke gir riktig informasjon
- b) vesentlige mangler ved registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger
- c) vesentlige mangler ved den økonomiske internkontrollen
- d) manglende eller mangelfull redegjørelse i årsberetningen for vesentlige budsjettavvik
- e) enhver mislighet
- f) hvorfor han eller hun ikke har skrevet under på oppgaver som kommunen eller fylkeskommunen skal sende til offentlige myndigheter, og som revisor etter lov eller forskrift skal bekrefte
- g) hvorfor han eller hun sier fra seg revisjonsoppdraget.

Meldinger som nevnt i første ledd skal sendes i nummerte brev til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren.

Hvis revisor avdekker eller på annen måte blir kjent med misligheter, skal han eller hun straks melde fra om det etter første ledd bokstav e. Når saksforholdet er nærmere klarlagt, skal revisor sende et nytt brev til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren.

Revisor skal årlig gi en skriftlig oppsummering til kontrollutvalget om forhold som er tatt opp etter første ledd, men som ikke er rettet opp eller som ikke er tilstrekkelig fulgt opp.

§ 24-8 Revisjonsberetning

Regnskapsrevisor skal avgi en revisjonsberetning til kommunestyret eller fylkestinget senest 15. april. Det skal sendes kopi til kontrollutvalget, til formannskapet eller fylkesutvalget og til kommunedirektøren.

Revisjonsberetningen skal avgis selv om årsregnskapet eller årsberetningen ikke foreligger eller er ufullstendig.

I revisjonsberetningen skal revisor uttale seg om følgende:

- a) om årsregnskapet er avlagt i samsvar med lov og forskrift
- b) om registreringen og dokumentasjonen av regnskapsopplysninger er i samsvar med lov og forskrift
- c) om årsberetningen inneholder de opplysningene som lov og forskrift krever
- d) om opplysningene om økonomi i årsberetningen stemmer overens med årsregnskapet
- e) om det er avdekket forhold som gir grunn til å tro at årsberetningen ikke gir dekkende opplysninger om vesentlige budsjettavvik.

Hvis revisor i revisjonsberetningen konkluderer med forbehold, konkluderer negativt eller ikke har tilstrekkelig grunnlag for å konkludere, skal årsaken beskrives. Hvis revisor mener at årsregnskapet eller årsberetningen ikke bør vedtas slik de foreligger, skal dette angis særskilt.

Revisjonsberetningen skal også omfatte andre forhold som revisor mener det er nødvendig å opplyse om i henhold til god kommunal revisjonsskikk.

§ 24-9 Forenklet etterlevelseskontroll med økonomi- forvaltningen

Regnskapsrevisor skal se etter om kommunens eller fylkeskommunens økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak.

Revisor skal basere oppgaven på en risiko- og vesentlighetsvurdering, som skal legges fram for kontrollutvalget. Revisor skal innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om det foreligger brudd på lover, forskrifter eller vedtak, der bruddet er av vesentlig betydning for økonomiforvaltningen.

Revisor skal senest 30. juni avgi en skriftlig uttalelse til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren, om resultatet av kontrollen.

§ 24-10 Innsyn og undersøkelser i selskaper o.l.

Bestemmelsene om innsyn og undersøkelser i selskaper o.l. i § 23-6 gjelder på tilsvarende måte for kommunens eller fylkeskommunens revisor.

Tilbake til kap. 2.3

HØRINGSUTKAST

Vedlegg 4 – Forskrift om kontrollutvalg og revisjon

[Tilbake til kap. 2.3](#)

HØRINGSUTKAST

Vedlegg 5 – Krav til revisors kompetanse

Kompetansekrav

I offentlig sektor er det tilstrekkelig for oppdragsansvarlig revisor at vedkommende har bestått eksamen til bachelor i revisjon eller høyere revisoreksamen (master i revisjon) samt tre års praksis fra regnskapsrevisjon.

Etterutdanningskrav

Formålet med etterutdanning er at en som ansvarlig revisor skal være tilstrekkelig faglig oppdatert. Etterutdanningskravet er også å se på som et minimumskrav. Revisorene er således selv pålagt å vurdere om det er behov for mer etterutdanning, eksempelvis for å ha nødvendig kunnskap til å kunne revidere den aktuelle kunden.

I offentlig sektor er det etablert foreningsbasert etterutdanningskrav stilt av NKRF. Det krever selvsagt at man er medlem av NKRF for å bli underlagt disse kravene:

Innenfor en 3-års periode er oppdragsansvarlige revisorer forpliktet til å gjennomføre nødvendig etter- og videreutdanning innenfor relevante fagområder med til sammen 105 kurstimer. De øvrige ansatte (jf. pkt. 1) er forpliktet til å gjennomføre etter- og videreutdanning med til sammen 63 timer innenfor en 3-års periode (ref. regler for obligatorisk etter- og videreutdanning for personlige medlemmer av Norges Kommunerevisorforbund, <https://www.nkrf.no/vedtekter-og-reglement/obligatorisk-etter-og-videreutdanning>)

Det er samme krav til private som reviderer kommuner og som ikke er medlem i NKRF.

Tilbake til kap. 3.1

Vedlegg 6 – Eksempel på uavhengighetserklæring

(Må oppdateres i hht. til innholdet i ny lov- og forskriftsbestemmelser)

Vurdering av oppdragsansvarleg revisor si uavhengigheit i forhold til xx kommune

I følgje forskrift om revisjon av 15.6.2004, § 15, skal oppdragsansvarleg revisor minimum kvart år leggje fram ei skriftleg eigenvurdering av sin uavhengigheit til fylkeskommunen sitt Kontrollutval.

Krav til uavhengigheit og objektivitet gjeld også for revisor sine medarbeidarar, men det er berre oppdragsansvarlege revisorar som plikter å legge fram ei skriftleg vurdering for kontrollutvalet. I revisjonsselskapet sine revisjonsplanar vil vurdering av uavhengigheita til kvar einskild revisor i kommunen sitt revisjonsteam, inngå som eit eige punkt i revisjonsplanen. Oppdragsansvarleg revisor sin skriftlege eigenvurdering vil ligge ved som eit vedlegg til dette punktet.

Både Kommunelova (§ 79) og Forskrift om revisjon (kap. 6) stiller krav til revisor sin uavhengigheit. Krava er nærmare beskrive nedanfor.

Lova og forskriftene sine krav til uavhengigheit (jf. LOV-1992-09-25-107)

I flg. Kommunelova § 79 og § 13 i forskrift om revisjon kan den som gjennomfører revisjonsarbeid ikkje:

- vere tilsett i andre stillingar i fylkeskommunen eller i verksemd som fylkeskommunen deltek i,
- vere medlem av styrande organ i verksemd som fylkeskommunen deltek i
- eller ha funksjonar i annan verksemd når dette kan føre til at vedkomande sine interesser kjem i konflikt med interessene til oppdragsgjevar eller på annan måte er eigna til å svekke tilliten til den som føretek revisjon
- eller ha nærstående (ektefelle, sambuar, nære slektningar) som har slik tilknytning til den reviderte at det kan svekke revisor si uavhengigheit og objektivitet.

I tillegg stiller lova, § 79, og forskrifta, § 14, følgjande atterhald:

- revisor kan ikkje utføre rådgjevingstenester eller andre tenester der dette er eigna til å påverke eller reise tvil om revisor sin uavhengigheit og objektivitet
- revisor kan ikkje yte tenester som høyrer inn under den revisjonspliktige (dvs. den reviderte; - fylkeskommunen, føretaket, særbedrifta, verksemda) sine egne leiaroppgåver og/eller kontrolloppgåver
- revisor kan ikkje opptre som fullmektig for den revisjonspliktige; - unnateke ved bistand i skattesaker, m.m. etter domstollov.
- det må ikkje ligge føre andre særeigne forhold som er eigna til å svekke tilliten til revisor sin uavhengigheit og objektivitet ved gjennomføringa av revisjonsoppgåvene

Revisor sin eigenvurdering av punkta ovanfor:

Pkt. 1: Tilsetjingsforhold	<i>Underteikna har ikkje tilsetjingsforhold i stillingar som har direkte eller indirekte verknad på xx kommune eller selskap/verknader som på nokon måte kan knytast til xx kommune</i>
Pkt. 2: Medlem i styrande organ	<i>Underteikna er ikkje medlem av styrande organ i noko verksemd som kommunen tek del i.</i>
Pkt. 3: Delta eller inneha funksjonar i annan verksemd, som kan føre til interessekonflikt eller svekka tillit	<i>Underteikna deltek ikkje i, eller har funksjonar i anna verksemd, som kan føre til interessekonflikt eller svekka tillit til rolla som revisor.</i>
Pkt. 4: Nærstående	<i>Underteikna har ikkje nærstående som har tilknytning til xx kommune som har verknad for min uavhengigheit og objektivitet.</i>
Pkt. 5: Rådgjevingstenester eller andre tenester som er eigna til å påverke revisor sin habilitet	<i>Underteikna stadfester at det for tida ikkje vert ytt rådgjevingstenester eller andre tenester overfor xx kommune som kjem i konflikt med denne avgjersla.</i> <i>Før slike tenester vert utført av revisjonselskapet, blir det gjort ei vurdering av rådgjevinga eller tenesta sin art i forhold til revisor sin uavhengigheit og objektivitet. Dersom vurderinga konkluderer med at utøvinga av slik teneste kjem i konflikt med reglar i forskrifta § 14, skal revisor ikkje utføre tenesta. Kvart einskild tilfelle må vurderast særskilt.</i> <i>Revisor svarer dagleg på spørsmål og framlegg som er å sjå på som rettleiing og bistand i det laupande forvaltningsarbeidet i kommune, og ikkje revisjon. Ordlyden i paragrafen seier at også slike rettleiingar må skje med varsemd og på ein måte som ikkje bind opp revisor sine seinare revisjons- og kontrollvurderingar.</i>
Pkt. 6: Tenester under fylkeskommunen sine egne leiaroppgåver og kontrolloppgåver (intern kontroll, m.m.)	<i>Underteikna stadfester at det for tida ikkje vert ytt tenester overfor xx kommune som høyrer inn under fylkeskommunen sine egne leiaroppgåver og kontrolloppgåver.</i>
Pkt. 7: Opptre som fullmektig for den revisjonspliktige	<i>Underteikna stadfester at korkje revisor eller revisjonsselskapet for tida opptrer som fullmektig xx kommune</i>
Pkt. 8: Andre særegne forhold	<i>Underteikna kjenner ikkje til andre særegne forhold som er eigna til å svekke tilliten til min uavhengigheit og objektivitet overfor xx kommune</i>

Med vennleg helsing

Oppdragsansvarleg revisor

[Tilbake til kap. 3.1](#)

Vedlegg 7 – Krav til revisjonsselskapenes kontrollsystem

Risikoen for at revisjonsoppdrag ikke gjennomføres i samsvar med kravene i lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk, kan være vesentlig. ISA 220 *Kvalitetskontroll av revisjon av regnskaper*, samt av ISQC, som er den bransjefastsatte internasjonale standarden for kvalitetskontroll, omhandler en rekke risikoreduserende tiltak som et revisjonsselskap må iverksette.

I tabellen under går hovedelementene fram:

ISA 220 pkt. 2: Revisjonsfirmaet er ansvarlig for systemer, retningslinjer og rutiner for kvalitetskontroll. I henhold til ISQC 1 er firmaet forpliktet til å etablere og vedlikeholde et kvalitetskontrollsystem som gir firmaet betryggende sikkerhet for at: (a) Firmaet og personalet etterlever profesjonsstandarder og gjeldende regulatoriske og juridiske krav; og (b) Revisjonsberetningene som avgis av firmaet eller oppdragsansvarlige revisorer er hensiktsmessige ut fra omstendighetene.

ISA-en forutsetter at firmaet er underlagt ISQC 1 eller nasjonale krav som er minst like strenge.

ISQC 1 - Elementer i et kvalitetskontrollsystem:

Pkt. 16. Revisjonsfirmaet skal etablere og vedlikeholde et kvalitetskontrollsystem som omfatter retningslinjer og rutiner for hvert av de følgende elementene:

- a) Lederansvar for kvalitetssikring i revisjonsfirmaet.
- b) Relevante etiske krav.
- c) Aksept og fortsettelse av klientforhold og enkeltoppdrag.
- d) Menneskelige ressurser.
- e) Gjennomføring av oppdrag.
- f) Overvåking.

17. Revisjonsfirmaet skal dokumentere sine retningslinjer og rutiner og kommunisere dem til revisjonsfirmaets personale. (Jf. punkt A2–A3)

[Tilbake til kap. 3.1](#)

Vedlegg 8 – Årlig evaluering av revisor

Momenter for vurdering	Svar/vurdering
Påse at regnskapet blir revidert på en betryggende måte	
Kompetanse: Er kravet til utdanning og etterutdanning tilfredsstillt?	
Vandel: Innhenter revisjonsselskapet vandelsattest for nyansatte?	
Uavhengighet: Har kontrollutvalget mottatt egenerklæring om uavhengighet fra oppdragsansvarlig revisor? Har revisor gode rutiner for å sikre uavhengighet? Roterer oppdragsansvaret mellom revisorene i selskapet?	
Kvalitetskontroll: Har revisjonsselskapet et kvalitetskontrollsystem i samsvar med internasjonal standard for kvalitetskontroll (ISQC1)? Er kontrollutvalget informert om resultatet av eventuell kvalitetskontroll?	
Holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet	
Orientering fra planleggingsfasen: Har kontrollutvalget fått orientering om revisjonsplanen? Har revisor orientert om hvordan vesentlighetsgrenser er vurdert?	
Orientering fra interimfasen: Har revisor utført de planlagte revisjonshandlingene? Hvis ikke, er avvikene fra planen begrunnet? Er det utført revisjon på transaksjonsklasser i samsvar med planen? Har revisor vurdert mislighetsrisiko?	
Orientering fra årsoppgjørfasen: Har revisor orientert tilfredsstillende om regnskaps- og rapporteringsprosessen? Er revisors vurdering av årsregnskapet med noter, tilfredsstillende? Har revisor vurdert opplysningene i årsmeldingen opp mot årsregnskapet?	
Påse at revisjonsarbeidet foregår i samsvar med lov og forskrift, god kommunal revisjonsskikk (GKRS) og kontrollutvalgets avtaler med, eller instruks til revisor	
Orientering fra revisor og administrasjon om at revisjonsarbeidet foregår i samsvar med lov, forskrift og GKRS: Har kontrollutvalget fått egenerklæring om at revisjonsarbeidet har foregått i samsvar med lov, forskrift og GKRS? Hvordan vurderer administrasjonen samarbeidet med revisor?	
Foregår revisjonsarbeidet i samsvar med kontrollutvalgets avtaler med, eller instruks til revisor? Er revisjonsoppdraget gjennomført i samsvar med oppdragsavtalen? Har revisor fulgt revisjonsplanen? Er revisjonsarbeidet gjennomført i henhold til åpenhetsrapport? Er revisjonshonoraret rimelig, sett i lys av virksomhetens størrelse, kompleksitet og risiko? Hva er årsaken til eventuelle vesentlige endringer i honoraret? Er disse kommunisert til kontrollutvalget? Vurderer kontrollutvalget gjennomføringen av årets revisjon som hensiktsmessig?	

[Tilbake til kap. 4](#)

Vedlegg 9 – Engasjementsbrev

I revisjonsoppdrag er revisor pålagt å inngå engasjementsbrev med klienten, det vil si med kommunen. (ref. internasjonal standard for revisjon, ISA 210). I tabellen under (se spesielt pkt. 10) framgår hvilke elementer en slik engasjementsbrev skal inneholde.

For kontrollutvalget er det lite å hente ved å ta utgangspunkt i engasjementsbrevet som grunnlag for å gjennomføre et påse-ansvar. Som bestiller (kunde) kan kontrollutvalget imidlertid ha forventninger og krav til revisor. Slike forventninger og krav bør tas inn i en årlig oppdragsavtale. Oppdragsavtale evt. kontrakt, går foran engasjementsbrev.

Hovedhensikten med engasjementsbrevet er orientering fra revisor om ledelsens ansvar for avleggelsen av årsregnskapet samt orientere om målet med revisjonen og dens begrensninger. Revisor skal stille engasjementsbrevet til den som i organisasjonen er ansvarlig for overordnet styring og kontroll. NKRF anbefaler at revisor sender engasjementsbrev til kontrollutvalget med kopi til rådmann.

ISA 210 Inngåelse av avtale om vilkårene for revisjonsoppdrag (utdrag)

1.

Denne internasjonale revisjonsstandarden (ISA-en) omhandler revisors oppgaver med og plikter til å avtale vilkårene for revisjonsoppdraget med ledelsen og, der det er relevant, dem som har overordnet ansvar for styring og kontroll. Dette innebærer å fastsette at visse forhåndsbetingelser for revisjonen, hvis ansvar ligger hos ledelsen og, der det er relevant, dem som har overordnet ansvar for styring og kontroll, er til stede.

9.

Revisor skal bli enig om vilkårene for revisjonsoppdraget med ledelsen eller dem som har overordnet ansvar for styring og kontroll, der det er relevant. (Jf. punkt A22)

10.

Under hensyn til punkt 11 skal de avtalte vilkårene for revisjonsoppdraget nedfelles i et engasjements-brev eller annen egnet form for skriftlig avtale, og skal omfatte: (Jf. punkt A22–A26)

(a) Målet med og omfanget av revisjonen av regnskapet;

(b) Revisors oppgaver og plikter;

(c) Ledelsens ansvar;

(d) Identifisering av det gjeldende rammeverket for finansiell rapportering for utarbeidelsen av regnskapet;

(e) Henvisning til den forventede formen på og innholdet i eventuelle uttalelser som skal avgis av revisor, og (Jf. punkt A23a)

(f) en erklæring om at det kan foreligge omstendigheter hvor en uttalelse kan avvike fra forventet form og innhold.

11.

Dersom lov eller forskrift inneholder tilstrekkelig detaljerte krav til vilkårene for revisjonsoppdraget som det henvises til i punkt 10, er det ikke nødvendig at revisor nedfeller dem i en skriftlig avtale, med unntak av det faktum at slik lov eller forskrift finner anvendelse og at ledelsen erkjenner og forstår sitt ansvar som angitt i punkt 6(b). (Jf. punkt A23, A27–A28)

Vedlegg 10- Arbeidsgruppens sammensetting

Styremedlem Einar Ulla (leder)

Styremedlem Dag Robertsen

Kontrollsjef Tor Harald Hustad, Møre og Romsdal fylkeskommune

Daglig leder Torbjørn Berglann, Konsek Trøndelag IKS

Kontrollutvalgsmedlem Bente Tangen, Porsgrunn kommune – fratrådte våren 2018

Generalsekretær Anne-Karin Femanger Pettersen tiltrådte arbeidsgruppen våren 2018

HØRINGSUTKAST

Fra: Forum for Kontroll og Tilsyn (fkt@fkt.no)

Sendt: 09.02.2019 15:49:22

Til: Forum for Kontroll og Tilsyn

Kopi:

Emne: Forum for kontroll og tilsyn - Medlemsinformasjon februar 2019

Vedlegg: FKT_prot_190129.pdf

Kjære medlemmer,

2019 er godt i gang, og fleste av dere har hatt møter allerede. Her kommer en oppsummering av hva som opptar FKT denne vinteren:

Høringer

Vi minner om pågående høringer som er sendt ut denne uken:

- **Veileder – kontrollutvalgets påse-ansvar overfor regnskapsrevisor**, [les mer på medlemssiden](#)
- **Forslag til ny forskrift for kontrollutvalg og revisjon** [Du kan lese mer om høringsprosessen her](#)

Disse er sendt til KU-ledere og sekretariatsledere som videresender til alle. Vi håper på god respons fra dere. Høringsfristen er 15. mars. Innspillene blir behandlet i styremøte 25. mars.

FKT har også fått invitasjon til å komme med høringsinnspill til **ny budsjett og regnskapsforskrift**. [Se kort omtale her](#)

Styret

Styret har hatt sitt første møte i år. Protokollen er lagt ut på [medlemssiden](#), se også vedlagt.

Arbeidsgrupper

Blant sakene på styremøtet var statusrapporteringer fra arbeidsgrupper som jobber med veiledere og annet:

- **Internt kvalitetssystem i sekretariatene:** Gruppen består av: Benedikte Muruvik Vonen, styreleder FKT, Anne-Karin Femanger Pettersen, generalsekretær FKT, Wenche Sissel Olsen, daglig leder Rogaland kontrollutvalgssekretariat og Sveinung Talberg, rådgiver Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal.
- **Opplæring av nye kontrollutvalg:** Gruppens medlemmer er: Marit Gilleberg, kontrollutvalgsleder i Tolga kommune, Roald Breistein, seniorrådgiver Hordaland f.km sekretariat for kontrollutvalget, Arnar Helgheim, Sekom sekretariat og Eva Bekkavik, Konsek Trøndelag
- **Samordning av kommunal egenkontroll og statlig tilsyn:** FKT skal, på oppdrag fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet, lede arbeidet med å utvikle en helt ny veileder for samordning av kommunal egenkontroll og statlig tilsyn. FKTs styreleder, Benedikte Muruvik Vonen vil lede styringsgruppen og generalsekretær Anne-Karin Femanger Pettersen vil lede arbeidsgruppen. Disse gruppene vil bestå av personer fra departementet, KS, fylkesmannsembeter, NKRF, kommuner, kontrollutvalg og sekretariat. Prosjektplanen blir presentert på sekretariatskonferansen 26.-27 mars.

Konferanser

- **Sekretariatskonferansen 2019 i Lillestrøm 26. -27. mars**, det er fortsatt plasser igjen. Påmeldingsfristen er 15. februar [Invitasjon](#)
- **Fagkonferanse og årsmøte 2019 i Kristiansand 4.-5. juni.** I forrige medlemsinfo fikk dere noen smakebiter på hva dere kan vente dere i Kristiansand. Vi åpner for påmelding i slutten av februar. Invitasjon kommer på mail, men [Følg med her](#)

Bruk hjemmesiden vår!!! www.fkt.no og følg oss på gjerne [twitter](#) og [facebook](#) - her deler vi nyheter fortløpende.

Fortsatt god helg!

Vh Anne-Karin Femanger Pettersen

Generalsekretær

Postboks 41 Sentrum, 0101 Oslo | E-post:fkt@fkt.no | Tlf.:41471166

www.fkt.no | www.twitter.com/@FKT_no www.facebook.com/FKT.no/

FKT - En møteplass for kommunale og fylkeskommunale kontrollutvalg og deres sekretariat

MØTEPROTOKOLL

Møte: Styremøte
Tid: 29. januar 2019 | kl. 11.00 - 17.00
Sted: Clarion Hotell, Gardermoen
Deltakere fra styret: Benedikte Muruvik Vonen, Dag Robertsen, Einar Ulla, Ivar Mork, Roald Breistein og Marit Gilleberg
Andre som møtte: Anne-Karin Femanger Pettersen
Forfall: ingen
Møteleder: Benedikte Muruvik Vonen

Saksliste:

Saknr.	Saker:
SS 1/19	Godkjenning av innkalling og saksliste
SS 2/19	Godkjenning av protokoll fra styremøtet 14.desember 2018
SS 3/19	Årsregnskapet 2018
SS 4/19	Høring – forskrift om kontrollutvalg og revisjon
SS 5/19	Høringsutkast - Veileder kontrollutvalgets påse-ansvar
SS 6/19	Status arbeidsgruppe - Internt kvalitetssystem i sekretariatene
SS 7/19	Status arbeidsgruppe – Opplæring av nye kontrollutvalg
SS 8/19	Status søknad – Veileder for samordning av egenkontroll og tilsyn
SS 9/19	Status medlemsverving
SS 10/19	Handlingsplanen 2019 –2020
SS 11/19	Status sekretariatskonferansen på Lillestrøm - påmeldinger
SS 12/19	Status planlegging - Fagkonferansen i Kristiansand
SS 13/19	Status planlegging - Arendalsuka
SS 14/19	Status planlegging - Fagkonferansen 2020, tid og sted/hotell
SS 15/19	Høring - budsjett - og regnskapsforskriften
SS 16/19	Oppdatering av veileder «sekretariat for kontrollutvalg»
SS 17/19	Evaluerings av styrets arbeid
SS 18/19	Referatsaker:
RS 1/19	<i>Høstsamling for kontrollutvalg - Temark</i>
RS 2/19	<i>Sekretariatssamling i Larvik «Oslofjordsamarbeidet»</i>
RS 3/19	<i>KOFA-konferansen 2019</i>
RS 4/19	<i>NKRFS svar til FKT ang. godkjenning av kurs</i>
RS 5/19	<i>Kontrakt - kontorleie</i>
RS 6/19	<i>Medarbeidersamtale – styreleder/generalsekretær</i>
SS 19/18	Forberedelser til møte med styret i NKRF
SS 20/19	Eventuelt

SS 1/19 GODKJENNING AV INNKALLING OG SAKLISTE

Behandling i møte:

Det var ikke merknader til sakslisten

Vedtak:

Innkalling og sakliste ble godkjent.

SS 2/19 GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA STYREMØTET 14. DESEMBER 2018

Behandling i møte:

Ingen merknader til protokollen fra styremøtet 14. desember 2018

Vedtak:

Protokollen fra styremøtet 14. desember 2018 ble godkjent.

SS 3/19 ÅRSREGNSKAPET 2018

Behandling i møte:

Styret diskuterte hvordan bruken av handlingsplanmidlene på kr. 100.000, kan synliggjøres når saken legges fram for årsmøtet.

Vedtak:

Regnskapet for 2018 oversendes revisor til behandling

SS 4/19 HØRING – FORSKRIFT OM KONTROLLUTVALG OG REVISJON

Behandling i møte:

Under forutsetning av at KMD sender forskriften til høring i nærmeste tid, vedtok styret en plan for FKTs interne høringsprosess

Vedtak:

- Høringsutkastet til den nye forskriften sendes ut til medlemmene. Det settes en frist til 15. mars med tilbakemelding til sekretariatet.
- Styret behandler et utkast til høringssvar og innspillene i møte 25. mars.

- Styreleder og generalsekretær gis fullmakt til å drøfte med NKRF evt. formuleringer i høringsssvarene som vi kan være enige om
- Hvis høringsfristen blir satt til 15 april (før påske), avholder styret et telefonmøte i uke 15.
- Hvis høringsfristen blir satt til 30. april eller senere, behandles et endelig hørings svar i styremøtet 29. april.

SS 5 /19 HØRINGSUTKAST – VEILEDER KONTROLLUTVALGETS PÅSE-ANSVAR OVERFOR REVISOR

Behandling i møte:

Einar gjennomgikk utkastet. Høringsfristen settes til 15. mars. Styret behandler høringsinnspillene i styremøtet 25. mars. Når veilederen presenteres på sekretariatskonferansen 26.mars, kan vi orientere om innspill i høringsrunden. Ferdig veileder publiseres til fagkonferansen i juni.

Vedtak:

Styret godkjenner høringsutkastet med redaksjonelle endringer framsatt i møtet og sender veilederen ut på høring. Arbeidsgruppen gir sin endelige innstilling til styremøtet 25. mars.

SS 6/19 STATUS ARBEIDSGRUPPE – INTERNT KVALITETSSYSTEM SEKRETARIATENE

Behandling i møte:

Styret ble informert om at arbeidsgruppen har sitt første møte i Oslo 5. februar og at arbeidsgruppen består av:

- Styreleder Benedikte Muruvik Vonen
- Generalsekretær Anne-Karin Femanger Pettersen
- Daglig leder Rogaland kontrollutvalgssekretariat Wenche Sissel Olsen
- Rådgiver Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal Sveinung Talberg

Vedtak:

Styret tar informasjon om status til orientering

SS 7/19 STATUS ARBEIDSGRUPPE – OPPLÆRING AV NYE KONTROLLUTVALG

Behandling i møte:

Marit orienterte om status. Styret ga nyttige innspill

Vedtak:

Styret tar informasjon om status til orientering

SS 8/19 STATUS SØKNAD – VEILEDER FOR SAMORDNING AV EGENKONTROLL OG TILSYN

Behandling i møte:

Anne-Karin orienterte om samtale med Ragnhild Spigseth i KMD som kunne bekrefte at FKT får godkjent prosjektsøknaden.

Styret kom med innspill på medlemmer til styringsgruppe og arbeidsgruppe.

Vedtak:

Styret tar informasjon til orientering og overlater prosjektet til styringsgruppen og prosjektleder når prosjektet er bekreftet godkjent.

SS 9/19 STATUS MEDLEMSVERVING

Behandling i møte:

Anne-Karin gjennomgikk status og styret kom med innspill.

Vedtak:

Styret tar informasjon om status for medlemsverving til orientering, og ber generalsekretæren jobbe videre med innspill som framsatt i møtet.

SS 10/19 HANDLINGSPLANEN 2019-2020

Behandling i møte:

Anne-Karin gjennomgikk noen endringsforslag og styret kom med innspill

Vedtak:

Styret tar informasjonen om arbeidet med handlingsplanen 2019-2020 til orientering og ber sekretariatet om å jobbe videre med innspillene fra styret.

Styret behandler handlingsplanen for 2019-2020 i styremøtet 25. mars.

SS 11/19 STATUS – SEKRETARIATSKONFERANSEN I LILLESTRØM - PÅMELDINGER

Behandling i møte:

Anne-Karin orienterte om status

Vedtak:

Styret tar informasjon om påmeldingsstatus til orientering.

SS 12/19 STATUS PLANLEGGING - AV FAGKONFERANSEN 2019 I KRISTIANSAND

Behandling i møte:

Styret diskuterte saken og kom med innspill

Vedtak:

Styret tar status for planlegging av fagkonferansen 2019 til orientering.

SS 13/19 STATUS PLANLEGGING - ARENDA SUKA

Behandling i møte:

Anne-Karin orienterte om dialogen med KS om evt. samarbeid.

Vedtak:

Styret tar saken til orientering.

SS 14/19 HOTELLTILBUD FAGKONFERANSEN 2020

Behandling i møte:

Styret vurderte innkomne tilbud og var enige om å legge fagkonferansen 2020 til Gardermoen; Quality Airport Hotel, 3.-4. juni

Vedtak:

Fagkonferansen 2020 legges til Gardermoen; Quality Airport Hotel, 3.-4. juni.

SS 15/19 HØRING – BUDSJETT OG REGNSKAPSFORSKRIFTEN

Behandling i møte:

Anne-Karin orienterte om hovedforslagene i høringsnotatet. Styret ble enige om plan for høringsprosessen internt i FKT.

Vedtak:

Høringsnotatet sendes ut til medlemmene som får frist til 1. mars med å komme med innspill til FKT. Styret behandler innspillene i møte 25. mars og vedtar et samlet høringssvar fra FKT

SS 16/19 OPPDATERING AV VEILEDER SEKRETARIAT FOR KONTROLLUTVALG

Behandling i møte:

Styret var enige om at veilederen skal oppdateres i tråd med endringer i ny kommunelov og tilhørende forskrifter. Mulighetene for å få til en digitalisert versjon bør utredes nærmere. Dette er også aktuelt for alle FKTs veiledere.

Vedtak:

Veileder «Sekretariat for kontrollutvalg» oppdateres i tråd med endringer i ny kommunelov og tilhørende forskrifter.

Generalsekretæren utreder nærmere felles lay-out og digitalisering av FKTs veiledere.

SS 17/19 EVALUERING AV STYRETS ARBEID

Behandling i møte:

Saken ble utsatt til neste møte

SS 18/19 REFERATSAKER

Behandling i møte:

Følgende referatsaker ble tatt til orientering

- RS 1/19 Høstsamling for kontrollutvalg - Temark*
- RS 2/19 Sekretariatssamling i Larvik «Oslofjordsamarbeidet»*
- RS 3/19 KOFA-konferansen 2019*
- RS 4/19 NKRFs svar til FKT ang. godkjenning av kurs*
- RS 5/19 Kontrakt - kontorleie*
- RS 6/19 Medarbeidersamtale – styreleder/generalsekretær*

SS 19/19 FORBEREDELSE TIL MØTET MED NKRF

Behandling i møte:

Styret diskuterte møteagendaen

Vedtak:

Det ble ikke fattet vedtak i saken

SS 20/19 EVENTUELT

Ingen saker

29. januar 2019

Benedikte Muruvik Vonen
styreleder

Anne-Karin Femanger Pettersen
generalsekretær

NKRFS

Kontrollutvalgskonferanse

30-31 januar 2019

The Qube — Clarion Hotel & Congress Oslo Airport

Hovedtemaer:

Tolga-saken ➤

Ny kommunelov ➤

Bruk av offentlige midler ➤

Boligbygg-saken ➤

Personvern ➤

Målgruppe

Ledere/medlemmer av kontrollutvalg, kontrollutvalgssekretærer, revisorer, ordførere, rådmenn og andre som er interessert i tilsyn og kontroll i kommunesektoren

#ku19nkrf

09.00

Registrering og kaffe + noe å bite i

10.00

Velkommen

► Daglig leder Rune Tokle, NKRF og møteleder Anne Grosvold

10.10

Åpning

► Kommunal- og moderniseringsminister Monica Mæland (H)

10.40

Slik jobbet VG med Tolgasaken

► Mona Grevi Norman, Maria Mikkelsen og Frank Haugsbø, VG

11.30

Pause / utstilling

11.50

“Tolga med TÆL – rydder med TRÆL” Arbeid med internkontroll

► Marit Gilleberg (A), leder av kontrollutvalget i Tolga kommune

12.30

Lunsj

13.30

Kommunal egenkontroll i samspill med statlige tilsyn

► Rune Fjeld, assisterende fylkesmann i Hordaland

14.15

Pause / utstilling

14.35

Den nye kommuneloven og forskriftene – konsekvenser for kontrollutvalgene

► Erland Aamodt, utredningsleder i Kommunal- og moderniseringsdepartementet

15.30

Pause / utstilling

15.50
|
17.00

Samtale om bruk av offentlige midler

► Anne Grosvold

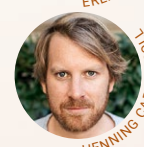
► Henning Carr Ekroll, forfatter av boka «Skattepengene som forsvant» og nyhetssjef i Aftenposten

► Vegard Venli, journalist i NRK

► Anne Mette Øvrurn (H), leder av kontrollutvalget i Sør-Odal kommune

19.30

Middag

– på vakt for fellesskapets verdier

09.00

Slik avdekket Dagens Næringsliv Boligbygg-skandalen

► Kjetil Sæter og Knut Gjernes, Dagens Næringsliv

KJETIL SÆTER

10.00

Pause / utstilling

KNUT GJERNES

10.20

Boligbygg-saken – kontrollutvalgets rolle

► Ola Kvisgaard (H), leder av kontrollutvalget i Oslo kommune

OLA KVISGAARD

11.20

Pause / utstilling

11.40

Personvern i kommune-Norge

► Camilla Nervik, fagdirektør i Datatilsynet

CAMILLA NERVIK

12.20

Medias rolle i den kommunale egenkontrollen – medspillere eller motspillere?

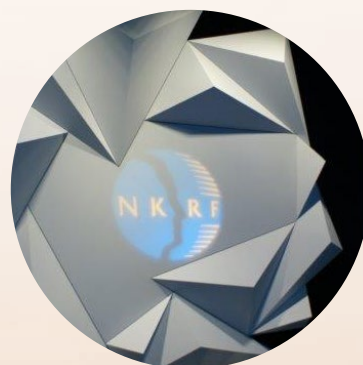
► Tone Sofie Aglen, politisk redaktør i Adresseavisen

TONE SOFIE AGLÉN

13.00

Lunsj

– på vakt for fellesskapets verdier

NKRFs Kontrollutvalgskonferanse 30-31 januar 2019

Påmelding

- Påmeldingsfrist: 18. desember 2018.
- Bindende påmelding skal skje via [NKRFs nettsider](#).
- Faktura vil bli tilsendt etter påmeldingsfristens utløp.
- Det tas forbehold om endringer i programmet.

Konferansepriser*

- Kr 6 700 eks. mva. med overnatting (ikke-medlemmer: Kr 7 100)
- Kr 5 040 eks. mva. uten overnatting (ikke-medlemmer: Kr 5 440)
- Kr 1 062 eks. mva. for overnatting m/frokost fra 29. til 30. januar 2019

*) Deltakere fra kontrollutvalg i kommuner/fylkeskommuner hvor sekretærtjenesten ivaretas av virksomheter som er bedriftsmedlem i NKRF, oppnår medlemspris.

Avbestillingsbetingelser

- Avbestilling må skje skriftlig.
- Det vil ved avbestillinger etter påmeldingsfristens utløp kreves et gebyr på kr 500 til dekning av administrasjonsutgifter. Ved avbestilling senere enn en uke før konferansestart belastes 50 % av konferanseavgiften.
- Avbestilling ved legitimert sykdom behandles særskilt.
- Avmelding på konferansedagen, eller ev. uteblivelse, medfører full konferanseavgift.
- Ved hotellreservasjon kommer i tillegg ev. ansvaret overfor hotellet.
- Deltakelse kan ved behov overføres til en annen kollega.

Konferansted

The Qube - Clarion Hotel & Congress Oslo Airport, Gardermoen

Forhåndsgodkjenning

11 timer iht. NKRFs krav til etterutdanning.

Norges Kommunerevisorforbund
Postboks 1417 Vika, 0115 Oslo
Telefon 23 23 97 00, post@nkrf.no, www.nkrf.no
www.facebook.com/nkrf.no
www.twitter.com/nkrf

Velkommen på konferanse!

PS 11/19 Eventuelt